

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 17. JUNIJA 1982

ŠTEVILKA: 23 • LETO: XXXI

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarnja začel izhajati 26. januarja 1937. Železarnja izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajst-dnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito oblikoval z rednim naslovom: Glasilo delavcev Železarnja, SZ Železarnja Jesenice. Stališče internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Opremljen prometnega davka po pristojnem mnenju rev. 424/1-72.

UKREPI POSLOVANJA V ŽELEZARNI DO KONCA LETA

Delavski svet Železarnje je na včerajšnji seji obravnaval oceno poslovanja do konca leta. Na seji je poslovodni odbor posredoval naslednje ukrepe:

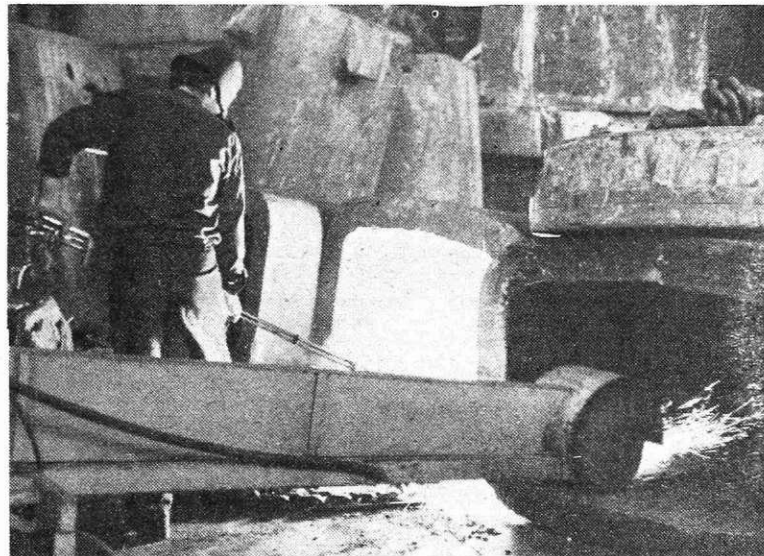
1. Zagotoviti maksimalno proizvodnjo na plavžu in v jeklarni, in sicer.

	1982	junij—	december
TOZD Plavž	170.000 ton	109.000 ton	
TOZD Jeklarna	487.000 ton	284.000 ton	

Na nabavnem sektorju bodo morali sprejeti vse potrebne ukrepe, da bo zagotovljena surovinska in energetska osnova za predvideni obseg proizvodnje. Izdelati je treba operativni program. Storitvene te-

meljne organizacije morajo podrediti svojo dejavnost tako, da bodo proizvodne naprave usposobljene za doseganje take proizvodnje. S politiko kadrovanja — zaposlovanja je treba zagotoviti TOZD Jeklarna in Plavž potreben kader. S temi ukrepi bo možno doseči nadplansko proizvodnjo v TOZD Plavž in TOZD Jeklarna.

2. V temeljnih organizacijah, kjer po bilanci ni zagotovljena zadostna količina polizdelkov za normalno obratovanje, je potrebno proizvodnjo prilagajati razpoložljivemu polizdelku. Z operativnimi mesečnimi plani je treba predvideti vse potrebne ukrepe za izvajanje reducirane programa proizvodnje. V povezavi s kadrovskim sektorjem je treba predvideti tudi premeščanje delavcev v temeljne organizacije, ki bodo zaradi poslovne politike Železarnje (Nadaljevanje na 2. strani)

Čiščenje kokil v martinarni (Foto I. Kučina)

BREZKOMPROMISEN BOJ ZA EKONOMSKO STABILIZACIJO SESTAVNI DEL BOJA ZA NAŠO NEODVISNOST IN PERSPEKTIVO

V oktobru bo minilo deset let, odkar sta predsednik Zveze komunistov tovariš Tito in predsednik izvršnega biroja predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije Stane Dolanc poslala vsem organizacijam in članom Zveze komunistov Jugoslavije pismo, ki je s svojo konkretno in akcijsko vsebino v celoti aktualno še danes. V tem času sta bila X. in XI. kongres, sedaj pa smo že neposredno pred XII. kongresom Zveze komunistov Jugoslavije in v dokumentih vseh teh kongresov so v večini prisotne ugotovitve in naloge, ki jih opredeljuje navedeno pismo. V pismu in kongresnih dokumentih se predvsem ponavljata dve značilnosti, in sicer: preveč verbalno pristopanje k uresničevanju sprejetih nalog in opredelitev ter zaostajanje družbene zavesti samoupravljalcev in idejnopolične usposobljenosti članstva zveze komunistov za potrebami družbenopolitičnega trenutka. Kajti zveza komunistov mora biti na čelu idejnopolične bitke pri uresničevanju ekonomske stabilizacije.

Pismo pred desetimi leti predvsem opozarja na izvrševanje sklepov in akcijskega programa glede omejevanja investicij in ostalih oblik potrošnje v okviru razpoložljivih sredstev, zmanjševanja izgub, realizacijo sklepov o agrarni politiki, spreminjanja položaja delovnih organizacij na področju bančništva in blagovnega prometa v državi in s tujino. Dalje na maksimalno mobilizacijo za dvig produktivnosti dela in zvečanje dohodka, razvoj sposobnosti in ustvarjalnosti, krepitev družbene odgovornosti in delovne discipline, zoperstavljanje vsem oblikam potrošniške psihologije, pojavom nevestnega odnosa do dela in družbenih sredstev, malomarnosti ter vsem oblikam razpisništva in parazitizma.

Poleg drugega je pismo opozorilo na slabosti, ki so bile vzrok, da so bile organizacije in vodilni organi zveze komunistov nedosledni, neučinkoviti in omahljivi pri izvrševanju sprejetih sklepov. Med drugim je bil poudarjen vpliv birokratične mentalitete, drobnolastniške stihije in malomeščanske miselnosti, kar se je odražalo z nadomeščanjem načelne politike s politikanstvom in prodorom političnih intrig, kar so jih inspirirali tudi sovražni elementi iz naše države ali iz tujine. Dalje vkoreninjenost oportunitizma, toleriranje pogledov in političnega obnašanja, ki je nasprotovalo ideologiji in politiki zveze komunistov, pojavi idejnopolične in akcijske razcepjenosti.

Samo z brezkompromisnim bojem za izkoreninjenje takšnih pojavov in z radikalnim spreminjanjem obnašanja vseh vrst nosilcev gospodarske aktivnosti, vseh organov, odgovornih za gospodarske tokove v naši državi, je poudarjalo pismo, bo uspela stabilizacija našega gospodarstva, sicer pa slabosti, ki jih ne bomo odpravili, lahko ogrozijo ugodne ekonomske rezultate v proizvodnji.

Danes prav gotovo to občutimo in je zato povsem razumljivo, da so predkongresne in kongresne razprave poudarjale skrajno zaostojanje odgovornosti in stalno kontrolo izvrševanja nalog, pa tudi na odgovornost tistih, ki so v minulem desetletnem obdobju dovoljevali odstopanja od dogovorjene politike in razvojnih usmeritev. Žal pa smo nasprotno temu mnogim odgovornim za odstopanja v preteklem obdobju ob zamenjavi izrekli superlativne zahvale in jim poklanjali dragocena darila, ali jih celo kadrovali na odgovorne družbene funkcije, namesto da bi jih klicali na odgovornost.

Tudi na drugi seji centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, ko so razpravljali o aktivnostih Zveze komunistov Slovenije po devetem kongresu ZKS in o pripravi na XII. kongres Zveze komunistov Jugoslavije, so ugotavljali da so poleg dobrih rezultatov na nekaterih področjih družbene reprodukcije pri uresničevanju planskih usmeritev in pri izvozu še vedno porušeni blagovno-denarni odnosi, ki so poleg nizke produktivnosti dela temeljni razlog naše nestabilnosti in nizke konkurenčnosti v mednarodni menjavi. Da osebna, zlasti pa skupna poraba bistveno odstopata od planskih predvidevanj, da sredstva za osebne dohodke rastejo bistveno hitreje, kot to dovoljuje resolucija in drugo.

Ob teh in drugih ugotovitvah je na omenjeni seji predsednik centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije Andrej Marinc opozoril, da mora boj za ekonomsko stabilizacijo postati brezkompromisen, ker je sestavni del boja za našo neodvisnost in perspektivo. »Ob konkretnem obnašanju bo potrebna tudi diferenciacija,« je nadaljeval. »Razmejitevne črte za našo dejavnost so jasne. Prenehati moramo z verbalizmom in zahtevati akcijsko naravnost. Ne smemo še naprej dovoljevati lagodnosti, neangažiranosti ali celo nasprotovanja.«

Razmejitevne črte, ki jih navaja Andrej Marinc, so jasno in konkretno opredeljene v resoluciji devetega kongresa Zveze komunistov Slovenije, v izhodiščih dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije in resolucijskih opredelitvah, potrebno bo začeti le s konkretnim delom. Pri nas v Železarni žal tega še ne občutimo.

AKTIVNOSTI IN RAZPRAVE V PRIPRAVAH ZA SPREMEMBE IN DOPOLNITVE PLANOV

Analiziranje možnosti in pogojev za spremembe in dopolnitve planov zahtevajo izredno aktivnost vseh nosilcev planiranja. Ravno zato je tudi izvršni svet skupščine občine Jesenice izdelal poseben program svoje aktivnosti, ki ga prav sedaj na podlagi sprejetih usmeritev v družbenopolitičnih organizacijah in skupščini občine izvaja.

(Nadaljevanje na 2. strani)

GIBANJE GOSPODARSTVA OBČINE JESENICE V PRVEM ČETRTLETJU

Rast osnovnih finančnih kategorij je zmerna, kar je v glavnem posledica manjše rasti cen, kot je bilo to ugotovljeno za posamezna obdobja lani. Za razliko od lani se je tokrat ugodno gibal v gospodarstvu industrijska proizvodnja. Ne samo v Železarni, ampak tudi v nekaterih drugih organizacijah je proizvodnja večja, kot je bila lani, posebno to velja za področje gradbeništva. Celotni prihodek v prvih treh mesecih letos znaša 7.401 milijonov din in je večji za 22 %, od tega odpade na Železarno 4.243 milijonov din. V Železarni je celotni prihodek večji le za 16 %, na nizko rast pa je vplivala nižja prodajna cena, kot je bila predvidena.

Porabljena sredstva, ki se nanašajo na doseženi celotni prihodek, so rasla za eno indekso točko počasneje, kot se je povečal celotni prihodek. V treh mesecih so znašala 6.104 milijonov din. Med porabljenimi sredstvi izkazuje visoko rast amortizacija po predpisanih stopnjah (indeks 161), na kar so vplivale nove stopnje o amortizaciji in zaloge gotovih proizvodov na začetku in koncu obračunske dobe. Visoko rast zasledimo tudi pri prehrani, dnevnicih in potnih stroških. Porabljena surovine in material, ki so med po-

rabljenimi sredstvi udeležene s 43,7 %, so večje za 26 %, porabljena energija pa tokrat izkazuje le za 2 % večjo rast. Zaradi počasnejše rasti porabljenih sredstev od rasti celotnega prihodka je ekonomičnost poslovanja večja za 0,8 %.

Doseženi dohodek je porasel na 1.297 milijonov din ali za 29 %. V Železarni je dohodek znašal 735 milijonov din, kar je za 35 % več. Zakona o spremembah zakona o revalorizaciji in amortizaciji osnovnih sredstev sta povzročila, da doseženi dohodek ni naraščal še hitreje. Po vsebini le-

tošnji in lanski dohodek nista primerljiva. Da dobimo primerljivi dohodek, moramo k lanskemu in letošnjemu prišteti obračunano amortizacijo. Na ta način bi dobili korigirani primerljivi dohodek, ki se tako poveča v primerjavi z enakim lanskim za 36 %.

Razporejeni dohodek je bil za ugotovljeno izgubo višji od doseženega in znaša 1.375 milijonov din, od lanskega je večji za 33 %, razporejen pa je bil takole: za skupno in splošno porabo je bilo razporejeno 140 milijonov din dohodka ali za 36 % več, za delovne skupnosti 207 milijonov din ali za 41 % več, za obresti 88 milijonov din ali za 11 % več in za druge namene 90 milijonov din ali za 61 % več. Čisti dohodek je bil v tem času razporejen takole: del za osebne dohodke je znašal 644 milijonov din, kar je za 37 % več kot v treh mesecih lani, del za stanovanjsko gradnjo znaša 30 milijonov din (indeks 120), (Nadaljevanje na 7. strani)

V RAZPRAVI OSNUTEK SPREMEMB IN DOPOLNITEV STATUTA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Osnovne organizacije in organi zveze sindikatov so k osnutku poročila republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije o delu Zveze sindikatov Slovenije med 9. in 10. kongresom, ki je bilo posredovano v razpravo že sredi maja, v preteklem tednu prejeli še osnutek sprememb in dopolnitev statuta Zveze sindikatov Slovenije. V tem mesecu bodo prejeli še osnutek resolucije 10. kongresa ZSS in s tem bo celotno gradivo za kongres razgrnjeno pred organizacijami in organi sindikata, o katerem bo tekla razprava do 15. septembra.

Osnutek sprememb in dopolnitev statuta bi morali dosti skrbno obravnavati v osnovnih organizacijah in organih sindikata v celoti, čeprav so spremembe in dopolnitve označene zelo vidno s polkrepkim tiskom. V celoti menimo predvsem zato, ker mnogi člani zveze sindikatov še ne poznajo svojih statutarjih pravic in dolžnosti, pa tudi osnovne organi-

zacije in njihovi sedanji izvršni odbori, ki naj bi po osnutku postali politično-izvršilni organi, sodeč po tem, ker jih ne izvršujejo, ne poznajo v celoti svojih statutarjih nalog. To pa je priložnost, da statut v celoti spoznajo in da konkretno spregovorijo o osnutku sprememb in dopolnil.

(Nadaljevanje na 2. strani)

PORAZDELITEV VPLIVA V ŽELEZARNI JESENICE

V naši raziskavi smo želeli ugotoviti, kakšna je porazdelitev vpliva v temeljnih organizacijah in delovni skupnosti, oz. kakšno je razmerje med samoupravnim, vodilno in politično linijo, ali natančneje: zanimalo nas je, kolikšen je dejanski in zaželeni vpliv družbenopolitičnih organizacij v primerjavi s samoupravnim in vodilno linijo.

Preden preidemo na interpretacijo rezultatov, bi podali še definicijo vpliva, ki ga ponavadi definiramo, kot »katerikoli proces, v katerem neka oseba, skupina oseb ali organizacija oseb določa, to je namerno usmerja — ravnanje druge osebe, skupine ali organizacije.« (Tannenbaum, 1968, str. 5) Že uvodoma smo omenili, da pri porazdelitvi vpliva ločimo tri linije, kar je tudi ena od specifičnosti naše družbe v primerjavi z ostalimi raziskavami te vrste v svetu, ki pa se med seboj personalno prepletajo, saj je npr. delavec istočasno član družbenopolitične organizacije, delavskega sveta, samo-

upravne delovne skupine itn. Pri samem raziskovanju pa obstajajo tudi šibke točke tako teorije kot tehnike merjenja porazdelitve vpliva. Kot prvo bi omenili, da anketiranci ne razumejo pojma »vpliv« enako, kot ga razumemo mi, kar pa zmanjšuje tako zanesljivost kot veljavnost podatkov. Potrebno je poudariti, da s spraševanjem delavcev o vplivu v njihovih TO in delovni skupnosti lahko dobimo le njihove ocene, njihove zaznave razmer oziroma le predstave o razmerah, ki pa niso vedno natančen odsev dejanskega stanja.

(Nadaljevanje na 6. strani)

SKUPNA PROIZVODNJA NA PLANIRANEM NIVOJU

V tem mesecu so proizvodne temeljne organizacije naše železarnje, do vključno 14. junija, naredile 57.019,4 tone izdelkov, kar je 45,5 % mesečnega družbenega načrta oziroma 46,2 % operativnega programa, kar je le malenkost pod linearnim planom. Za prodajo pa je bilo izdelanih 14.527,2 tone izdelkov ali 40,2 % mesečnega družbenega plana oziroma 40,6 % operativnega programa.

Delavci v temeljni organizaciji Plavž so v tem času izdelali 7.219,6 tone grodja, kar je 54,7 % mesečnega družbenega načrta, ki je enak operativnemu planu, to pa je osem odstotkov nad linearnim mesečnim planom. V TOZD Jeklarna pa so delavci izdelali 16.440 ton surovega jekla ali 41,1 % družbenega načrta oziroma 44,3 % mesečnega operativnega programa. To je dobrih pet oziroma dva odstotka zaostanka za mesečnim linearnim planom. Pri tem moramo povedati, da se martinariji še vedno srečujejo s težavami. V tem mesecu je bilo načrtovano, da bodo pol meseca delali s štirimi, pol pa s petimi pečmi, dejansko pa so zaradi porušitve peči, ker je zmanjkalo hladilne vode, doslej delali polovico tega obdobja s tremi, polovico pa s štirimi pečmi.

UKREPI POSLOVANJA V ŽELEZARNI DO KONCA LETA

(Nadaljevanje s 1. strani)

zarne obratovanje optimalno. Problematične so naslednje temeljne organizacije: Valjarna blumingštel, Valjarna žice in profilov, Hladna valjarna Jesenice, Profilarna in Elektrode.

Oddelek za operativno planiranje bo skupaj s prodajnim in kadrovskim sektorjem ter prizadeto temeljno organizacijo izdelal operativni program za reducirani obseg obratovanja.

3. V vseh temeljnih organizacijah bo potrebno dosledno izpolnjevati program proizvodnje za prodajo po prioritetah in nalogu prodajnega sektorja. Prioritete so sledeče:

a) izvoz — konvertibilni na planirani višini,

b) za kupce, ki združujejo devizna sredstva,

c) za JLA,

d) za kupce, ki so istočasno naši dobavitelji.

Prodajni sektor mora za vsako temeljno organizacijo predvideti mesečne količine proizvodov po prioritetah in o izpolnjevanju voditi tudi ustrezno evidenco. Mesečno se mora izdelati tudi poročilo o izvajanju predvidenega programa.

Posebno pozornost bo potrebno posvetiti kvalitetnemu in asortimanskemu izpolnjevanju operativnega programa, pri čemer naj bo osnovni cilj vseh temeljnih organizacij v proizvodni verigi zmanjšanje izvenprogramskih proizvodov.

4. Povečati je treba našo aktivnost pri pridobivanju naročil za prevažanje TVT, predvsem v TOZD Hladna valjarna Bela, s čimer bo omogočena prerazporeditev izdelane lastnega jekla za povečanje prodaje pločevine iz TOZD Valjarna blumingštel in v temeljne organizacije, kjer nam po bilanci primanjkuje polizdelkov.

5. Primanjkljaj v konvertibilni devizni bilanci bomo morali delno pokrivati tudi z najemanjem kreditov kupcev naših izdelkov, kar pa bo pogojeno s kvalitetno in rokovo dobavo naših izdelkov.

6. Kritična bo oskrba z energijo (mazut, elektrika, plin). Temeljne organizacije so dolžne izdelati poseben program ukrepov za zmanjšanje specifičnih porab vseh vrst energije in predvideti tudi možnosti za nadomeščanje.

7. Delež materialnih stroškov predstavlja v strukturi celotnega prihodka kar 73 %. Vsak odstotek znižanja materialnih stroškov nam daje neto učinek v višini okrog 140 do 150 milijonov dinarjev. Zato naj bo ena od glavnih nalog v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih zniževanje stroškov, predvsem pa racionalna poraba surovin, energije in reprovromateriala. Iz analiz ugotavljamo, da so normativne porabe in izpleti v nekaterih temeljnih organizacijah nad tistimi, ki smo jih že v preteklosti dosegali, zato naj bo ena od nalog vodstvenega kadra v teh temeljnih organizacijah, da z analizo ugotove vzroke za odstopanja in skupaj s TKR sprejmejo ukrepe za izboljšanje stanja na tem področju.

8. Ocena celotnega prihodka in njegove delitve narejena na osnovi izhodišč, nam kaže, da bo železarna Jesenice ob pogojih reducirane obsega obratovanja zaključila poslovno leto z negativnim rezultatom, po najbolj ugodni varianti najmanj 20 milijonov dinarjev, po slabši varianti pa celo 140 milijonov dinarjev izgube. Zato je nujno potrebno na vseh področjih izvajati začrtano poslovno politiko Železarnice in stabilizacijske ukrepe v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih.

9. Iz ocene poslovanja do konca leta izhaja, da nekatere temeljne organizacije zaradi poslovne usmeritve Železarnice ne bodo imele pogojev za polno obratovanje. Zato bodo imele motnje v poslovanju, kar bo

potrebno urejati z določili petega poglavja samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih pri ustvarjanju skupnega prihodka in določanju internih cen, ki opredeljuje v členih 33 do 36 skupno tveganje, ki izhaja iz skupno določenih programov in skupno dogovorjene poslovne politike.

10. Predloženi zaključki, ki izhajajo iz ocene poslovanja do konca

leta 1982, so konkretizacija poslovnih usmeritev, predloženih delavskemu svetu Železarnice ob sprejemanju poslovnega poročila za prvo četrtletje.

11. V temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih morajo konkretizirati nosilce in odgovornost za izvajanje posameznih nalog oziroma ukrepov.

V RAZPRAVI OSNUTEK SPREMEMB IN DOPOLNITEV STATUTA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

V poglavju o organiziranosti in delovanju zveze sindikatov je predlagano k dosedanjim določilom, da organi in organizacije zveze sindikatov in sindikatov enkrat na leto obravnavajo in ocenijo svoje delo ter delo članov v organih in sprejmejo letno programsko usmeritev, po potrebi pa tudi zamenjajo posamezne člane. Organi oziroma organizacije zveze sindikatov in sindikatov iz svoje sestave izvolijo politično izvršilne organe, ki so za svoje delo odgovorni organom zveze sindikatov. Pri organih in organizacijah zveze sindikatov bodo lahko delovali posebni sveti kot stalna ali občasna delovna telesa. Nadzorni odbori bodo spremljali uresničevanje dogovorjene porabe sredstev sindikalne članarine in zakonitost finančnega poslovanja. Osnutek predlaga, da naj bi mandat predsednikov, podpredsednikov in sekretarjev organov zveze sindikatov trajal dve leti s tem, da so lahko na isto dolžnost izvoljeni največ dvakrat zapored. Tudi člani politično izvršilnega organa so lahko izvoljeni v isti organ največ dvakrat zapored.

V osnutku sprememb in dopolnil statuta Zveze sindikatov Slovenije sta v poglavju, ki obravnava delo in odgovornosti izvršnih odborov kot politično izvršilnih organov osnovnih organizacij, dve novi alineji, in sicer, da je le-ta politično odgovoren za delovanje delegacij in uveljavljanje delegatskega sistema ter delegatskih odnosov in da zagotavlja, da se v samoupravnih splošnih aktih organizacij združenega dela opredeli odgovornost članov delegacij in delegatov pri uresničevanju nalog, ki so jih sprejeli s svojo izvolitvijo. Pri tem verjetno manjka, glede na to, da osnovna organizacija vodi kandidacijski postopek, da lahko predlaga tudi odstop ali razrešitev posameznega člana delegacije.

Osnutek tudi predlaga, da je pri volitvah članov izvršnega odbora, kot politično izvršilnega organa osnovne organizacije, treba zagotoviti, da bodo poverjeniki sindikalnih skupin praviloma tudi člani izvršnega odbora.

Tudi v poglavju, ki obravnava občinske organizacije zveze sindikatov, sta predlagani dve novi alineji, in sicer:

»Občinska organizacija zveze sindikatov spodbuja uveljavljanje in utrjevanje takih oblik organiziranosti in metod delovanja zveze sindikatov v krajevni skupnosti, ki bodo zagotavljale prisotnost in aktivnost delavcev pri reševanju vprašanj na območju krajevnih skupnosti, kjer delajo, oziroma živijo.«

In dalje:

»Občinski svet zveze sindikatov usmerja delo osnovnih organizacij in sodeluje z njimi pri uresničevanju njihove družbene vloge, nalog, obveznosti in odgovornosti. Občinski svet usklajuje interese delavcev iz osnovnih organizacij in občinskih odborov sindikatov dejavnosti in opredeljuje skupne interese, zlasti glede vprašanj, o katerih odločajo zbori skupščine družbenopolitične skupnosti in skupščine samoupravnih interesnih skupnosti.«

V poglavju, ki obravnava delo sindikatov delavcev posameznih dejavnosti, so republiške sindikalne konference, ki so kot možna oblika po-

vezovanja osnovnih organizacij iz več dejavnosti oziroma panog, opredeljene z naslednjo dopolnitvijo:

»Republiške sindikalne konference se organizirajo, da bi v njih delavci posameznih ali več ožjih dejavnosti oziroma panog izmenjavali izkušnje o vprašanjih, ki izhajajo iz sorodnosti dela. Te konference, ki so oblika dela sindikatov, zlasti:

— obravnavajo uspešnost poslovanja temeljnih organizacij združenega dela ter pridobivanje in razporejanje dohodka in osebnih dohodkov;

— obravnavajo vrednotenje ustvarjenega dela ter rezultatov dela v gospodarskih oziroma družbenih dejavnostih;

— sodelujejo pri pripravi in sprejemanju samoupravnega sporazuma svoje dejavnosti o uresničevanju z zakonom o združenem delu določenih pogojev za organiziranje temeljnih organizacij združenega dela in delovnih organizacij.«

Tudi člen, ki obravnava povezovanje osnovnih organizacij v občini, v skladu s potrebami in interesi, je dopolnjen z novo alinejo, ki pravi:

»Občinski odbor povezuje osnovne organizacije ter usklajuje posebne interese delavcev iz osnovnih organizacij sorodnih dejavnosti.

Občinski odbor prenaša posebne interese delavcev iz delovnih organizacij sorodnih dejavnosti in jih usklajuje v občinskem svetu zveze sindikatov.

Občinski odbor deluje z osnovnimi organizacijami pri uresničevanju skupno dogovorjenih nalog.«

Taki odbori, je navedeno v pojasnilu, sicer že v nekaterih občinah delujejo, to konkretno dopolnilo o delu odborov pa naj bi spodbudilo tudi ostale občine, da bi jih ustanovili.

Dopolnilo tudi navaja, da osnovne organizacije sorodnih dejavnosti z območja dveh ali več sosednjih občin lahko ustanovijo skupen odbor s sedežem pri enem od občinskih svetov zveze sindikatov. To je aktualno za občine, v katerih je manj osnovnih organizacij sorodnih dejavnosti.

Navedli smo le bistvene dopolnitve in spremembe statuta Zveze sindikatov Slovenije, ki so kot osnutek predlagane v razpravo, ki pa bi jih seveda kazalo obravnavati v okviru celotnega besedila statuta Zveze sindikatov Slovenije.

PREDSTAVLJAMO PREDSEDNIKE SAMOUPRAVNIH ORGANOV

Predsednik odbora samouprave delavske kontrole v TOZD Livarna je Milan LAVTIŽAR. Že 25 let dela v tej temeljni organizaciji. Dvajset let je bil livar, potem so ga zaradi poškodbe na hrbtnici premestili na delovno mesto jedrarja, ki je, kot je povedal, nekoliko lažje.

Izdeluje jedra za postavitev v kalupe na mesta, kjer pridejo razne odprtine in votline v odlitku. Modele za jedra izdelajo v modelni mizarni, sama jedra pa izdelajo jedrarji iz kremenčevega peska po postopku strjevanja z ogljikovim dioksidom. »Nekatera jedra so precej zapletena, recimo tista pri bobnih za valjarne ali pa pri raznih turbinah,« je pojasnil. »Potrebno je kar precej truda, da se jih naredi.«

Milan se je v metalurški šoli izučil za livarja in pravi, da svoj poklic opravlja z veseljem. Livarstvo je po njegovih besedah zelo težko, vendar zanimivo delo. Srečuje se z zapletenimi modeli, ki jih je treba odliti in včasih se morajo kar dobro potruditi, da rešijo zapleten tehnični problem. Pri svojem delu so preveč utesnjeni in prostorska stiska jim otežuje že tako naporno delo. Imajo sicer svoj prostor tudi v martinarni, toda tam delajo vse skozi na preprihu. Najtežje je čistilcem litine, ki nimajo niti strehe nad glavo in svoje delo opravljajo kar zunaj na odprtem. »V prihodnosti bo treba tudi livarni nameniti več pozornosti. Urediti bo treba prostore, tako da bo vsa temeljna organizacija skupaj na enem mestu in ne kot sedaj raztresena po Železarni.«

Povedal je tudi, da pri njih fluktuacije skoraj ni. Razveseljivo je, da spet iz šole prihajajo mladi izučeni livarji, ki bodo sčasoma zamenjali starejše sodelavce. Bolj problematično je pri modelnih mizarjih, ker za ta poklic v ŽIC ne usposablja mladih.

Njihov odbor samouprave delavske kontrole je imel do sedaj tri seje, četrto pa bo Milan sklical v kratkem. Pravi, da bo dnevni red zanimiv. Obravnavali bodo pogodbeno delo, pa tudi o delovni in tehnološki disciplini bodo morali spregovoriti.

»Največ se ukvarjamo z nadurnim delom. Zadolžili smo vodstvo temeljne organizacije, da vodi natančno evidenco in kontrolo opravljenih nadur. Povsem odpraviti jih ni mogoče zaradi velikega povpraševanja po težkih odlitkih, slabih delovnih pogojih, utesnjenosti in velike bolezenske odsotnosti. Zlasti veliko nadur opravijo čistilci litine, ker jim manjka delavcev, tako da imajo nekateri med njimi tudi po 600 nadur letno.

Sklepi odbora se po Milanovih besedah v njihovi temeljni organizaciji upoštevajo in tudi izvršujejo. Dobro sodelujejo s sindikalno organizacijo in vodstvom temeljne organizacije. Pobude za njihovo delo dajejo tudi posamezniki. V glavnem je to problematika, ki je povezana z delom in proizvodnjo. Povedal je, da pri njih ni takih primerov, da bi se delavci pritoževali na odbor samouprave delavske kontrole, ali pa na druge samoupravne organe. S strani samo-

upravnih delovnih skupin so dobili pobudo, da bi začeli postopek za povečanje beneficirane delovne dobe z dveh mesecev na tri, vendar so pri tem določene težave. Po eni strani opravljajo dosti nadurnega dela, po drugi pa zahtevajo zvišanje beneficirane delovne dobe zaradi težkih pogojev dela. Tudi premijski sistem bi morali spremeniti, saj s sedanjim načinom nagrajevanja niso povsem zadovoljni, vendar se, kot pravi Milan, vse nekako zavlačuje.

Odbor samouprave delavske kontrole se je po njegovem že vsaj deloma uveljavil. Spremlja delo v temeljni organizaciji, opozarja na napake, sprejema sklepe, s katerimi skuša odpraviti nekatere negativne pojave v temeljni organizaciji, vendar bi lahko imel še vidnejšo vlogo, čeprav nima izvršilne moči, lahko samo opozarja, predlaga ali pa daje razne pobude.

Milan je tudi član odbora samouprave delavske kontrole Železarnice, ki po njegovem mnenju zelo dobro dela. Zlasti to, da tam obravnavajo precej čisto konkretnih primerov, se mu zdi prav. Sodelovanje med odbori samouprave delavske kontrole v temeljnih organizacijah in na ravni Železarnice obstaja, vendar je v glavnem omejeno na izmenjavo zapisnikov.

Milan je rojen na Jesenicah. Poročil se je zelo mlad in si ustvaril dom v Mojstrani. Ima dve že odrasli hčerki, ki sta tako kot oče zaposleni v Železarni.

V mladih letih je rad igral nogomet, toda kasneje je to zaradi družine opustil. Tudi sedaj včasih zaide na nogometno igrišče, vendar le še za rekreacijo. Pozimi rad teče na smučeh, včasih pa se odpravi tudi na kak maraton, tako je že trikrat sodeloval na teku treh dežel.

AKTIVNOSTI IN RAZPRAVE V PRIPRAVAH ZA SPREMEMBE IN DOPOLNITVE PLANOV

(Nadaljevanje s 1. strani)

Izvajanje tega programa pomeni vrsto neposrednih razgovorov v organizacijah združenega dela. Prvi taki razgovori so bili v OZD gostinstva in turizma v Kranjski gori. Analiziranje stanja je v razgovoru pokazalo vrsto problemov in nakazalo več vprašanj, ki zahtevajo takojšnjo rešitev. Preveč razdrobljen način reševanja posameznih nalog in nepovezanost teh organizacij je v nadaljnjem razvoju in kompletiranju ponudbe v Gornjesavski dolini prava cokla. Zato je bila podana zahteva, da se sklep zbora združenega dela skupščine občine Jesenice takoj realizira in konstituirano skupnost OZD, v okviru zbori bomo lahko realizirali vrsto nalog. Na področju investicij te organizacije ne spreminjajo planskih aktov, ker jih bo mogoče realizirati, saj ustrezajo že znanim opredeljenim kriterijem. To pa zahteva, da te OZD pripravijo investicijske programe za izboljšanje ponudbe, ki jih bodo do konca tega srednjeročnega obdobja realizirale.

Ker na področju propagande ta dolina s centrom Kranjske gora nima skupnega prospekta, bo Turistično društvo Kranjska gora takoj poslalo vsem OZD predlog samoupravnega sporazuma, s katerim se bodo dogovorili o financiranju izdaje skupnega prospekta. Pri tem je bila glede na pomen razvoja turizma, opredeljenega v planu občine Jesenice 1981–1985, poudarka pomembnost takega pristopa k reševanju nalog. Na področju spo-

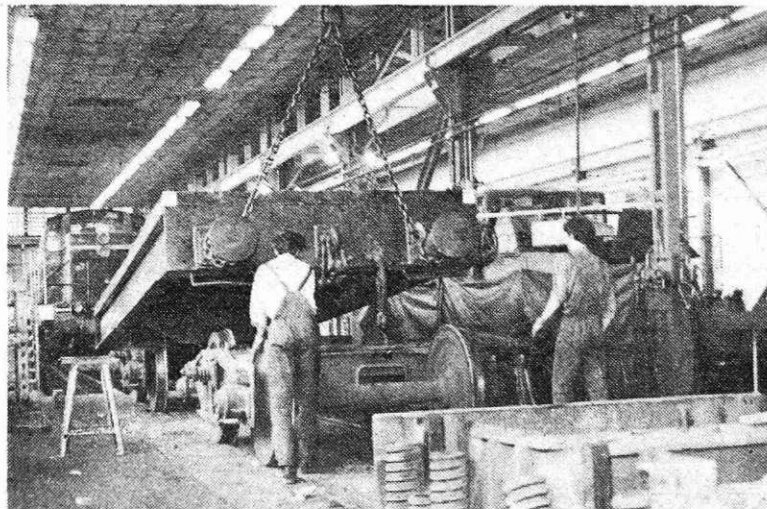
razumevanja in dogovarjanja bo v bodoče potrebne več načrtnosti predvsem v tem, da se z enim dokumentom rešuje več med seboj povezanih stvari hkrati.

Razgovor z delovnimi organizacijami na področju kovinske predelave je že kar uvodoma jasno nakazal, da se morajo te organizacije ekonomsko povezati. Le tako bo namreč mogoče graditi razvoj te predelovalne industrije, ki bo vsebinsko povezan med seboj in z železarno Jesenice in tako bo tudi lahko njihova proizvodnja zelo prilagodljiva razmeram in potrebam trga, kar edino omogoča uspešnejše poslovanje. Na teh osnovah bo ponovno začel z delom iniciativni odbor, ki bo glede sedanjih pogojev gospodarjenja in problemov s preskrbo z materiali za predelavo oblikoval način povezovanja in skupnega nastopanja. Povezovati bo moral vse razvojne in druge strokovne službe, pri tem delu pa bo pomagala tudi železarna Jesenice.

Na področju trgovine je razgovor z vsemi TOZD DO Golica pokazal na še vedno premajhno povezanost trgovine, ki bo tudi v prihodnje imela odgovorno nalogo glede preskrbe občanov občine Jesenice in ravno zato bo potrebno zagotoviti boljše povezanost v gorenjskem prostoru. Planirane naloge sicer v nekaterih delih ne bodo realizirane, čeprav bo treba storiti vse, da bo tega čim manj, pri spremembah plana pa mora biti čim manj odstopanj od začrtanih nalog. V razgovoru je bila posebej izpostavljena povezava dveh TOZD, ki opravljata isto dejavnost, to je

Ročce in Delikatese, nadalje vprašanje učinkovitejših dohodkovne povezave vseh teh TOZD, poleg omenjenih še TOZD Zarja. Tudi izvajanje kadrovske politike je bil dan poseben poudarek, predvsem kako se izvaja dogovor o kadrovski politiki in kako se povezuje strokovni kader v okviru te delovne organizacije predvsem pri načrtovanju nadaljnega razvoja. Posebej je bilo izpostavljeno tudi vprašanje modernizacije trgovine in naložb. Ker se letos prične gradnja nove trgovine na Blejski Dobravi, časovno še vedno ni jasno opredeljeno, kdaj graditi trgovino na Hrušici. Vse to v aktivnostih pri spremembah in dopolnitvah plana pred trgovsko delovno organizacijo Golica postavlja vrsto nalog, o katerih bo potrebno proti koncu letošnjega leta nujno ponovno spregovoriti glede realizacije. O vlogi in funkciji SOZD ABC Pomurka pa se tako na področju trgovine, gostinstva in turizma ugotavlja, da niso izkoriščene vse možnosti, ki jih taka SOZD lahko nudi. Zato bo tudi to povezovalno treba analizirati in izkoristiti dane možnosti.

Razgovori bodo potekali do konca tega meseca, to pa je tudi rok, v katerem morajo vse OZD in skupnosti pripraviti analize spremenjenih pogojev gospodarjenja, na podlagi česar bodo tekle nadaljnje aktivnosti pri vseh naslednjih planiranih. Izvršni svet skupščine občine Jesenice bo na juljski seji skupščine občine Jesenice predložil osnutek sprememb in dopolnitev dogovora o temeljnih plana za obdobje 1981 do 1985.

V vozovni delavnici (Foto I. Kučina)

OSEBNI DOHODEK ZA MAJ

Skupna proizvodnja v mesecu maju je za 5.831 ton višja od preteklega meseca, kar se odraža tudi pri izplačilu osebnega dohodka. Delavci v TOZD Plavž so v maju dosegli doslej največjo količino izdelanega groblja, in sicer 15.723 ton, s čimer so mesečni družbeni in operativni načrt presegli za 16,5 %.

Delavci TOZD Jeklarne so izdelali 40.545 ton surovega jekla ali 94,2 % družbenega načrta, ki je enak operativnemu programu. Ta količina je precej višja od aprilske, kar daje možnost za večjo gotovo proizvodnjo v juniju.

Število ur na zaposlenega se v tekočem mesecu ni bistveno povečalo, samo za 0,6 ure, pri tem pa se je v nekaterih TOZD število plačanih ur na delavca celo zmanjšalo.

Število nadur je v mesecu maju za 5.541 ur nižje od aprila. Najvišji odstotek nadur v efektivnih urah izkazuje TOZD Livarna 15,07 %, sledi ji TOZD Vzdrževanje, in sicer kar 11,34 %, TOZD Remontne delavnice 8,87 %, TOZD Vratni podboji 8,23 %, najnižji odstotek nadur v efektivnih urah pa izkazuje poleg delovnih skupnosti skupnih služb TOZD Želblarna 0,98 %. Zmanjšanje obsega nadur moramo pripisati predvsem manjšemu obsegu remontov v maju.

Ob manjšem obsegu rednega dopusta je nerazumljivo, da se je povečalo število ur za manjkajoče s 7.098 na 9.330, zato ponovno opozarjamo na spoštovanje določil pravilnikov glede priznavanja teh ur.

Odstotek učinka v poprečju Železarne ostaja na nivoju predhodnega meseca (48,1 %), najvišji je v TOZD Valjarna žice in profilov 57,8 %, in sicer za 9,7 % nad poprečjem Železarne. Visok učinek so dosegli tudi delavci Remontnih delavnic 55,0 %, delavci Strojnih delavnic 51,9 %, Valjarne bluming-štel 50,5 % in Jeklovleka 50,1 %. Osební dohodek v Remontnih delavnicah je kljub zelo visokemu učinku manjši kot mesec pred tem, ko je bilo število izjemno visoko.

Odstotek stimulacije se je na ravni Železarne povečal za 1,6 % (6,7 % maj, 5,1 % april). TOZD Plavž izkazuje visoko stimulacijo zaradi visoke proizvodnje. V nekaterih TOZD se je povečal izvoz in s tem stimulacija za izvoz. V splošnem pa ima na dvig stimulacije vpliv večja količina skupne proizvodnje.

V strukturi osebnega dohodka vrste plačil spreminjajo svojo udeležbo iz meseca v mesec. Nekoliko je zmanjšan delež elementov OD za opravljeno delo, sobotni dopust se je zmanjšal za 0,3 %, za prav toliko ostala doplačila, nadurni pribitek za 0,2 %, znižal se je redni in izredno plačani dopust za 1,7 %. Povečal se je delež plačane praznika za 3,8 % in refundacij za 0,4 % (z 0,1 na 0,5 %).

Zmanjšanje deleža OD za opravljeno delo gre predvsem na račun plačane odsotnosti na dan praznika, pa tudi povečanja deleža refundacij ne gre zanemariti.

Nadurni pribitek se je zmanjšal skladno z manjšim obsegom nadurnega dela.

V aprilu so zaradi kombinacije s prazniki predvsem ob koncu meseca delavci v večjem obsegu koristili dopust.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV DOSEGLA REKORDNO IZMENSKO PROIZVODNJO

V torek, 8. junija, so delavci izmene »ŽVELC – JUSTIN« od 22. ure zvečer do 6. ure jutraj dosegli rekordno izmensko proizvodnjo. Izvajali so 212.105 kg profilov, kar je doslej v tej valjarni največja količina, dosežena v osmih urah.

Poleg rekordne količinske proizvodnje je bil dosežen tudi dober kvaliteten asortiment. V profile Ø 18 so izvajali naslednjo količino blumov v kvalitetah: Č 1530 Pb – 26.140 kg, Č 1580 – 65.000 kg, Č 4320 – 16.000 kg, 13 A – 7500 kg, 23 MnCrNiMo 64 – 75.000 kg, ST 52 V – 38.810 kg. Za to količino so skupno porabili 228.650 kg vložka. Doseženi izplen 92,3 % je prav tako zelo dober.

K takšnemu rezultatu so svoj delež prispevali tudi delavci TOZD Vzdrževanje, ker so proizvodne agregate usposobili za brezhibno delo.

Delavcem izmene »ŽVELC – JUSTIN« in vzdrževalnim delavcem čestitamo in jim želimo še veliko takih skupnih delovnih uspehov.

pust, zato je dopustniška odsotnost v maju nižja.

Za ostale refundacije je bilo izplačano v maju 469 tisoč din neto OD. Povečanje teh izplačil gre izključno na račun velikega obsega orožnih vaj.

Poprečni osebni dohodek Železarne je za 151 din na zaposlenega višji od aprilskega. Tako poprečni zaslužek skoraj ni vplival na znesek zbirnega poprečja za letošnje leto. Vidnejše povečanje so dosegli le: TOZD Plavž, TOZD Valjarna žice in profilov, TOZD Valjarna bluming-štel.

V TOZD Plavž se je povečalo povprečje OD skoraj za 16 %. Povečanje v TOZD Plavž je izključno zaradi izjemno dobrih rezultatov, ki jih je omogočila obnova plavža. Rezultati torej niso le plod boljšega dela plavžarjev, ampak tudi ugodnejših objektivnih pogojev dela, ki jih bo treba vključiti v osnovno za pridobivanje premije za večjo proizvodnjo groblja.

Tudi Valjarna žice in profilov je zelo dober učinek in OD dosegla na račun obnovljenih naprav. Na rast

OD je vplival tudi povečan obseg plačane časa in nadur. S tem so vsaj deloma nadoknadili zmanjšanje proizvodnje v času trajanja remonta.

Osební dohodek na delavca se je najbolj znižal v TOZD Valjarna debele pločevine, kjer niso bili dani pogoji za doseganje planirane proizvodnje. Zmanjšanje pa je precej relativne naprave, saj je bilo v času trajanja remonta v aprilu opravljeno veliko število nadur, medtem ko je sicer delež nadur relativno nizek v tej TOZD.

Znatno se je zmanjšal OD na zaposlenega tudi v Jeklarne. Ko je že vse kazalo, da bodo jeklarji uspeli uresničiti operativni program, pa so nastopile težave, ki so onemogočile doseganje predvidenega mesečnega rezultata. To je vplivalo na zmanjšanje osebnega dohodka po rednih merilih, še večje zmanjšanje pa je v dnevnih premijah, ki so bile izplačane za SM jeklarne v višini 24 %, za elektro-jeklarne pa sprejeta merila niso dopuščala izplačila premije.

Na koncu se informacija delavcem s stalnim bivališčem v jeseniški občini. Ob enakem bruto OD bo ta mesec neto OD nekoliko večji kot doslej, ker se je prispevna stopnja za otroško varstvo zmanjšala za 1,16 % na 1,05 %.

Oddelek za nagrajevanje

PRIMERJAVA UR IN ZASLUŽKOV MAJ 1982

Obdobje	ur na zaposl.	OD na uro	Din na zaposl. brez bol.	Din na 182 ur brez bol. nad 30 dni	% učen.	Indeks OD 1981=100
L.1978	182.7	32.19	5.881	5.859	34.4	48.0
L.1979	183.1	41.87	7.688	7.620	36.7	62.4
L.1980	182.3	50.35	9.176	9.164	40.0	75.0
L.1981	181.8	67.12	12.206	12.216	45.4	100.0
I.1981	184.3	58.76	10.828	10.694	44.0	87.5
II.1981	172.3	59.33	10.226	10.798	44.4	88.4
III.1981	182.7	57.71	10.544	10.503	44.6	86.0
IV.1981	184.4	58.44	10.776	10.636	45.0	87.1
V.1981	182.8	64.85	11.857	11.803	45.3	96.6
I.-V.1981	181.3	59.82	10.846	10.887	44.7	89.1
I.1982	184.5	78.22	14.436	14.236	46.6	116.5
II.1982	173.6	80.92	14.059	14.735	49.4	120.6
III.1982	184.5	75.73	13.969	13.783	48.0	112.8
IV.1982	183.9	75.64	13.913	13.766	48.0	112.7
V.1982	184.6	76.18	14.060	13.865	48.1	113.5
I.-V.1982	182.2	77.34	14.087	14.077	48.0	115.2

STRUKTURA OD ZA MESEC MAJ 1982

Vrsta izplačila	Znesek OD v din	Din na zaposl.	Struktura OD v %
			24 = 100 21 = 100 17 = 100
1. Osnovni OD	35.583.794	5.602	38.8 40.1 48.4
2. Učinek	17.125.303	2.696	18.7 19.3 23.3
3. Stim. za proizv.	2.384.114	375	2.6 2.7 3.2
4. Ocena del. prisp.	4.808.334	757	5.2 5.4 6.5
5. Skupaj 1-4	59.901.545	9.430	65.3 67.5 81.4
6. Nočni dodatek	2.317.283	365	2.5 2.6 3.2
7. Popold. dodatek	1.280.218	202	1.4 1.4 1.7
8. Nadurni dodatek	938.146	148	1.0 1.1 1.3
9. Nedelj. dodatek	1.191.509	188	1.3 1.3 1.6
10. Sobotni dodatek	255.278	40	0.3 0.3 0.3
11. Praznični dodatek	581.395	92	0.6 0.7 0.8
12. Skupaj 6-11	6.563.829	1.035	7.1 7.4 8.9
13. Otežkočeni dod.	1.283.408	202	1.4 1.4 1.7
14. Dod. za del. dobo	2.919.101	460	3.2 3.3 4.0
15. Sobotni dopust	617.305	97	0.7 0.7 0.8
16. Ostala doplačila	2.352.627	370	2.6 2.6 3.2
17. Skupaj 5 + 12 do 16	73.637.815	11.594	80.3 82.9 100.0
18. Plačan praznik	7.167.392	1.129	7.8 8.0 9.7
19. Redni, izred. dop.	5.028.135	792	5.5 5.7 6.8
20. Nadom. OD za bol. odsot. do 30 dni	2.990.602	471	3.3 3.4 4.1
21. Skupaj OD iz sred. delov. organiz.	88.823.944	13.986	96.9 100.0 120.6
22. Nadom. OD za bol. odsot. nad 30 dni	2.343.328	369	2.6 2.6 3.2
23. Ostale refundac.	469.004	74	0.5 0.5 0.6
24. Izplačani neto OD	91.636.276	14.429	100.0 103.1 124.4

Vpihavanje kisika v BBC električno peč (Foto S. Kokalj)

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 21. DO 26. JUNIJA

21. junija, TONE VARL, član PO, Jesenice, Titova štev. 82, štev. telefona 82-576;
 22. junija, JOŽE OSVALD, vodja TOZD Livarne, Rateče štev. 21 (pri Butinar), štev. tel. 88-771;
 23. junija, SAŠO MANDELJC, vodja TOZD Valjarna bluming-štel, Jesenice, Tomšičeva 88, štev. tel. 82-054;
 24. junija, EMIL AŽMAN, vodja sektorja novogradenj, Jesenice, Titova 3, štev. tel. 82-262;
 25. junija, OSKAR KURNER, vodja RO, Jesenice, Tavčarjeva 10, štev. tel. 81-214;
 26. junija, JANKO PERNE, vodja investicijskega razvoja, Jesenice, Titova 20, štev. tel. 81-904;
 27. junija, STANKO ČOP, vodja investicijskega razvoja, Žirovnica 90 a, štev. tel. 89-438.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. do 7. ure jutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah, praznikih traja dežurstvo od 7. ure do 7. ure naslednjega dne. V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja opažanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva članu poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 21. 6.	MIRKO ZUPAN	IVAN SLAMNIK
TOREK – 22. 6.	FRANC ARNEŽ	MIHA SLIBAR
SREDA – 23. 6.	AHMED TELALOVIC	ANTON BURJA, st.
ČETRTEK – 24. 6.	IVAN KODRIČ	FRANC NEČIMER
PETEK – 25. 6.	DUŠAN POLAJNAR	JANEZ FALETIČ
SOBOTA – 26. 6.	BOGOMIR SVETINA	IGOR LOGAR
NEDELJA – 27. 6.	PRIMOŽ ŽVAB	MITJA KERSNIK

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 21. do 26. junija bodo delale naslednje obratne ambulante: DOPOLDNE: II. obratna ambulanta – dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta – dr. Željimir Cesarec.

POPOLDNE: I. obratna ambulanta – dr. Željimir Cesarec ali dr. Janez Resman in IV. obratna ambulanta – dr. Marija Može-Kovačič.

DISPANZER ZA BORCE: dr. Marija Može-Kovačič.
 SOBOTA samo dopoldne I. obratna ambulanta in IV. obratna ambulanta – dr. Marija Može-Kovačič.

ZOBNE AMBULANTE:
 DOPOLDNE: II. zobna ambulanta – dr. Alojz Smolej in III. zobna ambulanta – dr. Bela Gazafi.

ZA BORCE: II. zobna ambulanta – od 11. do 12. ure.
 POPOLDNE: I. zobna ambulanta – v. dent. Viktor Stražišar.
 V soboto, 26. junija, samo dopoldne I. zobna ambulanta – v. dent. Viktor Stražišar.

PREGLED ODSOTNOSTI Z DELA V MAJU

	redni boleovanje %	ostala let. dop. %	skupna odsotn. %	skupna odsotnost %
PLAVŽ	8.13	6.17	1.49	15.79
JEKLARNA	8.47	6.06	2.25	16.78
LIVARNA	8.62	4.40	1.19	14.21
VALJ. BL. ŠT.	8.18	6.00	1.76	15.94
VALJ. ŽICE	8.58	9.21	1.74	19.53
VALJ. DEB. PL.	12.08	6.40	0.97	19.45
HL. VALJ. BELA	8.62	6.51	3.15	18.28
HL. VALJ. JES.	8.50	6.27	1.51	16.28
ŽELČARNA	7.26	7.45	1.27	15.98
PROFILARNA	9.62	5.74	1.73	17.09
V RAT. PCDB.	11.84	4.74	0.49	17.07
JEKLOVLEK	8.70	6.24	1.35	16.29
ELEKTRODE	11.39	5.87	0.75	18.01
ŽELBLARNA	12.54	6.57	0.87	19.98
STROJNE D.	8.41	5.95	1.35	15.71
REMONTNE D.	6.64	5.21	1.22	13.07
VZDRŽEVANJE	5.54	5.76	1.98	13.28
ENERGETIKA	5.85	5.53	1.51	12.89
TRANSPORT	6.46	5.92	1.72	14.10
DS KO-FI	4.52	4.03	0.52	9.07
DS K S I	7.69	3.89	0.93	12.51
DS E T N	4.31	4.66	1.59	10.56
DRUŽB. FREQ.	8.03	5.65	0.85	14.53
S K U P A J	7.56	5.74	1.53	14.83

Odsotnost v mesecu maju je bila nižja kot v mesecu aprilu zaradi manj koriščenja letnega dopusta. Glede na situacijo s polizdelki je potrebno v tem času koristiti več letnega dopusta. Odbori za delovna razmerja morajo sprejeti na osnovi podatkov (vodja, kadrovik) za pravilno koriščenje dopusta ustrezne sklepe, saj smo trenutno v primerjavi s planom koristili premalo dopusta. Močno se je povečala ostala odsotnost, in sicer predvsem zaradi vojaških vaj.

UPOKOJENCEM TOZD STROJNE DELAVNICE

Nekdanje delavce, sedaj upokjence TOZD Strojne delavnice in njihove sivoce obveščamo, da organiziramo PIKNIK na Poljanah pri domu DPM v soboto, 19. junija, s pričetkom ob 10. uri dopoldne. Veselimo se vašega obiska.

Osnovna organizacija sindikata

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

13. SEJA ODBORA ZA SPLOŠNE ZADEVE PRI DS ŽELEZARNE

V sredo, 2. junija, so se na 13. redni seji sestali člani odbora za splošne zadeve pri delavskem svetu Železarnice.

Pri pregledu izvrševanja sklepov prejšnje seje so člani odbora ugotovili, da so ostali neizvršeni trije sklepi: sklep, ki se nanaša na kamnolom in sankasni klub Jesenice, o katerem je odbor odločil, da naj še naprej ostane odprt, dokler se dokončno ne odloči, kaj storiti; sklep, ki se nanaša na vlogo pevskega društva Vintgar z Blejske Dobrave. To vlogo je odbor odstopil v reševanje odboru za kadre in družbeni standard pri delavskem svetu Železarnice, vendar le-ta vloge še ni obravnaval, ker še ni potrjen sklad skupne porabe za leto 1982 in še nimajo na razpolago finančnih sredstev. Sklep, ki se nanaša na analizo porabljenih sredstev za reprezentanco v delovni skupnosti za komercialne in finančne zadeve. Analiza je še v izdelavi in bo predložena odboru na eni od prihodnjih sej.

V nadaljevanju je odbor odobril službena potovanja naslednjim sodelavcem:

— Ladu Sketu v Bolgarijo, kamor je potoval kot vodja delegacije SFRJ na sestanek SEV — odsek za gradnjo in rudu.

— Antonu Kelvišarju in Janezu Kunstlinu na Vzhodno Nemčijo, kamor sta potovala na ogled naprav za proizvodnjo VAC žice.

— Janezu Jamarju v ČSSR k firmi Ferromet v Prago. Imenovani je potoval na razgovore med Železarno Jesenice, Metalko Ljubljana in Ferromet Praga o prevajanju nerjavnih jekel.

— Alešu Lagoji v Liege v Belgijo, kamor je potoval z nalogo, da si ogleda raziskovalno dejavnost na inštitutu CRNM in možnosti prestrukturiranja raziskovalnega dela v naši Železarni.

— Alešu Lagoji in Klemenu Hribarju v Železarno VEB Maxhütte v Unterwellenborn v Vzhodno Nemčijo. Potovala bosta na razgovore o rezultatih dosedanjih raziskav, opravljenih v Železarni in v VEB Maxhütte na avtomatnem jeklu, legiranem z borom, izdelanem v Železarni Jesenice.

— Janezu Komelu, Borisu Bregantu in enemu sodelavcu iz sektorja novogradenj v Borovlje v Avstrijo, kamor bodo potovali na ogled naprave za luženje žice pri firmi Kestag.

Odbor ni odobril potovanja v tujino sodelavcu:

— Božidarju Brudarju v Moskvo v ZSSR na 10. svetovno konferenco o neporušnih raziskavah materiala, povezano tudi z razstavo opreme za to vrsto dejavnosti. Člani odbora želijo obširnejše pojasnilo predlagatelja tega potovanja. Predlog o službenem potovanju bo odbor ponovno obravnaval na prihodnji seji.

Odbor je obravnaval tudi tri poročila in ocene službenih potovanj v tujino za naslednje sodelavce:

— Petra Gasarja iz TOZD Željarnice in Ivana ČERNICA iz TOZD Vzdruževanja s potovanja v ČSSR k firmi Kovopol. Potovanje je bilo namenjeno strokovnemu usposabljanju za vzdrževanje in montažo željarskih strojev češkoslovaške proizvodnje. Potovanje je bilo potrebno zaradi pogostih okvar na teh strojih.

TOZD Jeklovlek

11. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V TOZD Jeklovlek je bila 3. junija redna seja odbora za gospodarstvo, ki jo je vodil predsednik Stane Horvat. Pri pregledu sklepov zadnje seje so ugotovili, da so izvršeni.

Odbor je v nadaljevanju obravnaval predlog oddelka za nagradjevanje in uvedbo stimulacije za izvoz in sprejel naslednjo lestvico:

mesečni izvoz (v tonah)	stimulacije na osnovi (%)
0 —	— 2
1 — 50	— 1
51 — 100	0
101 — 150	+ 1
151 — 200	+ 2
201 — 250	+ 3
251 — 300	+ 4
nad 300	+ 5

Odbor je ugotovil, da je TOZD v mesecu maju odpremlja 297 ton izdelkov za izvoz in s tem dosegla stimulacijo 4 %.

Obravnavali so spisek za fizično likvidacijo osnovnih sredstev in s predlogom soglašali.

Odbor je obravnaval izračun druge rente za tehnično izboljšavo

pri čemer nismo bili usposobljeni za hitre vzdrževalne posege, servis tovarne Kovopol pa tudi ne more vselej v kratkem roku intervenirati. Na osnovi predhodnih dogovorov je bilo omogočeno ustrezno strokovno izpopolnjevanje in pridobivanje potrebnih specifičnih znanj, kar je firma Kovopol potrdila tudi z ustreznim spravečalom. Potovanje se ocenjuje kot uspešno.

— Stanislava Štefaniča s potovanja v Belgijo, kamor je šel z radi strokovnega usposabljanja na področju banke podatkov IMS v železarni Sidmar in firmi Steriabel. Potovanje je bilo organizirano v okviru sodelovanja med Železarno in belgijsko firmo Steriabel v okviru projekta »vodenje naročila proizvodnje«. Obisk v IBM programskem centru in železarni Sidmar je tekkel po vnaprej pripravljenem programu za uporabo

TOZD Žičarna

13. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V petek, 28. maja, je bila 13. redna seja odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Žičarna. Ugotovili so, da so bili sklepi zadnje seje v celoti realizirani.

Potrjen je bil operativni plan za mesec junij, ki je enak družbenemu in predvideva proizvodnjo 5.050 ton vlečene žice, od tega 3.750 ton za prodajo in 1.300 ton za domačo predelavo. Za izvoz je predvidene 1.330 ton vlečene žice.

Iz poročila, ki je bilo posredovano odboru, je razvidno, da je bilo v aprilu izdelane 4.911 ton vlečene žice, od tega 3.439 ton za prodajo in 1.472 ton za domačo predelavo, izplen je bil 97,12 %, storilnost 187,78 kg na uro in moža. Poprečni OD je bil 12.939 din na osebo.

Odbor je potrdil izplačilo druge rente za tehnično izboljšavo »vredba zaščitnega plina za globinske peči« v oddelku žarilnice. Nadomestilo v višini 76.452,00 din si bodo po predloženem razdelilniku razdelili: Avrelj Ravnik, Jakob Šranc, Janez Komel, Anton Kelvišar in Dušan Prešeren.

Odobreno je bilo izplačilo posebne nagrade za koristno idejo avtorjema Ludviku Komljanu in Francu Kozarju v višini 1.000 din ter Cvetu

programskega produkta. Vse te programske produkte že ali pa bomo uporabljali v našem elektronskem računalnem centru, zato je bilo usposabljanje nujno potrebno.

— Valentina Erjavška s službenega potovanja v Katowice na Poljsko, kamor je potoval kot član jugoslovanske delegacije v okviru rednega polietnega sestanka delegacij črne metalurgije Poljske in Jugoslavije. Obravnavani so bili odnosi pri realizaciji blagovne menjave. Po končanem obisku je bil izdelan protokol, v katerem so za posamezno delovno organizacijo potrjene možne realizacije izdelkov črne metalurgije v letu 1982. Potovanje je bilo nujno zaradi potrjevanja odnosov s Poljsko.

V nadaljevanju so člani odbora obravnavali še vloge: učencev osmih razredov osnovne šole 16. decembra iz Mojtstane, krajevne skupnosti Žirovnica, sodelavca iz TOZD Valjarnice bluming-štel, Konjeniškega kluba Ljutomer, Gasilskega društva Nomenj, Balinarskega kluba Jesenice in sektorja za tehnično kontrolo.

Odbor je vzel na zanje informacijo o delovni konferenci industrijskega gasilskega društva železarnice Jesenice, ki je bila 6. maja 1982.

D.L.

Bremcu in Francu Tratniku v višini 1.500 din.

Martinu Komacu je bilo na predlog vodilnega tehnologa in v soglasju s SDS v oddelku žičarna odobrena nagrada v višini 2.000 din za posebno prizadevnost in izjemno iznajdljivost pri zamenjavi sredstva za bakrenje žice Cuprodine z domačim sredstvom iz Podnarta.

Sprejet je bil sklep, da se ob periodičnih poročilih obravnava tudi realizacija koristnih idej in oceni utinek na poslovanje.

Delegati so nadalje sprejeli tudi sklep, da se nabavi pisarniška oprema v vrednosti 33.360,35 din, za to opremo so sredstva že zagotovljena.

Vodja TOZD je odbor informiral še o predlogu ukrepov na nivoju Železarnice za izboljšanje poslovnih rezultatov. Odbor je sklenil, da se za TOZD Žičarna pripravi analiza izvajanja gospodarskega načrta in predlog konkretnih ukrepov, ki jih bodo posredovali vsem SDS v obravnavo in dopolnitev.

S.M.

TOZD Jeklarna

14. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Predsednik delavskega sveta Anton ALBREHT je sklical 4. junija 14. sejo delavskega sveta TOZD Jeklarna. Pri pregledu zapisnika in izvrševanja sklepov pretekle seje so najprej ugotovili, da so vsi sklepi izvršeni.

Vodja TOZD Jeklarna Janez BIČEK je delegate seznanil s proizvodno problematiko v aprilu in v prvih štirih mesecih letos. TOZD Jeklarna je v aprilu poslovala relativno dobro, čeprav ji je primanjkovalo vložka, energije in drugega. Nizka proizvodnja v aprilu je povzročila tudi višje stroške od planiranih. Za mesec maj sicer še niso

znani vsi podatki, vendar se zaloge bistveno izboljšujejo, zato mora TOZD Jeklarna doseči čim večjo proizvodnjo in obenem tudi ustrezen asortiment oziroma kvaliteto.

V nadaljevanju seje je delegate seznanil s premijami za mesec april in z doseganjem norm v prvem tromesečju po posameznih pečeh.

Doseganje norm v tem tromesečju je bilo v razponu od 1,40 do 1,65 v SM in od 1,39 do 1,60 v elektro jeklarni. Zgrešenost šarž je bila v tem kvartalu večja od predvidene v SM jeklarni, na elektro pečeh pa manjša. Kvalitetni asortiment je v poprečju imel minimalni pozitivni vpliv na premije. Za boljše osebne dohodke se je treba približati proizvodnim rezultatom, doseženim v januarju. Na vsak način je treba doseči planirano proizvodnjo.

V nadaljevanju seje so bili delegati seznanjeni s pritožbo na ukrep skupne disciplinske komisije. Ugotovili so, da so delavci TOZD pristopili k ustanovitvi Kulturne skupnosti Slovenije. Za podpisnika so pooblastili predsednika delavskega sveta. Isto velja za ustanovitev samoupravne stanovanjske skupnosti Jesenice, vendar s pripombo oziroma vprašanjem, zakaj delavci iz drugih republik ne dobijo posojila za individualno gradnjo.

V nadaljevanju seje so potrdili spremembe sistemiziranih del in nalog znotraj TOZD Jeklarna in vrednotenje del in nalog za odpravalno napravo. Namestnik predsednika odbora za gospodarstvo Vekoslav Zakrajšek je navzoče seznanil s poročilom o delu odbora za gospodarstvo.

Kadrovik je delegate seznanil še s pritožbo delavca TOZD Jeklarna v zvezi z beneficirano delovno dobo. Glede delavca, ki je bolezensko odstopen že tretje leto, pa so sprejeli določene sklepe, ki jih bodo posredovali ustreznim službam.

K.B.

TOZD Hladna valjarna Jesenice

10. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V sredo, 26. maja, je bila deseta redna seja delavskega sveta TOZD Hladna valjarna Jesenice, ki jo je sklical in vodil Kazimir Kotnik. Člane je seznanil z izvajanjem sklepov zadnje seje. Ugotovljeno je bilo, da so vsi sklepi izvršeni.

Vodja TOZD je razložil poslovni rezultat TOZD v Železarni. Omenil je težko situacijo Železarnice na področju deviznih obveznosti, ki jih določa novospet zakon o devizah. Zato bodo v naslednjem obdobju nastajali večji problemi s preskrbo rezervnih delov, repro-materialom in v zvezi s tem tudi težave v proizvodnji. Opozoril je na to, da bo treba v bodoče še bolj izkoriščati delovni čas, delovna sredstva in izboljšati tehnološko disciplino. Delegatom je predložil cilje, ki naj bi jih posredovali vsem delavcem v TOZD, in sicer:

— tekoče je treba zasledovati rezultate stabilizacijskega programa, ki je bil postavljen v preteklem obdobju;

— skrbeti za to, da bo količinski in kvaliteten program na najvišjem možnem nivoju;

— forsirati proizvodnjo, ki omogoča najboljši finančni rezultat;

— paziti na proizvodnjo na celotni tehnološki poti v smislu čimbolj-šega izplena;

— paziti na čim smotnejšo porabo električne energije, zaščitnih sredstev in potrošnega materiala;

— s stroji je treba ravnati skrbno, da so možnosti okvar minimalne;

— planirati proizvodnjo tako, da so v prvi vrsti preskrbljeni kupci, ki vedno izpolnjujejo svoje devizne obveznosti do Železarnice.

Po predhodni obravnavi na se-

stankih SDS so na seji sprejeli trimesečno poročilo v predloženi obliki. Delegati so ugotovili, da so delavci v javni razpravi sprejeli naslednje samoupravne sporazume:

— o združevanju dela in sredstev za razvoj črne metalurgije v slovenskih železarnah,

— o enotnem urejanju stanovanjskih vprašanj in pravilnik o urejanju stanovanjskih vprašanj,

— o ustanovitvi Kulturne skupnosti Slovenije in

— o ustanovitvi samoupravne stanovanjske skupnosti.

Na predlog odbora za gospodarstvo TOZD je delavski svet potrdil predlog poslovnika za obratovanje regeneracije in čistilnih naprav v oddelku lužilnice, ki do zdaj zaradi neznanih vzrokov še ni bil napisan.

Delegati so razpravljali o predlogu kadrovskega sektorja v zvezi z nagrađami za proizvodno delo in obvezno počitniško prakso. Predlog je bil sprejet brez pripomb, tako da se vsem učencem za desetdnevno proizvodno delo odobri nagrada v naslednjih zneskih:

— za oceno zelo uspešno 1.300 dinarjev,

— za oceno uspešno 1.000 din.

Nagrade se lahko izplačajo po predhodni odobritvi odbora za gospodarstvo.

Za obvezno počitniško prakso so potrdili predlagane višine nagrad, in sicer:

srednje šole	višje in visoke šole
I. letnik	2.960 din
II. letnik	3.190 din
III. letnik	3.415 din
IV. letnik	3.640 din
absolventi	3.640 din

Delavski svet je sklenil, da se po predhodni obravnavi in soglasju odbora za gospodarstvo TOZD potrdi predlog sektorja za ekonomiko in organizacijo, ki se nanaša na spremembo mikroorganizacije odpreme. Zniža se normativ zaposlenih, in sicer: nakladalec odpreme z 9 na 6 oseb, valj. Schmitz 210 z 2 na 1 osebo, poviša pa se normativ voznikov vilicarjev s 23 na 24 oseb. Sprejete so bile nove delovne naloge in opravila »koordinatorja odpreme« — 1. oseba, za katero je potrjena 11. kategorija in »tehtalec na cestni tehtnici« — 2 osebi. Te spremembe so bile glede na spremenjene pogoje dela v odpremi nujno potrebne.

Nazadnje je predsednik odbora za gospodarstvo delegate seznanil s sklepi zadnje seje in predlagal v potrditev:

a) predlog vodstva TOZD komisiji za ugotavljanje del in nalog, pri katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem. Glede na težke ali spremenjene pogoje dela je predlagana beneficirana delovna doba za naslednja dela in naloge: 1. valj. Sie-mag, tehtalec in delovodja v lužilnici ter v žarilnici, 1. žarilec globinskih peči, 2. žarilec globinskih peči in žerjavovodja na zvonastih in globinskih pečeh.

Delavski svet je predlog potrdil. V zvezi s tem so obravnavali pritožbo delovodij žarilnice, v kateri navajajo, da bi beneficirana delovna doba morala biti priznana tudi njim. Glede na ekološke meritve, ki so bile opravljene v preteklih letih v žarilnici in glede na dela, ki jih delovodje opravljajo, je delavski svet ugotovil, da je pritožba neutemeljena.

b) nabavo cisterne za odvoz odpadnih emulzij iz lužilnice in hladne valjarnice. Za izvedbo te naloge je zadolžen asistent za delovne naprave. Doslej so te emulzije spuščali direktno v Savo, s čimer pa je zaradi onesnaževanja voda treba prenehati in čimprej nabaviti cisterne.

c) sklepe, ki so bili oblikovani na sestanku poslovnega odbora in vodij prizadetih TOZD, kjer so obravnavali sanacijo lužilnice in pocinkovalnice ter rešitve problema luženja žice in TVT. Ker so sklepi, ki so bili sprejeti, izredno pomembni za HVJ in žičarno, je delavski svet zadolžil poslovodni odbor, da oskrbi denarna sredstva za realizacijo teh sklepov.

ss

TOZD Valjarna debele pločevine

8. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V petek, 4. junija, je bila redna seja odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Valjarna debele pločevine, ki jo je vodil predsednik Branko Resman.

Pri pregledu izvrševanja sklepov zadnje seje so ugotovili, da so bili v glavnem vsi realizirani.

V zvezi s sklepom, s katerim je odbor zahteval, naj zdravniška komisija ugotovi oz. pojasni, kakšna dela lahko opravlja v temeljni organizaciji delavka, ki je invalid III. kategorije, so dobili pojasnilo, da je omejenjena komisija pregledala dela in opravila, ki so po mnenju vodstva TOZD ustrezna, vendar še ni dala pisnega odgovora.

Na seji so bili seznanjeni tudi z dopisom oddelka za varstvo pri delu, v katerem navajajo, da dela in opravila »prevzemalcev pločevine« niso primerna za ženske. V zvezi s tem so sprejeli sklep, da je treba za delavko, ki opravlja ta dela in opravila, najti ustreznega dela, obenem pa so zavrnili prošnjo delavki, ki je prosila za premešitev na omenjena dela in opravila.

Pri obravnavi poročila o odsotnosti z dela za mesec april so ugotovili, da je bila odsotnost 799 dni, ali 20,75 %. Od tega je bilo 420 dni rednih dopustov, 177 dni zaradi boleznih in 148 dni zaradi neugod. Neopravičanih izostankov je bilo 2 dni.

Na predlog vodstva TOZD so obravnavali in potrdili premešitve osmim delavcem. Za dva, ki bosta prestopila iz TOZD Vratni podboji v TOZD Valjarna debele pločevine, so sklenili, da ju je treba ustrezno usposobiti za dela in opravila, ki so ocenjena z isto kategorijo, kot sta ju imela do sedaj.

Enemu delavcu so dovolili opravljanje pogodbenega dela od 15. junija do konca tega leta.

Za razbremenitev žerjavovodij žerjava št. 5 so sprejeli sklep, da v mesecih od junija do oktobra tem žerjavovodjem pomagajo oz. jih zamenjujejo žerjavovodje žerjava št. 2. V času zamenjave imajo isto kategorijo kot žerjavovodje žerjava št. 5.

Soglašali so tudi s predlogom vodje proge, da se morajo delavci, ki so začasno razporejeni na dela in opravila »pomocnik ogrevnih peči«, za ta dela usposobiti, zato da bodo lahko zamenjavali ogrevale. Delovodje izmen so zadolžili, da izdelajo predlog, kateri delavci se bodo usposabljali, predlog pa bo obravnaval in dal svoje mnenje tudi odbor za delovna razmerja.

IS

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD LIVARNA

Četrte redne seje izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Livarna, ki je bila 19. maja, se je poleg članov udeležil tudi predstavnik krajevnih skupnosti Sava.

Med temeljno organizacijo in krajevno skupnostjo do sedaj ni bilo povezave, zato je potrebno, da bi začeli povezavo reševati skupne probleme: varstvo okolja, kultura, športna dejavnost. Krajevna skupnost se pripravlja na svoj praznik in počastitev 36-letnice velike stavke, zato bi radi organizirali športna tekmovanja, spominske pohode in osrednjo proslavo. Pri vsem tem naj bi sodelovale tudi temeljne organizacije in pomagale predvsem z denarjem za nakup pokalov in zaključni del tekmovanja. Člani izvršnega odbora so bili veseli povabila za sodelovanje in se mu bodo radi odzvali, saj delavci že dalj časa pogrešajo tesnejšo povezanost med delovnim mestom in krajem, kjer prebivajo.

Referent za izlete je posredoval nekaj ponudb turističnih agencij za sindikalne izlete. Sklenili so, da se bodo o izletu pogovorili na naslednji seji.

Dogovorili so se, da se mora vsake seje izvršnega odbora obvezno udeležiti ali predsednik ali član nadzornega odbora.

Zavrnili so prošnjo upokojenega sodelavca za pomoč pri napeljavi telefonov.

Ker še devetim upokojenim sodelavcem niso podarili kipca livarja kot priznanje za vestno delo, jih bodo povabili 26. junija v restavracijo Kazina in jim pripravili majhno slovesnost.

ponovno pa so na zahtevo odbora za delovna razmerja obravnavali primer bolne sodelavke in razporeditve na neustrezno delovno mesto.

Razpravljali so tudi o sodelovanju s krajevno skupnostjo Sava in so pripravili sofinancirati za zlati žebelček za prapor.

Dvema bolnima sodelavcema so odobrili po 1.000 din socialne pomoči, sodelavcu, ki praznuje 50. rojstni dan, pa bodo podarili knjigo.

Obravnavali so tudi problematiko nočnega dela žensk. Predlagajo, da bi se delo posluževalca vodnega čistilca (katerega opravljajo ženske) vodilo kot pri delavkah na OTK, za katere pa ni potrebno soglasje republiškega komiteja za delo. Vodstvo temeljne organizacije bi morali tudi izdelati dolgoročni plan ukinitve delovnih mest, na katerih ženske delajo tudi ponoči.

Na predlog referenta za šport bodo vsem igralcem, ki bodo sodelovali na izbirni tekmi v malem nogometu, izplačali po 100 din. Tako bi lahko sestavili svojo nogometno ekipo.

Na eni od prihodnjih sej bodo dokončno razrešili referenta za oddih opravljanja te funkcije, ker je preobremenjen z delom na delovnem mestu. Dokončati pa mora začeto delo (organizacija izleta v Crikvenico in dodelitev mest za letovanje na morju).

Referenta za socialna vprašanja so zadolžili, da ugotovi, če je bolna sodelavka dobila denarno pomoč izvršnega odbora sindikata Železarne.

TOZD DRUŽBENA PREHRANA

Tretje seje izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Družbena prehrana, ki je bila 3. junija, se je udeležilo 12 članov.

Obravnavali so pritožbo sodelavke zaradi ure prihoda na disciplinsko komisijo. Predlagajo, da se disciplinski postopek ponovi, dokončno pa naj odloči delavski svet temeljne organizacije.

17. in 19. septembra bi radi organizirali izlet v Crikvenico. Na isti termin se je prijavil tudi pihalni orkester in jih prosil, da odstopijo termin. Izvršni odbor meni, da je v temeljni organizaciji večina delavcev z zelo nizkimi osebnimi dohodki in da bo za marsikoga ta izlet edina možnost, da gre na morje, zato termina ne bodo odstopili.

TOZD VZDRŽEVANJE

Izvršni odbor osnovne organizacije sindikata TOZD Vzdrževanje se je sestel na drugi seji 28. maja. Seje se je udeležil tudi vodja temeljne organizacije.

Pregledali so gospodarjenje v štirih mesecih in gibanje osebnega dohodka v temeljni organizaciji in v Železarni. Poslovni rezultati niso najbolj ugodni ne za temeljno organizacijo ne za Železarno v celoti, pet temeljnih organizacij je prvo tromesečje zaključilo celo z izgubo. Vendar kljub slabšim rezultatom osebni dohodek ni bistveno slabši, saj poprečne osebnega dohodka precej dvigujejo razni dodatki. Prihodnost ni najbolj obetajoča, z večjo produktivnostjo in z zmanjšanjem stroškov pa bi lahko dosegli višje osebne dohodke. Predsednik izvršnega odbora je apeliral na člane, da skušajo delavce pripraviti na težke čase, ki lahko pridejo. Vse investicije so skršene, prva je nova jeklarne. Pregledali so tudi sklepe družbenopolitičnih organizacij Železarne, ki so jih sprejele 10. maja.

Pristopiti bodo morali k rebalansu srednjeročnega plana in nadaljevati z delom na katalogu nalog in opravil.

Pohvalili so nekatere oddelke, ki so se pri izvajanju planiranih remontov povezali. S takim načinom dela naj bi nadaljevali. Vzdrževalci bi lahko k boljšemu delu prispevali z inovacijsko dejavnostjo, z boljšo kontrolo nad rezervnimi deli, z ureditvijo kadrovske zasedbe po oddelkih itd.

Imenovali so vojni izvršni odbor osnovne organizacije sindikata TOZD Vzdrževanje. Za predsednika so izvolili Francija POGACNIKA.

Sklican je bil zbor delavcev v vzdrževanju Jesenice, ker je elektordni oddelke prijavil prekinitev dela. Menijo, da počasno popraviljanje stroja ni prekinitev dela, ampak je to hujši disciplinski prekršek.

Krajevni skupnosti Sava so odobrili 2.500 din za razvije prapora ob krajevnem prazniku.

Sodelavcu so odobrili 2.000 din socialne pomoči, razveljavili pa so sklep o brezplačnem letovanju sodelavca, ker je med tem časom prestopil v drugo temeljno organizacijo.

Izleta ne bodo organizirali, ker je bilo premalo prijavljenih, v juniju pa bodo pripravili piknik.

Ob volitvah koncem junija bodo izvedli tudi nadomestne volitve, da izpolnijo manjkajoča mesta v posameznih samoupravnih organih.

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje ...

Tito

PSIHOLOŠKE REAKCIJE V IZJEMNIH POGOJIH

PANIKA SKOZI ZGODOVINO VOJN

V prusko-avstrijski vojni je leta 1865 neki konjeniški polk v koloni jahal po cesti. Nenadoma se je enemu od konjenikov zazdelo, da sliši v bližini streljanje. V resnici so neke druge enote v gozdu s palicami iztepavale odeje. Polk se je nenadoma pričel v galopu umikati, to se je sprevrglo v divji beg. Častniki in vojaki so izgubili oblast nad konji. Eno izmed polkovnih baterij, ki se je znašla na poti, je konjenica potepala. Enota je imela hude izgube v ljudeh in konjih.

Strašne posledice je pustila panika italijanske vojske pri Aduru v Etiopiji leta 1896. Beg pred Etiopci se je z levega krila prenesel na vse enote, ki so zmedeno bežale pred »strahotno množico na poti divjega sovražnika«. Italijanski korpus s 15.000 ljudmi je doživel popoln zlom. Samo 3.500 ljudi se je uspelo rešiti, čeprav so bili Etiopci maloštevilni in primitivno oboroženi. Dejavniki italijanske panike je bil strah pred kastriranjem. To govorico so raznesli v italijanskem taboru ujeti Etiopci. Tako se je italijanski korpus spremenil v krdele bežečih v strahu pred kastracijo.

Po CLAUSEWITZU, pa tudi po našem pojmovanju, je v partizanski vojni manj možnosti za pojav panike. Predvsem so v njeni taktiki in strategiji elementi stalnega gibanja: izmikanje, umikanje, pohodi, zapustitev položajev, ozemlja ipd., kar vse amortizira strah pred neuspehom. Udeleženci NOV pri opisovanju posameznih primerov panike najpogosteje navajajo kot vzrok za paniko:

- neobveščenost o sovražnih silah in prvi boj,
- slaba obveščevalna služba,
- čakanje na zamenjavo,
- smrt starešine,
- nepripravljenost za boj,
- podcenjevanje sovražnika,
- hudi porazi in izgube v prejšnjih bojih,
- stalno umikanje in pasivnost enot,
- veliki napor in pomanjkanje,
- napačna ocena moči in namere sovražnika,
- nepričakovano ukrepanje,
- izgubljanje pomembnih objektov,
- močni sovražnikovi napadi,
- pretrgana zveza med enotami,
- nočni premiki sovražnika in zabijanje »klinov«,
- neopazen prehod sovražnika med našimi enotami.

Ti podatki kažejo v bistvu negotovost, nepripravljenost in neobveščenost. Prav zato je potrebno gojiti obveščenost, osveščenost (motiviranost), tovarštvo in tesno povezavo v enotah.

DUŠEVNI STRESI IN PANIKA

Duševni stres je brez dvoma pomemben rizični faktor pri rekrutiranju paničarjev in širjenju panike med vojno. Stres je izrazita in totalna reakcija celotnega organizma na močne dražljaje, ki jih posameznik sprejema različno.

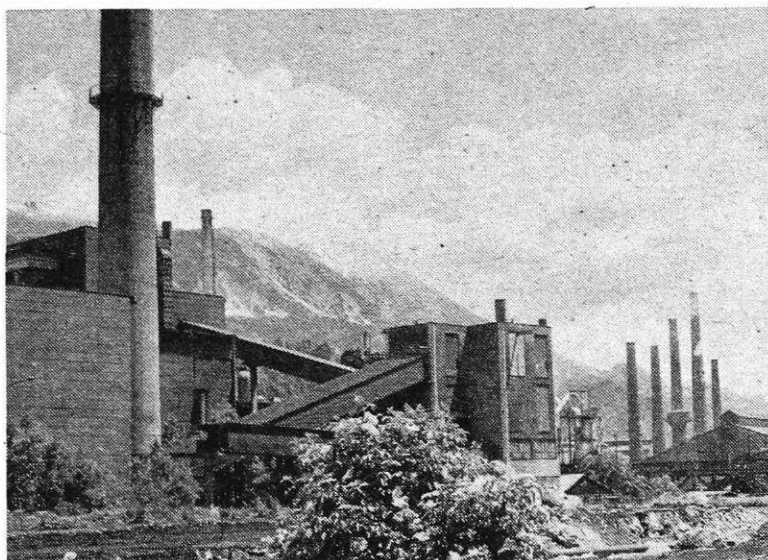
Totalnost reakcije se manifestira v tem, da se impulzi iz možganske skorje prenašajo v centralni živčni sistem. Torej organizem pretirano močno reagira, kar slabi duševno in telesno moč posameznika. Stresnih situacij je v vojni precej. Za nekoga je stresni pojav nepomembna stvar, drugega pa popolnoma obvlada. Ko govorimo o stresnih doživetjih, je to pravzaprav delen uvod v nastanek panike. Vojno stanje vsiljuje vsakemu posamezniku napore, duševno napetost in strah. Sovražnik ima interes, da bi ljudje to ali ono situacijo čim bolj nenormalno doživljali.

VZROKI PANIKE

Če analiziramo razmerje med reakcijo presenečenja in reakcijo nevarnosti — prva vedno nastopi pred drugo. To je razumljivo, saj se organizem pripravlja za obrambo (beg, napad in podobno). Naj ti dve reakciji še tako težko razumemo — gre v bistvu za splošno osebno mobilizacijo organizma pred obrambo.

Morda primer iz lanskega februarja, točneje 16. februarja 1981, ki se je pripetil na atenskem stadionu KARAIKAKI. Tragedija, ki je zahtevala več kot 20 mladih življenj in petdeset težje ranjenih zaradi veselja nad zmago svojega kluba OLIMPIAKOS nad moštvom AEK. Vse se je zgodilo v nekaj minutah. Množica ljudi je pritisnila proti izhodu.

Nadaljevanje

Naša železarna (Foto I. Kučina)

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

OBRAVNAVA KONGRESNIH DOKUMENTOV V OO ZSMS DELOVNI SKUPNOSTI KO-FI

V petek, 4. junija, smo v osnovni organizaciji ZSMS delovne skupnosti za komercialne in finančne zadeve obravnavali predlog statuta ZSMS in osnutek programskih usmeritev 11. kongresa ZSMS. Član predsedstva KS ZSMS Železarne nam je na kratko podal osnovna izhodišča navedenih gradiv.

Gradivo je napisano dokaj kritično in nakazuje družbenoekonomsko protislovja. Ob teh smo razporejali probleme, s katerimi se srečujemo v naši delovni organizaciji.

Ugotovili smo, da postajamo preveč pasivni, problemov ne poskušamo reševati skupno, za tako pasivnost pa sta v precejšnji meri krivi slaba informiranost in naša nezainteresiranost, čeprav se zavedamo, da gre za probleme prav nas mladih. Menimo, da delegatski sistem

deluje slabo, ker delegati niso dovolj povezani z bazo in da delavci v združenem delu niso obveščeni o porabi sredstev.

Dosledno je treba izvajati upokojitve in zmanjšati pogodbeno delo, saj bo s tem v dokajšnji meri rešen problem brezposelnosti. Pri sprejemanju delavcev na opravljanje razpisanih del in nalog moramo odpraviti nepravilnosti in neenakopravnosti. Tudi za pripravnike bi morali bolj skrbeti.

Delavcem, ki odhajajo na opravljanje družbenopolitičnih funkcij na občino ali drugam, moramo po pretečenem mandatu omogočiti vrnitev v združeno delo na enaka ali podobna dela, kot so jih imeli pred tem.

Poslovodni in samoupravni organi naj bodo bolj odgovorni za neizpol-

njevanje obveznosti, naj se za vse delavce izvajajo sankcije.

Glede nagajevanja po delu menimo, da osebna ocena ne dosega svojega namena, možnosti napredovanja na delovnem mestu pa bi morale biti večje. Pospeši naj se izdelava razvida del in nalog, da bi s tem dosegli pravičnejše nagajevanje.

Rešiti moramo problem samskih domov, poleg spiska prosilcev za stanovanja je treba voditi tudi evidenco stanovanj, ki se bodo spostila s selitvijo v individualna stanovanja.

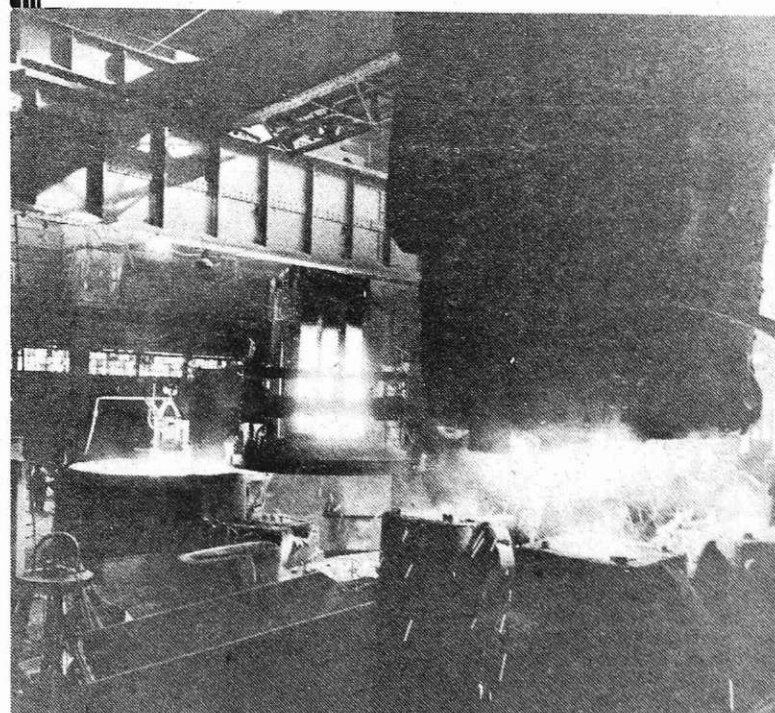
Pri obravnavi kongresnih dokumentov smo imeli še nekaj pripomb na delovanje mladinske organizacije in sicer:

- pogrešamo širši interes mladih za delo v osnovnih organizacijah, kar slabo vpliva na pešico posameznikov, ki so pripravljeni sodelovati;

- mladi v naši občini imamo premalo možnosti za koristno izrabo prostega časa;

- kvaliteta mladinskega časopisa je bolj slaba.

Simona Mastnak

Vlivanje jekla (Foto I. Kučina)

PORAZDELITEV VPLIVA V ŽELEZARNI JESENICE

(Nadaljevanje s 1. strani)

DEJANSKA PORAZDELITEV VPLIVA

Anketirancem smo postavili vprašanje: »KAKŠNA JE PO TVOJEM MNENJU PORAZDELITEV VPLIVA V VAŠI TEMELJNI ORGANIZACIJI OZIROMA DELOV-

NI SKUPNOSTI?« (porazdelitev vpliva razvrsti od 1 do 9 tako, da z 1 označi najmanjši vpliv in z 9 največji vpliv). S tem vprašanjem smo hoteli ugotoviti, kakšno je mnenje delavcev o dejanski porazdelitvi vpliva in razpredelnici (podana sta rang in povprečna ocena) prikazuje rezultate po posameznih temeljnih organizacijah in delovni skupnosti.

	Delovna skupnost E-TKR-NG	Strojne delavnice	Hladna valjarna Bela	Jeklarna	SKUPAJ
vodja TOZD ali del. skup.	1 6,5	1 6,2	1 6,4	1 6,5	1 6,4
delavski svet	2 6,1	2 6,2	2 5,7	2 5,6	2 5,9
IO delavskega sveta	3 5,1	3 5,6	3 5,1	3 4,8	3 5,2
sam. del. skup.	4 3,9	5 4,2	4 4,0	4 3,9	4 4,0
delovodje	5 3,8	6 3,8	5 3,6	5 3,9	6 3,8
mojstri	8 2,8	7 2,9	8 2,6	7 3,3	7 2,9
delavci	9 1,5	9 2,0	9 2,3	8 2,3	9 2,0
DPO	6 3,7	4 4,9	6 3,4	6 3,7	4 4,0
zbori delavcev	7 2,9	8 2,4	7 2,9	9 2,1	8 2,6

Vidimo, da imajo vodje TOZD in delovne skupnosti, se pravi vrh vodilne linije, največji vpliv. V vseh temeljnih organizacijah in delovni skupnosti je na drugem mestu delavski svet, zanimivo pa je, da je razlika med povprečnimi ocenami v tej skupini precej višja (med 5,6 in 6,1) kot pri vodjih TOZD in delovnih skupnosti. Podobno kot v vseh ostalih raziskavah s tega področja so anketiranci vpliv »delavcev« zelo nizko ocenili. Vpliv družbenopolitičnih organizacij v posameznih TOZD je precej različen in se povprečna ocena porazdelitve vpliva giblje od 3,4 (Hladna valjarna Bela) do 4,9 (Strojne delavnice). V kolikor primerjamo posamezne linije, vidimo, da so delavci ocenili vodilno in samoupravno linijo precej višje od politične (družbenopolitične organizacije).

Razpredelnica, ki prikazuje rezultate posameznih skupin anketirane populacije in smo jo strukturirali po kriteriju članstva v zvezi komunistov in glede na to, ali je anketiranec

delegat ali ne, tu ne bi podajali, omenili pa bi le nekaj ugotovitev. Kakih posebnih razlik v porazdelitvi vpliva ni. Vodje TOZD so tudi tu najvišje ocenjeni, le da so tisti, ki sestavljajo to skupino, višje ocenili delavski svet kot pa svojo skupino. Skupina »delavci« tudi v tej tabeli zavzema najnižje mesto. Člani ZK in delegati so višje ocenili vpliv družbenopolitičnih organizacij kot pa nečlani in nedelegati.

ZAŽELENA PORAZDELITEV VPLIVA

Z vprašanjem: »KAKŠNA PA NAJ BI BILA, PO TVOJEM MNENJU, PORAZDELITEV VPLIVA?« (rangiraj tako kot pri prejšnjem vprašanju), smo hoteli ugotoviti, kakšna je zaželena porazdelitev vpliva v temeljnih organizacijah in delovni skupnosti. Ti rezultati nam kažejo normativno predstavo anketiranih delavcev o tem, kakšna bi po njihovem mnenju morala biti porazdelitev vpliva.

	Delovna skupnost E-TKR-NG	Strojne delavnice	Hladna valjarna Bela	Jeklarna	SKUPAJ
vodja TOZD ali del. skup.	4 4,7	2 5,6	2 5,4	2 5,4	2 5,3
delavski svet	1 6,0	1 6,0	1 6,1	1 5,5	1 6,0
IO delavskega sveta	3 4,9	5 4,9	3 4,7	3 4,9	4 4,8
sam. del. skup.	2 5,2	3 5,5	4 4,6	4 4,2	3 4,9
delovodje	6 3,6	8 3,2	8 3,1	6 3,4	8 3,1
mojstri	9 2,0	9 2,3	9 2,5	9 2,8	9 2,4
delavci	7 3,4	6 4,7	6 3,3	7 3,2	6 3,7
DPO	8 2,8	7 3,6	7 3,1	5 3,9	7 3,4
zbori delavcev	5 4,3	4 4,9	5 4,6	8 2,8	5 4,2

V vseh temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih delavci menijo, da bi delavski svet moral imeti največji vpliv. Enotni so si tudi glede najnižjega vpliva: mojstri. Zanimivo je, da so v vseh treh TOZD postavili na drugo mesto vodje TOZD, medtem ko so v delovni skupnosti to skupino postavili za samoupravnimi delovnimi skupinami in izvršilnimi organi delavskega sveta. Se pravi, da v E-TKR-NG menijo, da bi večji vpliv morala imeti samoupravna linija in šele nato naj bi sledila upravna. Tako v dejanski kot zaželeni porazdelitvi vpliva pa je politična linija »postavljena« za vodilno in samoupravno.

Tudi tokrat ne bomo podali razpredelnice porazdelitve vpliva, ki je razdeljena na posamezne skupine znotraj anketirane populacije. Vse skupine so najvišje ocenile delavski svet, velike razlike pa se pojavljajo pri skupini »vodja TOZD in DS«. Medtem ko jim nečlani ZK in nedelegati ter vodstva pripisujejo zelo visok zaželen vpliv, delno tudi člani

ZK, pa posebej izstopa skupina »delegati«, ki je to skupino postavila na peto mesto. Pri »delegatih« je posebej vidno to, da so »dalje« še večjo prednost samoupravni liniji pred ostalima dvema. Zaželeni vpliv družbenopolitičnih organizacij pa so anketiranci, grupirani po skupinah, zelo različno ocenjevali. Dokaj enotna in tudi nizka je ocena nečlanov ZK in nedelegatov (2,9 in 3,1) o zaželenem vplivu politične linije.

V naslednji tabeli bomo predstavili razlike med povprečnimi ocenami dejanske in zaželeni porazdelitve vpliva. Postavlja pa se vprašanje: Čemu naj služi izračunavanje teh razlik? Želimo smo ugotoviti, v katerih linijah oziroma skupinah se pojavljajo največje razlike med dejansko in zaželeno porazdelitvijo vpliva. Velike razlike so lahko vzrok nezadovoljstva delavcev in kasnejše povod za različne vrste konfliktov v posameznih temeljnih organizacijah. Konflikta pa lahko postanejo še močnejši, če normativna zaželena struktura vpliva temelji na družbenopriznanih normah.

	Delovna skupnost E-TKR-NG	Strojne delavnice	Hladna valjarna Bela	Jeklarna	SKUPAJ
vodja TOZD ali del. skup.	1,8	0,6	1,0	1,1	1,1
delavski svet	0,1	0,2	0,4	0,1	0,1
IO delavskega sveta	0,2	0,7	0,4	0,1	0,4
sam. del. skup.	1,3	1,3	0,6	0,3	0,9
delovodje	0,2	0,6	0,5	0,5	0,4
mojstri	0,8	0,6	0,1	0,5	0,5
delavci	1,9	2,7	1,0	0,9	1,7
DPO	0,9	1,3	0,3	0,2	0,6
zbori delavcev	1,4	2,5	1,7	0,7	1,6

Največje razlike se pojavljajo v vseh treh temeljnih organizacijah in delovni skupnosti pri skupini »delavci«. Če pogledamo prejšnji razpredelnici (o zaželenem in dejanskem vplivu), vidimo, da je zaželeni vpliv precej višje ocenjen od dejanskega. Največja razlika se pojavlja v TOZD Strojne delavnice. Po posameznih TOZD in del. skup. pa se največji razkorak med dejanskim in zaželenim vplivom kaže v Strojnih delavnicah, nato pa sledi del. skup. E-TKR-NG. Ali naj tako majhne razlike v TOZD Jeklarna razumemo, da se je porazdelitev dejanskega vpliva že toliko približala zaželeni in da imajo posamezne skupine tak vpliv, kot si ga delavci želijo? Prej bi

lahko rekli, da gre za pristajanje na obstoječe stanje oz. objektivna razmerja moči.

VPLIV POSAMEZNIH DRUŽBENOPOLITIČNIH ORGANIZACIJ NA DOGOVARJANJE IN ODLOČANJE V TEMELJNIH ORGANIZACIJAH IN DELOVNIH SKUPNOSTIH

Družbenopolitične organizacije, ki delujejo v TOZD in delovnih skupnostih nimajo enakega vpliva na odločanje in dogovarjanje v svojem okolju. Običajno se na zadnje mesto postavlja mladinska organizacija, medtem ko sta sindikat in zveza komunistov bolj v ospredju. Za ZSMS lahko rečemo, da ima še precej dela »sama s seboj«, da še vedno ne izpolnjuje normativno

določenih nalog. Vloga zveze komunistov v procesu dogovarjanja in odločanja je normativno že jasno opredeljena, vendar bi bilo potrebno še bolj jasno opredeliti sam način, se pravi, metode dela osnovnih organizacij. Vloga sindikalne organizacije je zelo konkretno opredeljena tako v vseh samoupravnih splošnih aktih kot tudi v statutu same sindikalne organizacije.

	Delovna skupnost E-TKR-NG	Strojne delavnice	Hladna valjarna Bela	Jeklarna	SKUPAJ
1 brez vpliva	9,8	2,0	1,9	2,0	4,0
2 majhen vpliv	33,3	24,5	21,2	18,4	24,5
3 srednji	41,2	36,7	46,2	32,7	39,5
4 velik vpliv	7,8	18,4	15,4	22,4	16,0
5 zelo velik	0,0	12,2	5,8	6,1	6,0
ne vem	7,8	6,1	9,6	18,4	10,5

Že iz površnega pregleda je razvidno, da v vseh temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih največ delavcev meni, da ima sindikat »srednji vpliv«, kar kaže tudi rezultat za celotno anketirano populacijo. Če primerjamo odgovore »majhen« in »velik vpliv«, vidimo, da jih več meni, da ima sindikat

V naši raziskavi nas je zanimalo mnenje delavcev o vplivu posameznih družbenopolitičnih organizacij na dogovarjanje in odločanje znotraj TOZD in delovnih skupnosti. Pri tem smo uporabili petstopenjsko lestvico. Rezultate bomo podali za vsako družbenopolitično organizacijo posebej po posameznih temeljnih organizacijah in delovni skupnosti.

Na vprašanje: »KOLIKŠEN VPLIV NA DOGOVARJANJE IN ODLOČANJE V VAŠI TOZD IMAJO DRUŽBENOPOLITIČNE ORGANIZACIJE?« smo za SINDIKAT dobili naslednje rezultate (rezultati so podani v odstotkih):

	Delovna skupnost E-TKR-NG	Strojne delavnice	Hladna valjarna Bela	Jeklarna	SKUPAJ
1 brez vpliva	9,8	2,0	1,9	2,0	4,0
2 majhen vpliv	33,3	24,5	21,2	18,4	24,5
3 srednji	41,2	36,7	46,2	32,7	39,5
4 velik vpliv	7,8	18,4	15,4	22,4	16,0
5 zelo velik	0,0	12,2	5,8	6,1	6,0
ne vem	7,8	6,1	9,6	18,4	10,5

»majhen vpliv«, razen v TOZD Jeklarna. Če seštejemo 4. in 5. skupino, vidimo, da ima največji vpliv sindikalna organizacija Strojnih delavnic.

Rezultati za ZVEZO KOMUNISTOV po posameznih TOZD in delovni skupnosti:

	E-TKR-NG	Strojne delavnice	Hladna valj. Bela	Jeklarna	SKUPAJ
1 brez vpliva	0	2,0	1,9	4,1	2,0
2 majhen vpliv	25,5	18,4	13,5	6,1	16,0
3 srednji	41,2	30,6	40,4	24,5	34,5
4 velik vpliv	11,8	20,4	19,2	32,2	21,0
5 zelo velik	11,8	24,5	9,6	14,3	15,0
ne vem	9,8	4,1	15,4	18,4	12,0

Rezultati po posameznih TOZD se precej razlikujejo, vendar je odstotek tistih, ki menijo, da je zveza komunistov brez vpliva, zelo nizek. Medtem ko v E-TKR-NG, Strojne delavnice in v Hladni valjarni Bela večina meni, da ima ZK »srednji vpliv«, pa med delavci v TOZD Jeklarna prevladujejo odgovori o velikem vplivu te družbenopolitične organizacije na odločanje in dogovarjanje. V tej TOZD je tudi zelo malo delavcev, ki menijo, da ima ZK »majhen vpliv« ali pa da je »brez

vpliva«. Če primerjamo te rezultate z rezultati v razpredelnici o SINDIKATU, lahko ugotovimo, da veliko več delavcev meni, da ima ZK »velik vpliv« in »zelo velik vpliv« na dogovarjanje in odločanje v TOZD. To trditve lahko podpremo tudi z višjo povprečno oceno ZVEZE KOMUNISTOV (3,35) v primerjavi s SINDIKATOM (2,95). Kljub temu pa tudi pri ocenjevanju vpliva te družbenopolitične organizacije prevladujejo odgovori »zlate sredine«.

Rezultati za ZSMS:

	E-TKR-NG	Strojne delavnice	Hladna valj. Bela	Jeklarna	SKUPAJ
1 brez vpliva	45,1	14,3	11,5	12,2	21,0
2 majhen vpliv	29,4	24,5	34,6	26,5	29,0
3 srednji	11,8	34,7	26,9	14,3	22,0
4 velik vpliv	0,0	12,2	7,7	14,3	8,5
5 zelo velik	0,0	4,1	1,9	4,1	2,5
ne vem	11,8	10,2	17,3	28,6	17,0

Naša predpostavka o majhnem vplivu mladinske organizacije v TOZD in delovnih skupnostih je bila pravilna. Najmanjši vpliv na odločanje in dogovarjanje ima osnovna organizacija ZSMS v E-TKR-NG, saj 45,1% delavcev meni, da je ta družbenopolitična organizacija »brez vpliva«. Za modaliteti »velik« in »zelo velik« se ni odločil niti en

anketiranec te delovne skupnosti. Iz rezultatov lahko sklepamo, da ima še največ vpliva na odločanje in dogovarjanje OO ZSMS Strojne delavnice, medtem ko so v ostalih dveh TOZD ocene precej nizke in ni moč sklepati o kakem večjem vplivu mladinske organizacije v njih. Veliko delavcev se je odločilo za odgovor »ne vem«, kar priča, da jih je veliko

med njimi, ki dela mladinske organizacije sploh ne poznajo (posebej v TOZD Jeklarna 28,6%) in iz tega tudi sledi nizka ocena o vplivu v procesu odločanja in dogovarjanja (povprečna ocena 2,3).

Ce sklenemo: nobena od družbenopolitičnih organizacij, za katere smo hoteli izvedeti, kolikšen vpliv imajo na odločanje in dogovarjanje v temeljnih organizacijah, nima t.i. »idealnega vpliva«, se pravi, da bi lahko sklepali, da tudi uresničuje naloge, ki so ji normativno določene v procesu odločanja in dogovarjanja. Pričakovali smo večjo vplivnost sindikalne organizacije, vendar rezultati tega ne potrjujejo, naša hipoteza o majhnem vplivu mladinske organizacije pa je bila pravilna.

V prihodnji številki Železarnja bomo več pisali o tem, kakšno je sodelovanje komunistov na sestankih njihovih osnovnih organizacij zveze komunistov, kakšno je razmerje med posameznimi vprašanji na teh sestankih; o tem, če obstaja povezava med slabim poslovanjem TOZD in slabim delovanjem komunistov v tej TOZD ter o vplivu članstva na sekretariat osnovne organizacije ZK.

Mile Crnović in Ivan Puc

Železarski globus

JAPONSKA

V japonski železarni Kimitsu, ki pripada železarski družbi Nippon Steel Co., so pričeli pred kratkim uporabljati novo napravo za izkoriščanje odpadne toplote, ki nastane pri ohlajevanju vročega sintra. Naprava, ki je prva takšne vrste na svetu, uporablja odpadno toploto za pridobivanje pare, ki poganja preko turbine električni generator moči 12.500 kW. Posebno te naprave je, da uporablja v zaprtem sistemu za pridobivanje vodne pare posebno tekočino, imenovano flurinol 85, katere značilnost je, da ima vrelišče že pri 76 stop. C. Zato je pri temperaturi 300 do 400 stop. C, ki jo doseže v kotlu z odpadnimi vročimi dimnimi plini, mogoče doseči pritisk pare 40 atm. Ta sistem izkoriščanja odpadne toplote pri sintranju je razvilo neko podjetje v ZDA in je s tem prvič uporabljen v praksi.

LR KITAJSKA

Najnovejši kitajski podatki navajajo, da so v letu 1981 železarne v tej deželi izdelale 34,17 milij. ton groblja, kar je za 10,1% manj kot v letu 1980, 35,6 milij. ton surovega jekla ali 4,1% manj in 26,7 milij. ton valjanih izdelkov, ali za 1,7% manj. Padec je povezan s pospeševanjem proizvodnje lahke industrije na račun težke. Vendar za prvo četrtletje letošnjega leta javljajo, da je proizvodnja železarn večja, kot predvideva državni načrt.

DOGOVOR O ZBIRANJU ODPADNIH OLJ V TOZD HV JESENICE IN ŽIČARNA

Po sklepu seje 12. maja letos so se člani komisije, ki ureja odprodajo in uporabo odpadnih olj, 4. junija sestali pri vodstvih TOZD Hladna valjarna Jesenice in Žičarna.

Na osnovi podatkov v popisu uporabljenih in odpadnih količin olj v letu 1981 so ugotovili, da v TOZD HV Jesenice uporabljajo večinoma olja za pripravo emulzij, katerih problematiko ureja posebna strokovna grupa. Preostanejo torej le manjše količine odpadnih olj, in si-

cer okrog 400 kg letno olja B vrste in 2.500 kg letno olja vrste A, ki so ga doslej zbirali v sodih in v glavnem odvažali v zbiralnik TOZD Transport.

V TOZD Žičarna se pojavljajo manjše količine odpadnih olj, in sicer ob letnih remontih. Skupno je

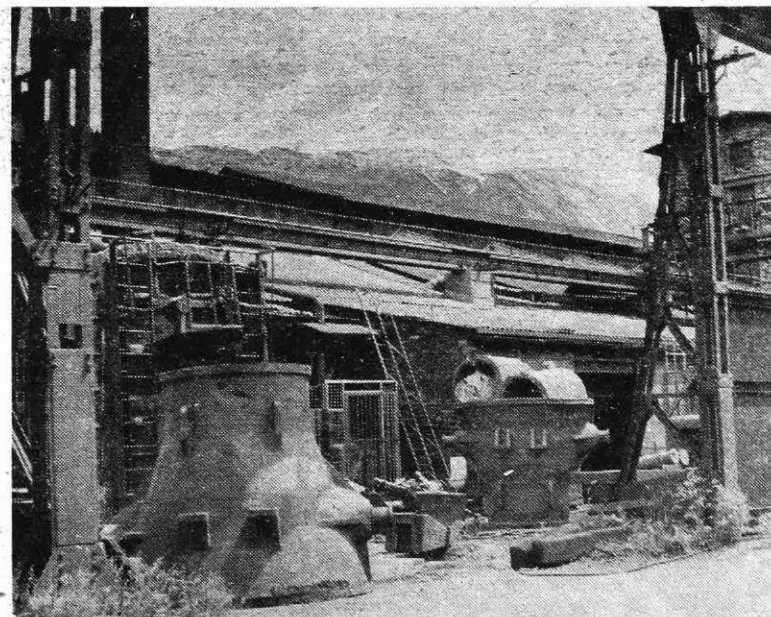
približno 1100 kg olja A in 150 kg olja B vrste.

Na osnovi ugotovljenega so se na seji dogovorili o vseh potrebnih zadevah. Tako bodo odpadna olja A in B vrste v obeh TOZD zbirali v sodih, in sicer na skupnem mestu pri garaži vilicarjev. Zbirno mesto bo protipozarno urejeno. Sode, v katerih bodo zbirali odpadna olja, bodo označili po vrsti A in B z navedbo trgovskih nazivov olj, ki jih bodo v njih zbirali. Da se bodo olja resnično zbirala ločeno po vrstah, bo dostop možen le za to zadolženim (mazilni tehniki). Ti bodo tudi zadolženi, da se bodo odpadna olja po teh vrstah zbirala v ustreznih sodih.

Za redno odstranjevanje trdnih odpadnih predmetov, ki eventualno pridejo v odpadna olja, bodo pri pretakanju uporabljali lijak z mrežico. Za zbiranje zamašenih trdnih odpadkov, maslnih krp in oljnih gošč bodo postavili in določili poseben kontejner.

O zbranih količinah bosta mazilni tehnik ali asistent za delovne naprave obvestila referenta na nabavnem sektorju, ki je zadolžen za evidenco in odprodajo zbranih količin odpadnih olj v Železarni. Evidenca po TOZD in delovnih skupnostih o uporabljenih in odpadnih količinah olj bo poenotena. ob sprejetju novega navodila o zbiranju in uporabi odpadnih olj. Da bodo vsi delavci, ki imajo opravka s temi olji vedeli, v katero vrsto spadajo posamezna olja, jih bo nabavni sektor že ob prevzemu ustrezno označil (A, B, C).

B.B.

Pred livarno (Foto I. Kučina)

GIBANJE GOSPODARSTVA OBČINE JESENICE V PRVEM ČETRTLETJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

del za skupno porabo v OZD pa 28 milijonov din (indeks 102). Za materialno osnovo dela je bilo razporejeno za 118 milijonov din čistega dohodka ali za 11 % več, za rezerve pa 27 milijonov din ali za 43 %.

Zunanjetrgovinska gibanja so še naprej ugodna, saj se je tokrat izvoz povečal za 64 %, uvoz pa le za 26 %. Celotno pokrivanje izvoza z uvozom je znašalo 66 %, na konvertibilnem področju celo 88 %.

Po podatkih periodičnih obračunov je letos 13 organizacij združenega dela v gospodarstvu občine ugotovilo 78 milijonov din izgube. Skupaj izkazana izguba je za 184 % večja kot v prvih treh mesecih lani, ko je le pet temeljnih organizacij združenega dela izkazalo za 27 milijonov din izgube. Večje izgube so: Železarna je v petih TOZD izkazala izgubo v znesku 36 milijonov din; ŽG temeljna organizacija za promet Jesenice izkazuje za 28 milijonov din izgube; Izolirka Jesenice za 6 milijonov din; Hidroelektrarna Moste 2,4 milijona din; Elektro Žirovnica pa za 2,2 milijona din. Manjše izgube so še v Elim Jesenice, LEK Kranjska gora, TOZD Družbena prehrana v SGP Gradbinec in Kovinoservisu.

Konec marca letos je bilo v gospodarstvu zaposlenih (na osnovi poprečnega stanja ob koncu meseca) 12.265 delavcev. V primerjavi s tromesečjem lani je zaposlenost porasla za 1,2 % ali za 149 delavcev. Razen v gradbeništvu in gostinstvu je zaposlenost porasla v vseh področjih.

Poprečno so letos delavci prejeli mesečno 13.247 čistega osebnega dohodka, kar je za 34 % več kot v prvih treh mesecih lani. Realni osebni dohodki so v gospodarstvu letos za okoli 5 % višji kot v enakem obdobju lani, ob koncu 1981. leta so bili realni osebni dohodki za okoli 5 % nižji. V Železarni so čisti osebni dohodki na zaposlenega znašali 14.415 din, večji so za enak odstotek kot v ostalem gospodarstvu.

Osnovna obratna sredstva so se v primerjavi s stanjem 31. marca 1981 povečala za 32 %, v glavnem zaradi višjih zalog (za 44 %), v katerih se zadržuje 60 % obratnih sredstev. Porasle so zlasti zaloge nedokončane proizvodnje in gotovih proizvodov. OZD imajo težave pri finalizaciji proizvodnje tudi letos.

Sredstva za akumulacijo so porasla za 15 %, sredstva za reprodukcijo pa so večja za 47 %, na kar vpliva amortizacija, ki je letos višja za 61 %. Stopnja reprodukcijske sposobnosti se je tokrat povečala za 16 %.

Likvidnost jeseniškega gospodarstva je sorazmerno dobra, saj so terjatve skupaj s predurnimi porasle za 16 %, nasprotno pa se obveznosti do dobaviteljev gibljejo pod ravnijsko lanskega tromesečja. Podobno gibanje ugotavljamo v meničnem prometu. Dobroimetja na žiro računih so za polovico višja, sredstva na deviznih računih pa so nekoliko nižja kot lani.

Struktura virov poslovnih sredstev se je izboljšala z izločitvijo ustvarjenih sredstev v poslovni sklad ob sklenitvi minulega leta; precej pa na povečanje trajnih virov poslovnih sredstev vpliva učinek revalorizacije osnovnih sredstev (porasli so za 42 %).

Oskrbljenost industrije se je v prvem četrtletju močno poslabšala, posebno z domačimi surovinami in materialom. Zelo slaba je bila oskrba z naftnimi derivati.

Preskrba z osnovnimi prehrabeniimi artikli ni bila zadovoljiva. Predvsem se je čutilo pomanjkanje mesa, osnovnih vrst kruha, kave, južnega sadja in sveže zelenjave ter krmil.

IZGUBE

Po podatkih periodičnih obračunov za prvo tromesečje letos je 13 OZD v gospodarstvu občine Jesenice, v katerih je zaposlenih 1050 delavcev, izkazalo 77.893 tisoč din izgube.

Največjo izgubo v občini je tokrat ugotovila Železarna, in sicer v višini 36.869 tisoč din. V posameznih TOZD je bila izkazana izguba takšna: temeljna organizacija Plavž je izkazala 16.145 tisoč din izgube, predvsem zaradi povečanih stroškov proizvodnje zaradi slabega stanja plavža št. 1, ki je bil v mesecu marcu tudi v glavnem remontu. V tej TOZD je bilo v I. tromesečju 30.212 tisoč din nerealiziranih skupnih prihodkov. V TOZD Valjarna debele pločevine je bilo izkazano za 10.995 din izgube. V tej temeljni organizaciji so bile večje težave s pripravo pločevine za izvoz, in to predvsem zaradi neugodnih dimenzij in več dela v adjustaži, kar je zmanjšalo proizvodnjo. Neplačanih prihodkov je bilo v tej TOZD letos za 7.310 tisoč din. V temeljni organizaciji Vratni podboji je bila izguba izkazana v znesku 4.613 tisoč din, neplačani prihodki pa so znašali le 970 tisoč din. Zaradi pomanjkanja naročil je bilo treba z operativnim programom v tej TOZD zniževati gospodarski načrt skupne proizvodnje, ki je bila tokrat dosežena le z 90 %. V TOZD Strojne delavnice je

bilo ugotovljeno za 2.001 tisoč din izgube in za 1.140 tisoč din neplačanih prihodkov. V tej temeljni organizaciji je bila v treh mesecih letos izkazana zelo visoka nedokončana proizvodnja in to predvsem zaradi neobračunanih remontov, visoka pa je tudi rast amortizacije po predpisanih stopnjah zaradi revalorizacije osnovnih sredstev v letu 1981 (indeks 224), kar je močno povečalo tudi delež amortizacije v porabljenih sredstvih. Ta ugotovitev velja tudi za ostale TOZD Železarne, ki so poslovale z izgubo. V Železarni je v letošnjih prvih treh mesecih izkazala izgubo tudi TOZD Družbena prehrana, in sicer v višini 2.615 tisoč din. Neplačani prihodki v tej TOZD so znašali 679 tisoč din. Iz poslovnega poročila Železarne je razbrati, da razen TOZD Vratni podboji in deloma v TOZD Valjarna debele pločevine izgube niso zaskrbljujoče, saj bi lahko ostale temeljne organizacije Železarne sanirale izgube do konca prvega polletja.

Na področju industrije so izgube izkazale še: Elektro Gorenjske TOZD Elektro Žirovnica, in sicer v znesku 2.252 tisoč din. Glavni vzrok izgube v tej temeljni organizaciji je v cenah, ki niso usklajene z elektroenergetsko bilanco, večjega deleža amortizacije v porabljenih sredstvih in v zmanjšanju dela v stranskih dejavnostih. Podobni vzroki veljajo tudi za temeljno organizacijo Hidroelektrarna Moste, ki je v prvih treh mesecih izkazala za 2.400 tisoč din izgube. Nerealizirani prihodki v TOZD Elektro Žirovnica znašajo 2.224 tisoč din, kar je le nekaj manj, kot je bila izkazana izguba, v TOZD Hidroelektrarna Moste pa neplačani prihodki znašajo le 133 tisoč din. V prvih treh mesecih tokrat prvič izkazuje izgubo temeljna organizacija Izolirka, in sicer v znesku 5.996 tisoč din. Glavni vzrok izkazane izgube v tej temeljni organizaciji je v zmanjšanju prodaje osnovne dejavnosti na domačem trgu. Prihodki iz tega naslova so tokrat manjši za več kot 44 %. Omenjena temeljna organizacija letos izkazuje tudi prihodke, ustvarjene na tujem trgu, ki pa so v deležu celotnega prihodka še zelo skromni.

Na področju prometa izkazuje večjo izgubo letos ŽG ZTO Ljubljana, TOZD Promet Jesenice, in sicer v znesku 27.841 tisoč din. Omenjena temeljna organizacija ima od vseh temeljnih organizacij, ki so izkazale izgubo, daleč največ zaposlenih. Po podatkih periodičnih obračunov znaša število zaposlenih po stanju ob koncu meseca 503 delavcev, kar je 4,1 % zaposlenih v gospodarstvu občine. Poglavitni vzrok, da je TOZD za promet na Jesenicah letos prvič izkazala izgubo, gre iskati v prihodkih od tarife, ki niso prihajali po predvidevanjih, učinka povečanja tarife za 15 %, ki je bila sprejeta sredi marca letos, pa temeljna organizacija še ni mogla pričakovati. Prav tako se v letošnjem letu pojavljajo problemi v zvezi s prihodki, ki jih temeljna organizacija pridobiva iz naslova prihodkov za izgradnjo infrastrukturnih objektov v SRS. V temeljni organizaciji ŽG na Jesenicah so vse bolj pereči tudi problemi z delavci, v zadnjem času je zelo visoka fluktuacija.

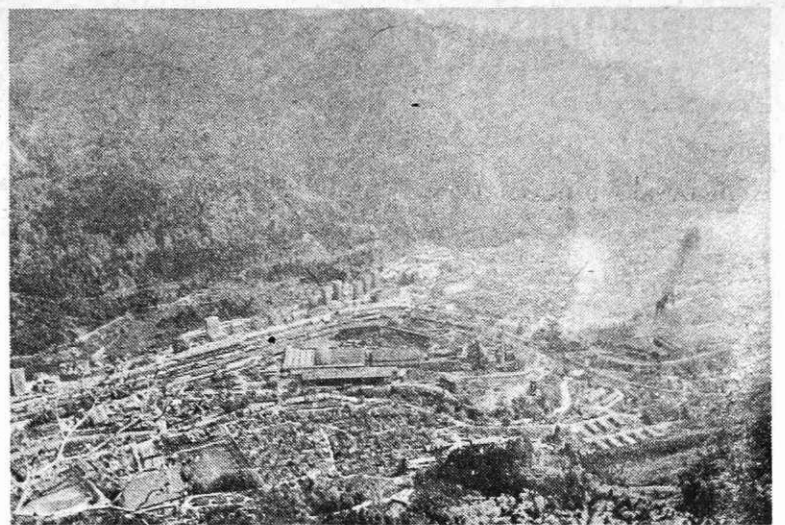
Na področju gostinstva sta poleg Železarne oziroma TOZD Družbena prehrana še dve TOZD z izgubo, in sicer: Lek TOZD Hotel Kranjska gora, ki je izgubo izkazala že v sklepnem računu za 1980. leto. Letos izguba v tej TOZD znaša 239 tisoč din. Vzroki za izkazano izgubo so podobni, kot smo jih omenili že v analizi sklepnih računov (visoki krediti za investicije v 1981. letu). Večjo izgubo v gostinstvu izkazuje še SGP Gradbinec, TOZD Družbena prehrana, in sicer 1.688 tisoč din. Omenjena TOZD je izgubo izkazala že v prvih treh mesecih lani, vendar je letošnja izguba 3,6-krat večja od lanske. Neplačani prihodki so v tej temeljni organizaciji tokrat znašali 705 tisoč din, kar je vplivalo na višino izkazane izgube, vzroke pa je treba iskati še v neekonomskih cenah stanovanj in izpad dohodka zaradi trimesečne preselitve delavcev na nova gradbišča.

Na področju gradbeništva je v treh mesecih letos izkazala izgubo delovna organizacija ELIM v znesku 756 tisoč din. V omenjeni delovni organizaciji se zmanjšuje naročila elektroindustrijskih del, kar je že nekaj časa značilnost v gradbeništvu.

Na področju obrti letos izkazuje izgubo Kovinoservis Jesenice. Izkazana izguba znaša 352 tisoč din in je nastala zaradi izplačanih akontacij osebnih dohodkov in drugih obveznosti, ki niso pokrite s čistim dohodkom. Tako kot v DO Elim tudi v DO Kovinoservis primanjkuje naročil za delo v gradbeništvu.

Rezultati zunanjetrgovinske menjave naše občine so objavljeni v posebnem prispevku.

R. K.

Jesenice s ptiče perspektive (Foto I. Kučina)

NAJBOLJ ODGOVORNI V TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL O SEDANJH NALOGAH GOSPODARJENJA

V četrtek, 3. junija, je bil v TOZD Valjarna bluming-štekkel šestanek neposrednih vodij dela, predstavnikov samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij in vodstva TOZD, ki ga je sklical in vodil vodja TOZD Aleksander Mandelj. Obravnavali so gospodarsko, kadrovsko in finančno problematiko TOZD in celotne delovne organizacije.

Vodja TOZD je najprej podal oceno doseženega poslovanja in ob tem poudaril, da bo v zaostrenih pogojih gospodarjenja potrebno dosledno izvajati sprejete ukrepe, ki bodo pripomogli k uspešnejšemu poslovanju.

Delovna organizacija je sicer v prvem tromesečju presegla količinski plan proizvodnje, odstopanja pa so pri kvalitetnem asortimentu, kljub temu pa je doseženo znižanje stroškov. Vsa bodoča prizadevanja bodo zato morala biti usmerjena v uresničevanje količinskih in kvalitativnih programov. Poudaril je, da je potrebno za kvalitetnejšo proizvodnjo poiskati notranje rezerve, izboljšati delovno in tehnološko disciplino. Pomemben prikaz uspešnosti je tudi izpolnjenost, dejal, ki pa ni v celotni delovni organizaciji realno postavljen, saj ga nekatere TOZD presegajo, oziroma gre del tudi na račun nižje kvalitete vložka. Potrebno je zmanjšati splošno porabo oziroma stroške predelave in skrbeti, da bo oskrba z vložkom oz. reprodukcijskim materialom ter rezervnimi deli redna. Dosledno je treba upoštevati tehnološko disciplino in čim več uvoženega materiala nadomestiti z domačim ter varčno in gospodarno upravljati z agregati. Dolžnost vseh zaposlenih je, da s kvalitetnim delom omogočijo izpolnjevanje izvoznih obvez in s tem pripomorejo k uspešnejšemu poslovanju celotne delovne organizacije. Delo v TOZD mora potekati neprekinjeno kljub omejevanju porabe, investicij in zaposlovanja. Vodja TOZD je na koncu poudaril, da je bistvenega pomena za izboljšanje gospodarske situacije še naprej izvajati sprejete ukrepe stabilizacije in krepiti zavest slehernega delavca, da bo maksimalno prispeval k uspešnosti poslovanja TOZD in delovne organizacije kot celote.

Vodja proizvodnje TOZD je opozoril na kritično pomanjkanje jekla in na uvedbo potrebne kontrole nad njegovim razdeljevanjem. Kljub temu, je dejal, moramo povečevati trend izvoza, delo mora potekati nemoteno, remontu na napravah morajo biti opravljeni dosledno in ob času, čas zastojev naj bo učinkovit izkoriščen za popravila, da bodo zastoji čim nižji, poglavitna pa je delovna disciplina (redno prihajanje in odhajanje z dela). Poudaril je, da je odgovornost tako na strani delavcev kot vodstva TOZD, dolž-

nost neposrednih vodij dela pa je tudi skrb za izpolnjevanje delovne in tehnološke discipline.

Asistent za delovne naprave TOZD je v nadaljevanju poudaril, da je vestno in racionalno ravnanje z delovnimi napravami dolžnost vsakega posameznika. Vsaka malomarnost ima lahko za posledico veliko škodo. Dolžnost vsakega zaposlenega je, da je seznanjen z ukrepanjem v primeru požara oziroma nesreče, ker je vsak posameznik tudi odgovoren za svoje delovno področje, za red in disciplino. Prav tako je samozagata pomemben dejavnik pri izpolnjevanju delovnih nalog in uspešnosti poslovanja. Dejal je, da sta budnost in samozagata obnašanje vseh zaposlenih glede na težko gospodarsko situacijo nujna in potrebna.

Predsednik izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD je ponovno opozoril na delovno in tehnološko disciplino, na premajhno zavednost vseh zaposlenih in da je opravljanje z napravami in materialom, ki je družbena, torej skupna last, malomarno in razsipniško. Pokvarjen sektor, flemarske pištole in neurejenost sanitarij že kažejo na to. Zato je potrebno proti takim delavcem in delavcem, ki ne izpolnjujejo svojih delovnih dolžnosti, oziroma odklanjajo delo, disciplinsko ukrepati.

Vodja oddelka adjustaže bluminga je razložil organizacijske težave, opozoril na neodgovorno delo in prenašanje odgovornosti za delo z dneve na dnino, pomanjkanje sporazumevanja med neposrednimi vodji dela in slabo povezanost z vodstvom TOZD. Vodja oddelka je bil mnenja, da je moralna in samoupravna pravica in dolžnost vseh zaposlenih objektivna kritika in soglasno sprejemanje odločitev za izboljšanje nastale situacije. Delo mora biti opravljeno odgovorno kljub težkim pogojem dela (prah, vročina, ropot). Opozoril je na bolj natančno izvajanje disciplinskega postopka, ker ga onemogočajo slabo in nepopolno izpolnjene disciplinske prijave.

Vodja oddelka bluming štekkel je opozoril na redno čiščenje obrata, izpolnjevanje planskih nalog in zdravstveno stanje zaposlenih.

V razpravi so sodelovali vsi prisotni člani kolektiva.

SK

POMEMBNEJŠI FINANČNI PODATKI ZA GOSPODARSTVO OBČINE JESENICE, GORENJSKE IN SLOVENIJE

(v milij. din)

	jeseniško gospodarstvo		gorenjsko gospodarstvo		slovensko gospodarstvo	
	znesek	ind.	znesek	ind.	znesek	ind.
1	2	3	4	5	6	
CELOTNI PRIHODEK	7.401	122	34.775	130	325.552	127
PORABLJENA SREDSTVA,	6.104	121	26.656	130	255.647	130
od tega:						
- zaloge gotovih proizvodov na začetku dobe	1.540	146	5.722	140	46.832	136
- porabljene surovine in material	2.672	126	11.437	128	90.787	124
- porabljena energija	683	102	1.266	115	7.159	128
- proizvodne storitve	780	128	2.358	129	24.184	129
- neproizvodne storitve	164	127	529	117	4.419	136
- amortizacija	499	161	1.415	184	11.737	178
- prehrana, honorarji, reklame, reprezentanca	27	337	170	208	1.506	158
- ostali izdatki	28	117	110	126	935	122
- dnevnice, prevozní stroški	20	142	161	141	1.967	137
- nabavna vrednost prodanega blaga	1.446	124	9.799	134	114.864	128
- drugi stroški	18	78	300	149	4.039	147
- zaloge gotovih proizvodov na koncu dobe	1.773	165	6.611	143	52.782	132
DOSEŽEN DOHODEK	1.297	129	8.174	127	70.292	121
RAZPOREJENI DOHODEK,	1.375	133	8.463	130	74.779	125
od tega:						
- prispevki iz dohodka SIS	125	133	707	136	6.459	133
- davki iz dohodka	14	167	80	156	633	134
- dohodek za delovno skup.	206	141	977	139	7.320	133
- pospešena amortizacija	5	80	115	62	830	65
- druge obveznosti iz dohodka	179	132	1.067	141	10.690	137
RAZPOREJENI ČISTI DOHODEK,	846	131	5.517	128	48.847	122
od tega:						
- del čistega dohodka za OD	644	137	3.630	134	32.626	129
- del čistega doh. za skup. por.	27	102	234	112	1.919	110
- del čistega doh. za stan. gr.	30	120	210	131	1.562	120
- del čistega doh. za mat. osnovo dela	119	111	1.269	117	11.282	106
- del čistega doh. za rezerve	26	143	174	132	1.458	118
DOSEŽENI ČISTI DOHODEK	78	284	347	368	4.873	208
izgube						
število zaposlenih v absolutnih številkah	12.198	102	69.297	101	640.903	101
izplačani čisti osebni doh. poprečni čisti mes. OD na zaposlenega (v din)	485	136	2.714	135	24.107	130
poprečna porabljena poslovna sredstva	13.247	134	13.057	134	12.537	129
akumulacija	22.314	128	97.806	138	999.306	135
sredstva za reprodukcijo	150	115	1.558	111	13.570	103
zaloge surovin in materiala	649	147	2.972	137	25.306	128
zaloge nedokončane proizv.	2.086	141	9.605	137	77.458	133
zaloge gotovih proizvodov	1.142	154	3.587	139	32.659	129
zaloge blaga	631	188	3.029	148	20.607	135
investicijska vlaganja med letom	522	108	4.623	137	45.912	135
osnovna sredstva dana v uporabo	185	129	897	151	11.959	136
	104	155	435	109	6.266	114

Mimohod udeležencev tekmovanja voznikov, avtomehnikov in avtoelektrikarjev Gorenjske - Jesenice, 29. maja (Foto I. Kučina)

DELO DRUŠTVA IZUMITELJEV IN AVTORJEV TEHNIČNIH IZBOLJŠAV V NASLEDNJEM MANDATNEM OBDOBJU

Nagib k ustvarjanju sodi med tiste plemenite človekove potrebe, ki jih moramo vedno upoštevati kot pomembno prvirno, s katero lahko posebno strokovnjaki prispevajo k rasti družbenega gospodarstva.

Zato je glavno področje delovanja društva izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav (DIATI) in seveda tudi njihove zveze, organiziranja in širjenja množične inventivne dejavnosti (MID) v TOZD in delovnih organizacijah kot ene med najbolj jasnimi pa tudi koristnimi oblikami neposrednega samoupravljanja in sodelovanja delavcev pri gospodarjenju v združenem delu.

Kako to delovanje poteka v DIATI Jesenice, smo pregledali v aprilu na običnem zboru, ki je bil zelo dobro obiskan. Dosedanji predsednik društva Janez Faletič je v svojem poročilu navedel uspehe in zasluge, ki jih je društvo imelo pri vraščanju miselnosti o MID ter o nenehnem napredku na tem področju v vse smeri našega gospodarskega trenutka v Železarni, kakor tudi že v širšo družbeno skupnost občine Jesenice.

Govoril je tudi o vseh problemih, s katerimi se člani društva srečujejo in o vseh tistih neresenih vprašanjih in nalogah, ki jih bo potrebno v prihodnje urediti.

Predsednikove poročilo je sledila bogata razprava, zato smo na konstituantni seji lahko na podlagi predlogov in sklepov, ki jih je oblikovala komisija za sklepe občnega zbora, pripravili določen program dela za naslednje dveletno mandatno obdobje.

Osnovno vodilo pri našem delu v bodoče bodo sklepi problemske konference o inovacijah, ki je bila pred dvema letoma na Ravnah, saj večina takrat postavljenih ciljev še nismo uspeli uresničiti in naslednje konkretne naloge:

— Ponovno moramo oživiti delo aktivov novatorjev po TOZD, delovnih skupnostih ali oddelkih (npr. na vzdrževanju) in formirati aktivne novatorje tam, kjer jih doslej še ni. Član upravnega odbora društva bo tudi predsednik aktivov novatorjev v svojem delovnem okolju.

— Povezati moramo delo aktivov novatorjev s komisijami za inovacije, in sicer tako, da bi enega ali dva novatorja vključili v delo komisije.

— Ker nimamo pregleda, kako in v kakšni sestavi so formirane komisije za inovacije po TOZD, moramo to preveriti, istočasno pa opozoriti na najbolj primerno sestavo komisij.

— Po vseh TOZD moramo uveljaviti organizirano nabiranje novatorskih idej, in sicer na način, ki je že preizkušen v TOZD Žičarna in TOZD Valjarna debele pločevine. Preveriti moramo možnost, da bi društvo tudi finančno sodelovalo pri nagradovanju idej in s tem svoja finančna sredstva dejansko namenilo za razširitev inovatorske dejavnosti.

— Zagovarjali bomo stališča društva o predlogu, da bi inovacijski dohodek vključili v sistem nagradovanja. S tem bi stimulirali vse člane kolektiva in povečali interes zaposlenih za inovacijsko aktivnost.

— Uresničiti moramo iniciativo za stalno novatorsko razstavo oz. deponijo eksponatov v tehniškem muzeju naše železarne.

— V spomin na ustanovitelja DIATI Jesenice in organizatorja inovacijske dejavnosti pokojnega Nika Bernarda je bila ustanovljena »Bernardova nagrada«, zato je potrebno dokončno določiti obliko pravilnika o tej nagradi.

— Izpeljati moramo predlog o praznovanju 20-letnice društva. V ta namen bomo izdali jubilejno značko in brošuro, v kateri bomo opisali zgodovino društva, objavili statistične podatke o inovacijski dejavnosti in predstavili novatorje leta.

— Več pozornosti moramo posvetiti javnosti dela in publiciranju. Tako kot dosedaj bomo sodelovali na vseh razstavah, kjer se prikazuje naša dejavnost. Posebno dobro se moramo pripraviti na letošnjo že deseto razstavo RAST YU na Reki, ker je Železarna ena izmed pokroviteljev razstave.

— Vztrajali bomo pri zahtevi, da se pri odboru za gospodarstvo pri DS Železarne formira komisija za inovacijsko dejavnost (pred leti je taka komisija že obstajala) kot pomoč komisijam v TOZD v primeru sporov ali pritožb.

— Na skupnem sestanku vseh predsednikov izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata bomo skupaj z delavci oddelka za zaščito industrijske lastnine seznanili sindikalne aktiviste z dejavnostjo DIATI in jim predlagali konkretne naloge.

— Tudi strokovni kolegij bomo seznanili z delom društva in OZIL in vodje TOZD opozorili na njihove dolžnosti, ker izkušnje kažejo, da se v sredinah, kjer vodja nima pravičnega odnosa do novatorske dejavnosti, ta dejavnost ne razvija.

— Skrbeli bomo za strokovne in objektivne ocene predlogov in zato predlagamo, da bo vodja TOZD do-

ločil svoje sodelavce, ki bodo posamezni predlog ocenjevali in tako ne bi prihajalo do nasprotujočih si ocen. Tako bi skrajšali tudi čas za ocenitev posameznih predlogov na dobo enega meseca. Sedaj se dogaja, da je potrebno čakati na ocene tudi po pol leta in je to večkrat vzrok za zavlačevanje izplačila posebnega nadomestila, kar slabo vpliva na novatorje.

— Vzpostaviti moramo sodelovanje z občinsko raziskovalno skupnostjo in uresničiti potrebo o večji povezanosti MID z razvojno raziskovalno dejavnostjo. Ta potreba se kaže predvsem v primerih, ko ima avtor idejo, ki bi jo bilo treba strokovno obdelati in razvijati do končne uporabe v praksi.

— Aktivno moramo sodelovati z zvezo organizacij za tehnično kulturo (ZOTK) Jesenice. V letošnjem letu je ZOTK na predlog DIATI razpisala nagradne natečaje med klubi, sekcijami in krožki mladih tehnikov občine Jesenice za prosti spis na temo o izumiteljstvu in novatorstvu, za najboljše in najbolj originalne izdelke pri tehničnem pouku ali tehničnih krožkih v osnovnih šolah in nagradni natečaj za izbor najboljših klubov, sekcij in krožkov mladih tehnikov občine Jesenice s področja tehničnih dejavnosti.

DIATI je v ta namen namenila 80.000 din, da bi se dejavnost na tem področju bolj razširjala med mladimi.

Dogovorili smo se, da bomo na skupnih interesnih področjih tesneje

sodelovali z zvezo inženirjev in tehnikov. Mislimo na skupne strokovne ekskurzije, strokovno ocenjevanje predlogov in na pomoč pri pripravi dokumentacije za večje izboljšave oziroma patente.

Resnično je program dela široko zastavljen, zato ga bomo lahko uresničili le, če bomo aktivno delovali vsi člani društva.

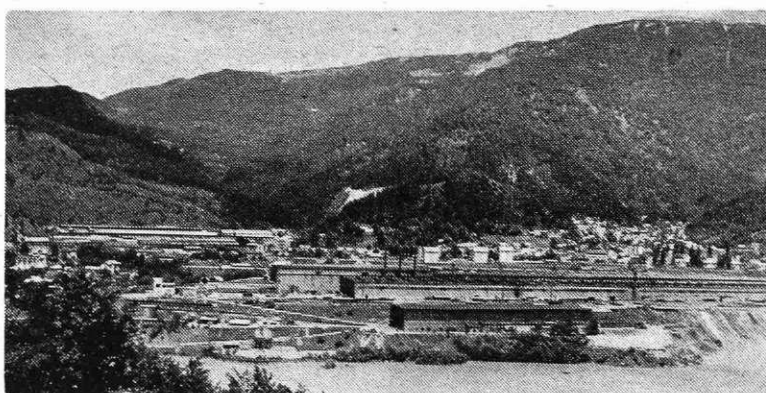
Povsem določene naloge pa imajo člani predsedstva in ostali člani upravnega odbora, in sicer: predsednik Sašo Piber, podpredsednik Janez Faletič, blagajnik Ivanka Petrič, gospodar Stane Pagon in ostali člani: Avrelj Ravnik, Franc Cerkovnik, Mitja Čebulj, Bogdan Stocca, Božidar Pristavec, Pavel Dimitrov, Viktor Rakovec, Dušan Prešeren, Pero Papič, Bogdan Ravnik, Franc Podlipnik, Gregor Hudrič in Jože Kastelic. Člani nadzornega odbora so: Stane Torkar, Štefan Ščerbic in Jože Zidar.

Povedati moramo tudi to, da smo na običnem zboru Božidarju Brudarju in Viktorju Žanu podelili zlati znak društva kot priznanje za njuno delo, saj imata oba svoje izboljšave prijavljene kot izum, vendar jima prijav patentna pisarna še do danes ni rešila.

Naše društvo sedaj šteje 234 članov. V društvo je vključen tudi aktiv upokojenih sodelavcev, ki šteje 75 članov.

Mnogi ne vedo, kako lahko postane član društva, zato bomo odslej poleg izplačila posebnega nadomestila priložili tudi pristopno izjavo, ki jo bo avtor izpolnil in podpisal in se s tem vključil v delo našega društva.

S. P.

Valjarna Javornik in Bela (Foto I. Kučina)

SKUPŠČINA OBČINSKE RAZISKOVALNE SKUPNOSTI

Na osnovi začasnega pravilnika skupščine občinske raziskovalne skupnosti Jesenice je bila 10. junija sklicana konstituantna seja delegatov tretjega mandatnega obdobja.

Skupščina ima 36 delegatskih mest: 25 delegatov iz temeljnih organizacij in enajst iz krajevnih skupnosti občine. Prva seja pa je bila komaj sklepna, kar že takoj na začetku daje slab vtis o izvoljenih delegatih, ki so prostovoljno sprejeli to samoupravljalno dolžnost in pravico. Na žalost na seji ni bilo niti vseh predlaganih kandidatov za opravljanje izvršilnih funkcij, tako da jih delegati še vedno ne poznajo.

SIS za raziskovalno dejavnost je do sedaj bila le nekako peto kolo. Nima ne svojega statuta ne denarnih sredstev, potrebnih za svoje delovanje. Nima nobenega profesionalnega funkcionarja niti administrativnega delavca. Vse nujno potrebne administrativne in računovodske naloge so bile opravljene skoraj zastoj. Ker ni bilo denarja, ni bila realizirana nobena predlagana naloga.

Sprejet je bil nov zakon o raziskovalni dejavnosti, tako da bodo delegati tretjega mandatnega obdobja začeli vse znova. Najprej morajo seveda pripraviti in sprejeti statut in program dela, da se bodo lahko vključili v svobodno menjavo dela. Tako so izvolili izvršilne organe: predsednik skupščine občinske raziskovalne skupnosti je ALEŠ LAGOJA, podpredsednik pa JAKOB SOKLIČ, oba delavca delovne skupnosti za ekonomiko, tehnično kontrolo, raziskave in novogradnje jeseniške železarne.

Svet za razvoj raziskovalne dejavnosti bo vodil Adolf MULEJ (delegat Železarne), njegov namestnik bo Leon Vidmar (delegat KS Javornik-Koroška Bela); predsednik odbora za tekoče in splošne zadeve bo Henrik ZUPAN (delegat Železarne), njegov namestnik Tomaž Pohar (delegat Iskre-Blejska Dobrava); predsednik komisije za svobodno menjavo dela bo Rudi HLEBANJA (delegat KS Kranjska gora), njegov namestnik Valentin Zvegelj (delegat KS Podmežaklja); predsednica odbora za samoupravni nadzor je Katarina KOS (delegatka KS Blejska Dobrava), namestnik Zvone Hrastar (delegat KS Dovje-Mojstrana). V odbor za

ljudsko obrambo in družbeno samozaščito bodo delegati imenovani po dolžnosti.

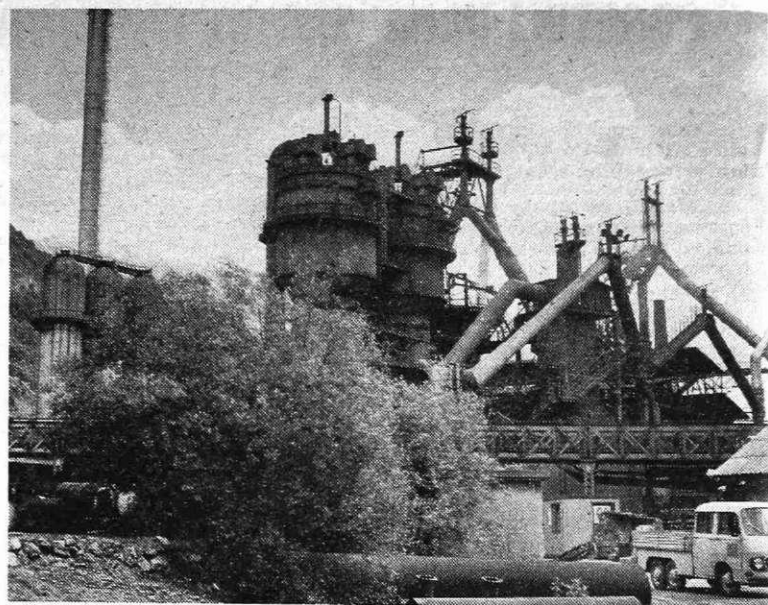
Potrdili so sedemčlansko delegacijo za regijsko raziskovalno skupnost, podpisnika finančnih aktov in delegata za klub samoupravljalcev.

Strinjali so se tudi s pristopom k skupnim strokovnim službam SIS občine Jesenice, čeprav so trenutno še brez sredstev in ne vedo, kako bodo plačevali 3 % stroškov skupnih služb, kolikor po razdelitvi med samoupravne interesne skupnosti morajo.

Izvoljene člane izvršilnih organov so zadolžili, da čimprej pripravijo statut, da bi potem lažje sestavili okvirni program dela. Raziskovalna dejavnost je v občini neznanka. Železarna ima svoj lasten raziskovalni oddelk, ki pa je zadolžen le za interne raziskave, v drugih delovnih oziroma temeljnih organizacijah v občini pa nimajo niti svojih razvojnih planov. Ena od nalog skupnosti naj bi bila tudi ta, da bi zbirala potrebe raziskovalnih temeljnih organizacij in jih usmerjala proti posebnim raziskovalnim skupnostim za posamezna področja. Tudi sama naj bi pripravila nekatere raziskovalne naloge ali jih posredovala republiški raziskovalni skupnosti.

Že v preteklem mandatnem obdobju so se občinske raziskovalne skupnosti povezovale v regijsko, da bi tako lažje združile sredstva in znanje, saj je več takšnih raziskav, ki bi bile znatno cenejše, če bi bile opravljene za vse gorenjske občine (v pretekli mandati dobi je bila, na primer, predlagana — vendar je zaradi pomanjkanja denarja ostalo le pri predlogu — raziskovalna naloga Demografsko-kadrovski vidik gorenjskih občin).

Delegati so imeli tudi več predlogov, katerih raziskav naj bi se raziskovalna skupnost lotila. Potrebe posameznih temeljnih organizacij po potrebnem uskladi in tudi združiti, naloga delegatov pa naj bi bila tudi, da bi v svoji delovni sredini zbirali predloge in vzpodbujali sodelavce za inventivno in raziskovalno dejavnost. ctm

Naši velikani (Foto I. Kučina)

DRUGA SEJA SKUPŠČINE SKUPNOSTI OTROŠKEGA VARSTVA JESENICE

Druga seja obeh zborov skupščine skupnosti otroškega varstva Jesenice bo v četrtek, 24. junija, ob 17. uri v zgornjih prostorih restavracije Kazina. Na seji bodo obravnavali:

predlog poslovnika skupščine skupnosti otroškega varstva Jesenice, predlog delovnega in finančnega plana za leto 1982, sklep o pričetku postopka sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o temeljnih plana za obdobje 1981–1985, predlog kandidatov za delo v skupnih organih skupščine, predlog samoupravnih aktov za ustanovitev skupne strokovne službe SIS družbenih dejavnosti in samoupravni sporazum o načinu pokrivanja stroškov za delo republiške in občinske skupnosti socialnega varstva Jesenice za leto 1982.

Prvotni predlog poslovnika o delu skupščine skupnosti otroškega varstva so delegati na prvi seji dopolnili s pripombami delegacij iz Železarne, krajevnih skupnosti Dovje-Mojstrana in SGP Gradis. Na drugi seji bodo obravnavali in potrdili dopolnjen poslovnik.

Delovni in finančni plan skupnosti otroškega varstva Jesenice v letu 1982 ne predvideva bistveno večje redne dejavnosti. Trenutno je v občini 13 vzgojnovarstvenih enot, v katere je vključeno 1284 otrok, od tega 170 dojenčkov. V šolskem letu 1982/83 pričakujejo, da bo vključenih 1335 otrok. V letošnjem letu načrtuje skupnost otroškega varstva povečano aktivnost na področju zdravstvene preventive. Poleg že delno organiziranih predavanj v vrtcih, s katerimi seznanjajo starše s preprečevanjem otroških bolezni, bodo organizirali redne mesečne obiske pediatra v oddelkih dojenčkov in po potrebi za predšolske otroke. Povečali bodo preventivne preglede v zobnih ambulantah in sodelovali s patronažno službo pri vključitvi otrok v vrtnice. Enkrat letno bo vrtnice obiskala logopedinja in otroke z govornimi motnjami napotila na terapijo.

Na področju denarnih pomoči bodo zagotavljali socialno varnost in družbeno pomoč tistim družinam in posameznikom, ki si socialne varnosti ne morejo zagotoviti z delom. Sredstva za svojo dejavnost bodo dobili na osnovi svobodne menjave dela po dogovorjeni stopnji iz bruto osebnega dohodka in iz skupnega programa skupnosti otroškega varstva Slovenije.

Samoupravni sporazum o temeljnih plana skupnosti otroškega varstva Jesenice je nastajal v času, ko še niso bile v celoti znane neugodne gospodarske razmere, zato je treba ponovno preveriti planske naloge, njihov obseg in vrednost ter jih uskladiti z realnimi možnostmi. Pri tem je treba upoštevati realno planiranje fizičnega obsega vzgojnovarstvene dejavnosti in ponovno ovrednotiti cene vzgojnovarstvenih storitev, ki zaradi novih amortizacijskih stopenj, zaostajanja rasti osebnih dohodkov v letu 1982 niso več v realnih okvirih, razen tega pa je treba prilagoditi sredstva za skupno porabo v občini novougotovljeni realni rasti dohodka oziroma družbenega proizvoda. Glede tega bo potrebno proučiti tudi možnosti smotnejše organizacije.

Predlog delegatov za delo v organih skupščine skupnosti otroškega varstva Jesenice je na prvi seji 27. maja pripravil odbor za tekoče in splošne naloge skupščine. Predsednik odbora za razvoj družbenega varstva otrok je Fikret Babača, delegat SGP Gradbinec; predsednik komisije za delegatski sistem je Oto Gerdej, delegat krajevnih skupnosti Javornik-Koroška Bela; predsednik odbora za samoupravni nadzor pa je Miro Torkar, delegat krajevnih skupnosti Blejska Dobrava.

Samoupravni sporazum o ustanovitvi skupne strokovne službe opredeljuje namen ustanavljanja, naloge in organizacijo strokovne službe.

Kratek povzetek sporazuma je naslednji: občinske samoupravne interesne skupnosti za področje zdravstva, socialnega varstva, socialnega skrbstva, otroškega varstva, izobraževanja, kulture, telesne kulture in raziskovanja ustanovijo skupno strokovno službo za opravljanje strokovnih, administrativno-tehničnih in pomožnih del, opravi in v zvezi s posebnimi postopki, uveljavljanjem pravic in določena druga opravila, brez katerih delovanje ustanoviteljice ni možno. Skupna strokovna služba lahko opravlja tudi določene strokovne in administrativno-tehnične naloge po sklepih skupščine ustanoviteljice in drugih skupnosti oziroma organizacij po posebnem sporazumu. Za skupno strokovno službo lahko opravljajo določena strokovna in administrativno-tehnična dela tudi organizacije združenega dela in skupnosti na podlagi samoupravnega sporazuma, ki ga sklenejo med seboj. Skupna strokovna služba je organizirana tako, da zagotavlja uspešno in racionalno opravljanje svojih nalog ob smotni in polni zaposlenosti delavcev. Skupno strokovno službo predstavlja in vodi individualni poslovodni organ — vodja skupne strokovne službe, ki ga imenujejo delavci delovne skupnosti skupne strokovne službe po predhodnem mnenju skupščine ustanoviteljice. Vodja je za svoje delo in delo skupne strokovne službe odgovoren skupščinam ustanoviteljic in delovni skupnosti skupne strokovne službe. Skupna strokovna služba prične z delom 1. julija 1982 kot delovna skupnost v ustanavljanju. Skupna strokovna služba se oblikuje kot delovna skupnost, v kateri delavci ustvarjajo dohodek s svobodno menjavo dela z delavci in drugimi delovnimi ljudmi, združenimi v samoupravnih interesnih skupnostih. Delovna skupnost ustvarja dohodek iz celotnega prihodka, ki ga pridobiva s povračili za opravljene storitve po letnem delovnem programu iz sredstev, ki jih v ta namen združujejo udeležnike tega sporazuma. Sredstva za osebno in skupno porabo delavcev delovne skupnosti skupne strokovne službe se določijo na podlagi samoupravnega sporazuma in družbenega dogovora o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebno in skupno porabo delavcev.

S samoupravnim sporazumom o načinu pokrivanja stroškov za delo republiške in občinske skupnosti socialnega varstva Jesenice za leto 1982 ustanoviteljice zagotavljajo finančna sredstva za opravljanje strokovnih, administrativnih in finančno-tehničnih opravil za občinsko in republiško skupnost socialnega varstva. Finančna sredstva se po tem sporazumu zagotovijo tako, da vsaka samoupravna interesna skupnost prispeva po eno petino predvidenih sredstev. O uporabi sredstev in o izvrševanju finančnega načrta in delovnega programa obvešča skupnost socialnega skrbstva koordinacijski odbor za usklajevanje programov imenovane skupnosti.

Ob koncu naj delegate opozorimo, da bo konferenca delegacij TOZD in delovnih skupnosti Železarne za skupščino skupnosti otroškega varstva v sredo, 23. junija, ob 12.30 v prvem nadstropju restavracije Kazina.

Lilijana Kos

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

Náša republika ima samo nekatere surovine v ekonomsko zanimivih količinah. Po klasifikaciji mineralnih surovin po E. Fersmanu jih lahko razdelimo v naslednje razrede:

naprej poskušajo zemeljske vibracije sistematično razvrstiti in opisati. Vendar je bila ta naloga uspešno zaključena šele po vinskem o

lobju. Tudi ta se je zgodil na Islandu

9

VPLIV DELAVCEV NA DELITEV SREDSTEV SKLADA SKUPNE PORABE

Na predlog delitve sredstev sklada skupne porabe 1982, ki je bil posredovan v sprejem zborom delavcev od 29. marca do 29. aprila, je bila izrečena vrsta pripomb in predlogov. Delavski svet Železarn pa je na seji dne 27. maja ugotovil, da so ga v tem času obravnavali in potrdili z večino glasov zbori delavcev preko samoupravnih delovnih skupin. Soglašal je, da na osnovi analize pripomb in stališč odbor za ureditev doma na Mežakli objavi v Željarju obširnejše pojasnilo o vlaganju in namenu doma in sproti obvešča delavce o poteku del.

V programu samoupravnih aktivnosti za april z dne 26. marca smo objavili, da »moramo odločitve in ugotovitve iz razprave prejeti na CPSI najkasneje do 4. maja, drugače ne bodo upoštevane«. Ko smo na osnovi zapisnikov 6. maja stili podatke iz razprave, smo prišli do naslednjih ugotovitev:

Od 267 SDS se je s predlogom strinjalo 226 SDS (84,6%), vendar pa 65 od teh (24,3%) z določenimi dopolnilnimi predlogi, pripombami, stališči, medtem ko od 41 SDS (15,4%) nismo prejeli zapisnikov.

Ker je v tem primeru šlo za odločanje z osebnim izjavljanjem zborov delavcev, organiziranih prek SDS, smo iz zapisnikov poskušali razbrati tudi te podatke. Ugotovili smo, da je od 226 SDS, od katerih smo prejeli zapisnike, 140 (52,4%) SDS navedlo podatke, iz katerih je moč razbrati, da je za predlog glasovalo 2384 (37,4%) delavcev, da so bili trije delavci proti in da je bilo na sestankih teh SDS odsojnih 284 delavcev ali 4,5%. Podatkov o prisotnosti oziroma o izidu glasovanja v zapisnikih ne navaja 41 SDS. Glede na to, da je bilo 19. aprila v Željarju zaposlenih 6380 delavcev, torej nimamo točnih podatkov o tem, kako je glasovalo 3709 delavcev (58,1% delavcev). Spet ena tistih nemarnosti pri izvrševanju samoupravnih norm, ki si je ne bi smeli privoščiti, ko gre za odločanje z osebnim izjavljanjem.

Ta nemarnost pa seveda še naprej povzroča težave na sejah delavskih svetov TOZD pri sprejemanju ugotovitvenih sklepov v zvezi z odločanjem z osebnim izjavljanjem. Tako sta, na primer, le delavska sveta v TOZD Valjarna bluming-štel in v TOZD Žičarna lahko ugotovila, da je bil predlog potrjen na zborih delavcev s 66% udeležbo (Valjarna bluming-štel) oziroma z 62,08% udeležbo (TOZD Žičarna). Drugi delavski sveti so se morali pri ugotavljanju (če temu lahko tako rečemo) »izvijati« na najrazličnejše načine (toda o tem pozneje).

Dodati moramo še to, da do danes, 9. junija, med sklepi delavskih svetov TOZD Plavž, Livarna, Hladna valjarna Bela, Profilarna in Jeklovlek še vedno nismo zasledili ugotovitvenega sklepa o sprejemu predloga delitve sklada skupne porabe 1982 na zborih delavcev.

Kot smo videli že iz uvoda, je delavski svet Železarn ugotovil, da je bila delitev sredstev sklada za leto 1982 potrjena v predloženi obliki z večino glasov na zborih delavcev ter se strinja s predlogom odbora za kadre in družbeni standard glede obveščanja o vlaganju v dom na Mežakli, o namenu doma in o poteku del. O vseh ostalih pripombah in predlogih ni sklenil ničesar.

Omenili smo že, da je imelo pripombe na posamezne postavke delitve 65 SDS, s pripombo pa je bil predlog potrjen tudi na delavskih svetih TOZD Valjarna žice, Valjarna debele pločvine, Žičarna, Elektrode, Remontne delavnice, Vzdrževanje, Energetika ter v vseh treh delovnih skupnostih (omenili smo že, iz katerih TOZD ugotovitvenega sklepa še nismo prejeli).

Ugotovili smo tudi, na osnovi ugotovitvenega sklepa delavskega sveta Železarn, da te pripombe SDS in delavskih svetov niso vplivale na predlog delitve sredstev sklada skupne porabe. Ali to pomeni, da te pripombe niso takšne narave, toliko

tehtne, racionalne, pomembne, da bi bilo treba zaradi njih spreminjati posamezne postavke v delitvi, jih vgraditi v nov predlog, o katerem naj bi se delavci izjasnili z osebnim izjavljanjem? Ali to pomeni, da bi morali imeti za sprejemanje sklada skupne porabe dvojni postopek? Ali to pomeni, da delavci nimajo vpliva na odločanje o sredstvih sklada skupne porabe, da imajo samo formalno možnost potrditi predlog v takšni obliki, kot sta ga pripravila na skupni seji odbor za kadre in družbeni standard in izvršni odbor tovarniške konference OO sindikata Železarn 25. marca?

Pripombe, stališča in predloge, ki so bili dani v razpravah, smo stili v naslednja področja:

- dom na Mežakli,
- stanovanjska problematika,
- jubilejne nagrade,
- regres za letovanje,
- vrhunski šport,
- društvene dejavnosti,
- kultura,
- regresiranje prehrane,
- skrb za upokojece,
- zobozdravstvo,
- diagnostična naprava,
- dedek Mraz in mladinske delovne akcije,
- regresiranje počitniških domov in stroški samoupravnih organov na ravni DO,
- stabilizacija,
- obveščanje in samoupravno odločanje,
- predlogi za nakup novih prikolic, počitniških stanovanj, hišic.

DOM NA MEŽAKLI

V predlogu je dano sledeče pojasnilo: »V preteklem letu smo se odločili za nakup doma na Mežakli, kar je urejeno. Dom je bil precej zapuščen in zaradi tega bo potrebno vanj vložiti še mnogo sredstev. Ob nakupu smo se obvezali, da bomo ljubljanski univerzi kupnino vgradili, oziroma z njo vzdrževali še drugo stavbo, ki je njihova last. Letos predlagamo za potrebe urejanja Mežakle le 4 milijone 187 tisoč din, čeprav bi bilo potrebno za ureditev več sredstev.«

Pomislike k nakupu doma so posamezne SDS izrekle že lani. Prav tako tudi letos nekatere SDS menijo, da pogodba za nakup doma ni dobra, da sredstva za urejanje doma, ki niso majhna (lani tri, letos štiri milijone), niso koristno uporabljena, da od tega financiranja ne vidijo nobene koristi, oziroma da dom prinaša samo stroške. Nekatere zanima, kdo ga uporablja in, v katere namene. Trdijo tudi, da se je že pred leti pokazalo, da počitek v domu za železarje ni privlačen in da so zanj zainteresirani le posamezniki. Zanima jih, kako je dogovorjeno z ljubljansko univerzo, da bi kupnino »vgradili«, oziroma vzdrževali s sredstvi Železarn še drugo stavbo, ki je last ljubljanske univerze in koliko časa bi jo vzdrževali. Po mnenju nekaterih bi bilo drugo stavbo bolje plačati kot vzdrževati (stroški vzdrževanja iz leta v leto rastejo).

Nekaterim se zdi, da se dom obnavlja brez dolgoročnega načrta in brez investicijskega programa. Drugi zaradi podobnih pomislov vprašujejo, kolikšen je program oziroma stroškovni plan celotne obnove. Predlagajo tudi, naj se zaradi zaostrenih pogojev financiranja izdela terminski plan izgradnje in koriščenja sredstev. Kam in za kaj se bodo koristila letošnja sredstva?

Nekateri se vprašujejo, zakaj v dobi varčevanja vlagamo v »Mežaklo«, ko še na Jesenicah nimamo ustreznega delavskega doma, oziroma, ali ne bi bilo bolje nabaviti nekaj počitniških prikolic. Drugi predlagajo, da bi del sredstev iz »Mežakle« preusmerili za planinske postojanke, ki jih železarji kar dosti obiskujejo. Nekateri spet menijo, da bi s sredstvi za letos lahko kupili štirideset prikolic za kampiranje, s čimer bi rešili problem prezasedenosti terminov v domovih Železarn. Menijo tudi, da za tak način oddiha (v prikolicah) obstaja med železarji velik interes.

Nič nenavadnega torej ni, da zaradi takšnih pomislov, stališč, alternativnih predlogov nekatere SDS zahtevajo, da se v Željarju objavi pojasnilo, v kakšne namene so bila sredstva za adaptacijo že uporabljena, kaj je bilo v domu že narejenega, kakšna je perspektiva tega financiranja, kdo naj izpelje obnovo doma in kdo jamči, da bo dom izkoriščen?

Zaslediti pa je bilo tudi zahtevo, da naj se dom čimprej obnovi in odpre za potrebe naših delavcev.

STANOVANJSKA PROBLEMATIKA

S potrditvijo bilance uspeha in delitvijo je bil del čistega dohodka v višini 96 milijonov 672 tisoč dinarjev namenjen za stanovanjsko gradnjo. Ta vsota (v priloženi tabeli je višja: 96.693.000 din) pa se potem precizneje deli na:

1. stanovanjsko gradnjo po samoupravnem sporazumu in družbenem dogovoru (56.508.000 din),
2. za pospešeno družbeno in usmerjeno stanovanjsko gradnjo (10.564.000 din),
3. za individualno gradnjo in adaptacije (30.021.000 din).

V obrazložitvi je med drugim tudi omenjeno, da »bi bilo prav, da bi posameznemu prosilcu dodelili 250.000 dinarjev za novogradnjo in 100.000 din za adaptacije« ter da »graditelji v zadrugi gradnji lahko dobijo 15% več kredita, kupci stanovanj v družbeni gradnji pa 20% več kredita«.

V zvezi s tem so bila na posameznih zborih izražena mišljenja, da so krediti za novogradnjo in adaptacije pre nizki, da bi jih bilo torej treba zvišati, na primer, od 250 tisoč na 300 tisoč in od 10 tisoč na 14 tisoč dinarjev, da naj bi se krediti za individualno gradnjo vračali po starem načinu, da je treba pogoje za dodelitev kreditov (zadruga in individualna gradnja) izenačiti (delijo naj se v enakem znesku), da naj bi bil stanovanjski prispevek za SOZD SŽ enak kot za delavce Železarn, da je za

individualno in zadrugo gradnjo izdvojevo premalo sredstev ipd.

Nekatere SDS pričakujejo pojasnilo, zakaj je za zadrugo gradnjo namenjen višji kredit kot za individualno gradnjo (oboje je individualna gradnja). Zanima jih, zakaj 15-odstotno odstopanje v korist zadrugne gradnje (ne prispevamo v sklad vsi enako)? Zakaj ni točno določen odstotek, koliko več (besedica »lahko« pomeni pač od nič do nekaj odstotkov)? Zakaj so krediti za zadrugo gradnjo višji od maksimalne možne višine? Razlika med posojilom za zadrugo in individualno gradnjo se nekaterim zdi prevelika. Ni prav, trdijo nekateri, da so zadrugniki privilegirani nasproti individualnim graditeljem, saj imajo že tako ugodne pogoje nabave, skupno zadrugo pomoč, oprostitve davkov. Nekateri se vprašujejo, če je limit 250 tisoč dinarjev glede na višino sklada pravilno postavljen.

Zanima jih tudi, kako izkoristiti neizkoriščena sredstva za kredite za individualno gradnjo in adaptacije, zakaj je znesek za zadrugo gradnjo v letu 1982 nižji kot v letu 1981. Podan je bil tudi predlog, naj bi v okviru predloga višine posojila za individualno gradnjo uveljavili novo kategorijo:

veliko adaptacijo in da naj bi znesek 100 tisoč din veljal le za popravila. Menijo tudi, da sredstev za pospešeno stanovanjsko gradnjo ne bi smeli zmanjševati.

Nekateri vprašujejo, zakaj in kje se uporabijo sredstva, ki se zbirajo za komunalno urejanje zemljišč v občini (1,30%) in za združevanje za vzajemna sredstva v občini (1,75%) iz čistega dohodka? Ob tem imajo v mislih, da mora posameznik ob zidavi že tako vplačati velik delež dajatev za komunalno urejanje zemljišča.

Ko trdijo, da ni sprejemljivo, da se zadruga in individualna gradnja različno kreditirata, se nekateri sklicujejo na primer »Hrušice«, ki seveda zahteva ustrezno pojasnilo ali obrazložitev. Po njihovi oceni je zadruga gradnja na Hrušici privilegirana. Pravijo, da višina posojil za to gradnjo v letu 1981 močno presega običajne možnosti, da v zvezi z njimi niso bile opravljene niti potrebne formalnosti, ki so sicer potrebne za nižje zneske (n.p. ugotavljanje kreditne sposobnosti), da so bili s krediti mimo zakona najeti dodatni krediti. Vprašujejo se, od kod v tem primeru takšna zavzetost, ko pa je letos predlog za ostale zadrugnike spet skromen. Zakaj so bila za zadrugo gradnjo na Hrušici dana večja posojila, kot so predlagana letos? Da v zvezi s tem ni vse povsem razčiščeno, jasno kaže tudi pripom-

ba, da naj se vse v zadrugo včlanjene delavce »enotno jemlje«, oziroma, da naj se vse člane zadruge enotno obravnava.

Pripombe so bile tudi na neusklajenost podatkov v tabeli in v obrazložitvi tabele pri pospešeni stanovanjski gradnji. Ugotavljajo, da je v predlogu delitve sredstev namenjeno 20 milijonov za kreditiranje individualne gradnje, 20 milijonov pa za financiranje družbene gradnje — v tabeličnem pregledu pa 30 milijonov proti 10 milijonov. V zvezi s tem je bil podan tudi predlog, da naj bi 30 milijonov šlo za kredite za individualno gradnjo in da naj bi eventualno nerazdeljena sredstva namenili za nakup družbenih stanovanj.

JUBILEJNE NAGRADE

V zvezi z jubilejnimi nagradami je bilo v predlogu predlagano, da naj osnova ostane nespremenjena (200 din), delež na leta zaposlitve pa naj se dvigne z lanskih 40 na 45 din v letošnjem letu.

Tudi na ta predlog je bilo nekaj pripomb. Tako je bilo omenjeno, da jubilejne nagrade iz leta v leto zaostajajo za življenjskimi stroški in da povišanje za pet dinarjev na leto zaposlitve ne zadostuje in v bistvu ne pomeni nič glede na podražitve in glede na inflacijo v letu 1981. Ugotavljali so, da jubilejne nagrade realno padajo, da je prenizka osnova jubilejnih nagrad oziroma delež na leta zaposlitve.

Predlagano je bilo, naj bi jih izplačevali v posebni kuverti, delež na leta dvignili s 45 na 50 din, osnovo pa na 300 din, ker je že vrsto let enaka. Leta zaposlitve v Željarju naj bi se seštevale, ne glede na to, ali je delavec prekinil delovno razmerje.

Dan je bil tudi predlog, da bi pri delitvi sklada v letu 1983 spremenili pogoje za upravičenost do nagrade: prvo nagrado naj bi dobili delavci po treh do petih letih. Ta sprememba naj bi se upoštevala tudi za naprej.

REGRES ZA LETOVANJE

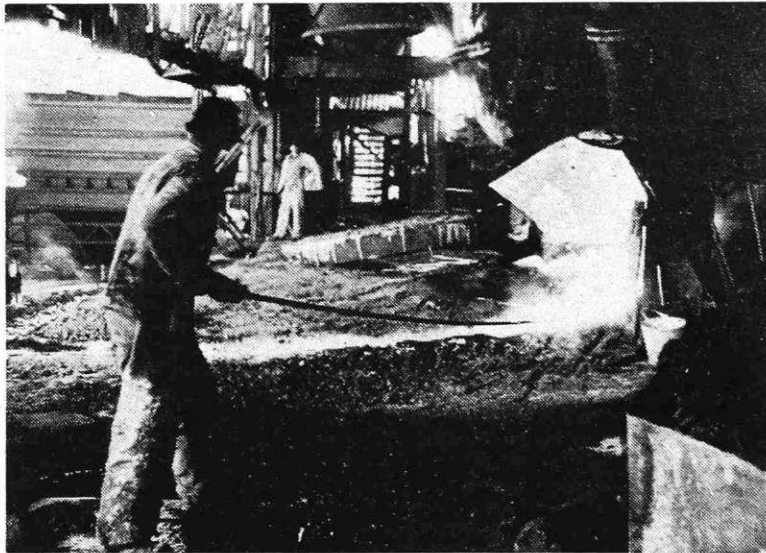
Pri regresu so bile predlagane v predlogu delitve sledeče spremembe: »Aktivnim delavcem se poveča vsota z 2400 din na 2900 din, otrokom nad 10 let in drugim družinskim članom, ki so zavarovani po delavcih Železarn s 600 din na 700 din ter otrokom do 10 let starosti, brez otrok rojenih v letu 1982, s 500 na 600 din.«

Toda tudi v zvezi s tako povečanim regresom so bila izrečena opozorila, da zaostaja za življenjskimi stroški, da v primerjavi s porastom stroškov letovanj v naših domovih realno pada in da je preizek za aktivne delavce. Tudi regres naj bi, tako kot je bilo predlagano za jubilejne nagrade, izplačevali v posebni kuverti. V zvezi z določanjem višine regresa naj bi se ravnali po drugih delovnih organizacijah v občini. Podano je bilo tudi mnenje, da je razlika v višini regresa za otroke do 10 let in nad 10 let premajhna zaradi tega, ker to leto predstavlja mejo, ko se v domovih začne plačevati polna cena.

V zvezi s tem, komu naj se plačuje, je izpostavljena sledeča alternativa: da bi se moral izplačevati samo članom kolektiva ŽJ, ne pa ostalim družinskim članom, zavarovanim po delavcih ŽJ, oziroma, da naj bi ga izplačevali tudi za otroke, ki so zavarovani po roditelju, ki dela v drugi delovni organizaciji — proti potrdilu, da ga tam niso prejeli.

VRHUNSKI ŠPORT

Predlog delitve je predvidel, da bomo iz sklada skupne porabe letos

Grodelj teče (Foto I. Kučina)

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI

ŽELEZARSKA INDUSTRIJA V ARABSKEM SVETU

Današnja proizvodna zmogljivost železarske industrije arabskega sveta je okoli 3 milijone ton surovega jekla, osredotočena pa je na štiri dežele: Egipt, Alžirija, Tunizija in Katar. Skupna proizvodnja, ki po letu 1977 vključuje tudi manjše obrate, je narasla s 580.000 ton surovega jekla v letu 1970 na okoli 2,6 milijona ton leta 1980. Količina uvoženih železarskih izdelkov, preračunanih na surovo jeklo, se je v letih 1970 in 1979 povečala z 2,6 na 13,3 milijone ton. Te količine kažejo, da je poraba jekla v arabskih deželah velika.

Med največjimi železarnami, ki že obratujejo, so tri integrirane železarne v Tuniziji, Alžiriji in Egiptu, ki imajo proizvodno zmogljivost med 170.000 in 1,7 milijona ton letno in ena v Kataru s 400.000 ton, ki obratuje na osnovi direktne redukcije in elektro jeklarne. V večini arabskih dežel že načrtujejo gradnjo novih železarn ob upoštevanju obeh tehnoloških poti: plavž — kisikov konvertor in direktna redukcija — električna oblačna peč. Pripravljajo tudi študije drugih železarskih projektov, katerih cilj je doseči v obdobju 15 do 20 let kritje potreb po železarskih izdelkih z lastno proizvodnjo.

Danes obratuje v deželah arabskega sveta tudi nekaj manjših cevarn in valjarn, ki uporabljajo kot vložek domače ali

tuje polproizvode. Vsi projekti novih železarn, ki jih sedaj gradijo, uporabljajo tehnološko pot direktne redukcije in elektro jeklarne z letno proizvodno zmogljivostjo med 200.000 in 1,5 milijona ton letno. Skupna proizvodna zmogljivost vseh projektov pa predvideva letno izdelavo 6,45 milijona ton surovega jekla, ki naj bi bila uresničena v letih 1986/87.

SUROVINE IN ENERGIJA

Železova ruda

V večini arabskih dežel imajo večje ali manjše zaloge železove rude različnih kvalit. Skupne zaloge cenijo na okoli 6,9 milijarde ton, vendar imata največje količine, dve do tri milijarde ton, Alžirija in Libija z vsebnostjo železa med 30 in 58%. Po nekaj sto milijonov ton zalog ima še Saudska Arabija, Tunizija, Egipt, Maroko in Mavretanija. Najbolj kvalitetno železovo rudo s preko 60% železa imajo v manjših količinah Saudska Arabija, Tunizija in Mavretanija. Leta 1980 so nakopali v arabskih rudnikih okoli 16 milijonov ton železove rude, in sicer največ devet milijonov ton v Mavretaniji in 4 milijone ton v Alžiriji.

Jekleni odpadki

Te železarske surovine na področju arabskih dežel ni dovolj. Zato morajo v Egiptu, Alžiriji in Tuniziji uvoziti 50 do

60% potrebnega jeklenega odpadka. V Kataru zakladajo v oblačne električne peči 70 do 75% železove gobe, medtem ko morajo okoli 15% potrebnega jeklenega odpadka uvoziti. Ostale arabske dežele, ki imajo majhne železarne, morajo skoraj celotno količino potrebnega jeklenega odpadka uvoziti.

Premog za koksiranje

Arabske dežele nimajo zalog premoga za koksiranje. Izjema je Egipt, kjer pa je rezerva majhna in to na Sinajskem polotoku, ki so ga Izraelci pred kratkim vrnili Egiptu. Zato je treba skoraj celotno potrebno količino premoga za koksiranje uvoziti iz prekomorskih dežel. To je tudi glavni vzrok, ki bo v prihodnjih 20 letih na tem področju omejeval gradnjo novih velikih integralnih železarn s plavži in kisikovimi konvertorji.

Zemeljski plin

V arabskih deželah imajo velike zaloge zemeljskega plina, ki jih cenijo na več kot 10.000 milijard kub. m. To ustreza približno 16% celotnih znanih svetovnih zalog. Največ zemeljskega plina načrtajo: Saudska Arabija, Kuvajt in Alžirija, ki so v letu 1980 dosegle količino več kot deset milijard kub. m. Ostale arabske države so dosegle količino, ki se je gibala med 0,5 in 5 milijard kub. m.

Tako velike zaloge zemeljskega plina so za te države še posebna spodbuda, da bi v bližnji prihodnosti zgradile svojo lastno

POJAV DOMOBRASTVA IN NJIHOVE PRVE POSTOJANKE NA GORENJSKEM

Odlomek iz knjige Kokrški odred

Naj uresniči stoletni sen slovenskega naroda. Da bi se Kranjci in Slovenci vse okrog združili pod streho hiše ene. V tem domu naj se združijo s Kranjcem Gorican, Tržičan, Istran, Beneški Slovenec, Štajerjec in Korošec. In v tem domu naj zavladava prava svoboda in pravičnost. Končno naj dobimo upravo samostojnost, da rešimo socialna in druga uprašanja in izvedemo popoln preporod slovenskega naroda. (in podobno naprej.)

(Citirano po cenzuriranem izvodu »Slovenca«, 4. februarja 1944.)

»Slovenec« je, kot je ugotovil Franček Saje, hotel objaviti tudi gorje besede, vendar je nacistična cenzura te vrste zaplenila. Kajti nepojmljivo, grozljivo in absurdno je bilo upanje teh slovenskih klerofašistov, da bi prav Hitler, okrutni zasluževalec slovenskega in drugih narodov, postal zdaj osvoboditelj. Tako ta nemogoča izjava ni bila javno objavljena.

Eden izmed poglavitnih organizatorjev domobranstva na Gorenjskem, ki je začel prihajati sem iz Ljubljane, je bil Slavko Krek. Bil je član »Akademske stolne kongregacije«, tajnik generala Rupnika, sodelavec belogardističnih duhovnikov in organizatorjev v Ljubljani kaplana Franca Glavača, Toneta Duhovnika, Andreja Križmana, mons. Matije Škrbca, poslušno orodje kolaboracionističnega škofa dr. Gregorja Rožmana, sodelavec gestapa in angleške obveščevalne službe, hkrati pa nečak kraljevega reakcionarnega ministra dr. Mihe Kreka. On in tudi drugi so včasih delovali legalno, včasih ilegalno za hrbiti Nemcev. Nevarna je bila zlasti »ilegalas«, ki je bila dejanska linija brezobzirnih »mladcev«. Ta domobranski organizator je na sodnem procesu aprila 1948 v Ljubljani takole opredelil vlogo in nalogo duhovščine pri organiziranju domobranstva na Gorenjskem:

»Oni, duhovniki, so, izrabljajoč versko naziranje Gorenjcev, dokazali, da je na podlagi katoliške dogmatike nemogoče sodelovanje s komunistično partijo. Torej so s tem pripovedovanjem nujno odvrčali ljudi od osvobodilnega gibanja... Eden izmed odločilnih faktorjev (pri pošiljanju takih duhovnikov na Gorenjsko) pa je bil ljublanski škof dr. Gregorij Rožman. Janez Ousenik iz Predoselj, ki je bil tudi organizator gorenjskega domobranstva, pa je povedal takole: »Gorenjsko domobranstvo ni predstavljalo nobene, niti vojaške niti politične organizacije. To so bile posamezne postojanke »Gorenjskega domobranstva« in so bile v bistvu samo sestavi del oziroma pomožna policija gestapa, oziroma točneje povedano, posameznih gestapovskih izpostav.«

Dr. Metod Mikuž je gorenjsko domobranstvo tako svojsko označil, da to kratko ugotovitev navajam:

»Drugače (kot v drugih slovenskih pokrajinah) je bilo z belogardizmom na Gorenjskem... Gorenjsko domobranstvo (ki se je razvilo nekoliko kasneje) je bilo popolnoma v rokah gestapa. Niso smeli imeti legalnih zvez z ljubljanskimi domobranci, imeli pa so lahko svoje kurate, ki pa so se morali držati navodil celovškega škofjskega ordinariata...«

Vendar so imeli številne zveze tudi z Ljubljano in z generalom Leonom Rupnikom.

Z gorenjskim domobranstvom je bilo torej malo drugače kot z domobranstvom na Notranjskem, Dolenjskem ali v Ljubljani. V bistvu pa je šlo za istega sovražnika. Tudi v teh pokrajinah so bili domobranci posadkam dodeljeni nemški instruktorji. Razlika je bila v tem, da se nacisti na Gorenjskem svojim pomnečevalnim načrtom niso hoteli odreči niti v 1944. letu. Zato domobranci niso dopustili nikakršne samostojnosti. »Slovenski domobranci« so v Ljubljani in v Novem mestu — kot Rösenerjevo darilo »Führerju« — prisegli že 20. aprila 1944 (natanko na Hitlerjev 55. rojstni dan). Pri tem sta sodelovala general SS Erwin Rösener in kolaboracionistični general Leon Rupnik, pozneje pa tudi dr. Gregorij Rožman. Domobranci so prisegli, da se bodo pod Führerjevim vodstvom borili proti komunistom in partizanom ter njihovim zaveznikom »do končne zmage«. Na Gorenjskem je do takih priseg prišlo seveda kasneje.

V zapisniku o procesu proti vojnim zločincem Rupniku, Rösenerju, Rožmanu in drugim, ki je bil avgusta 1946, leta v Ljubljani, zvezo na Rösenerjevo izjavo, da je osnovno zamisel o ustanovitvi domobranstva generalu SS Rösenerju pravzaprav prvi predlagal kaplan Andrej Križman, ki je pred vojno služboval na Jesenicah, ob njem pa tudi dr. Albin Šmajd, predvojni advokat v Radovljici.

Kljub naporom reakcionarnih politikov, da bi domobranci prikazali kot »slovensko narodno vojsko«, ki »ne dela za zmago okupatorja, temveč se ga le poslužuje za svojo zmago«, je bilo torej povsem jasno, da so bili tudi na Gorenjskem domobranci le okupatorjevi pomožni policijski oddelki.

Široka partizanska mobilizacija pozimi in tja do maja 1944. leta je okupatorje zelo prizadela, kajti Nemci niso hoteli priznati, da Gorenjska ni nemška pokrajina. Čeprav so Nemci tudi v tem času na Gorenjskem razpolagali s precejšnjimi policijskimi in vojaškimi silami, njihovo angažiranje ni dosti zaleglo. Sprito neprestane partizanske mobilizacije je bila okupatorjeva oblast zelo zmedena. O tem priča tudi razmišljanje Hansa Oberdorferja, vodje radovljiške podružnice Državnega propagandnega urada, ki ga je v strogo zaupnem pismu dne 19. februarja 1944 naslovil na dr. Lupperja, vodjo propagandnega urada v Celovcu. »...okrepljeno je... delovanje band na Gorenjskem... Grobovi Nemcev na kranjskem pokopališču naraščajo strahotno... Ze dolgo ne govorimo o tem, da je Gorenjec pod zaščito rajha, ker ne moremo ščititi prebivalstva pred napadi banditov... Gorenjcev ne moremo smatrati za Nemce, ker to niso in tudi danes ne bodo biti. Ponemčenje tudi ni zadeva nekaj let, temveč generacij... Položaj je slabši kot kdajkoli.«

Potem Oberdorfer jasno pove, da je na Gorenjskem prav partizanstvo vzrok vseh njihovih težav. Če tega ne bodo uničili, je obravnavanje vseh drugih uprašanj brezplodno.

Potem ko ugotovi, da je v slabih treh letih odšlo k partizanom kakih 4000 Gorenjcev, se še bolj zgrozi in pravi, da na Gorenjskem niso hodili po poteh, kjer bi varčevali z nemško krovjo... »Mnogo tega, kar smo izvedli na Gorenjskem, bi morali premakniti na čas po zmagi. S tem ne bi izžvali toliko odpora, kolikor smo ga... Če pa pomislimo na vrste grobov padlih Nemcev na kranjskem pokopališču in jih povežemo s sedanjim položajem na Gorenjskem, ne vidim nobenega opravičila za krivne žrtve. Lepo bi bilo misliti, da bi namesto Nemcev ležali tam domačini, ki bi v boju proti banditom padli za svojo lastno domovino.«

Torej — še vedno »banditi«. S sejanjem bratomorne vojne so torej Hitlerjevi okupatorji tudi tu hoteli ubiti dve muhi hkrati.

Mobilizacija je bila za obe strani še vedno zelo zanimiva. Do junija 1944 so Nemci kar štirikrat mobilizirali Gorenjce v svojo vojsko, čemur je vedno sledilo pospešeno mobiliziranje in odhajanje v partizane. Zato so posamezni nacistični voditelji nadaljevanju take mobilizacije začeli nasprotovati. Po dobrem letu mobiliziranja Gorenjcev v nemško vojsko in po vseh posledicah, ki so temu sledile, je šef civilne uprave dr. Friedrich Rainer predlagal vodstvu v Berlinu, naj Gorenjcev ne bi več klicali v nemško vojsko. Ta predlog je Hitlerjevo vrhovno poveljstvo sredi leta 1944 tudi sprejelo: gorenjski fantje in moške posej niso več odhajali v nemško vojsko. Zgodilo pa se je nekaj drugega: odtelej so jih preusmerjali k domobrancem, da bi tako krepili bratomorno vojno. Poleg tega so Nemci opustili represalije zoper ujete partizane in dezertarje, če so le ustopali v domobranske enote. Taka okupatorjeva »preusmeritev« je bila kaj ugodna voda na mlin gorenjskih reakcionarnih voditeljev, ki so jih vse pogostejše obiskovali domobranski emisarji iz Ljubljane. Narodno-osvobodilni boj na Gorenjskem se je razvijal vedno bolj, zato so njegovi nasprotniki podprli nacističnega okupatorja v boju proti narodno-osvobodilnemu gibanju. Obenem so računali, da se bodo v primeru poraza Hitlerjeve Nemčije s pomočjo jugoslovanske kraljevske vlade in Angloameričanov spet dokopali do oblasti.

Taki cilji so jih neprestano potiskali v naročje nemških okupatorjev. Svojo »slovensko vojsko« so na Gorenjskem skušali ustanavljati na skrivaj, vendar se za ilegalno niso upali odločiti.

A domobranksko-četniško propagando je bilo na Gorenjskem čuti že v zgodnji pomladi 1944 in potem proti koncu vojne vse bolj. Poročilo oblastnega komiteja KPS za Gorenjsko z dne 26. marca 1944 že ugotavlja, da se na Gorenjskem pojavlja množična belo in plavogardistična propagandna literatura, in sicer na različne načine in prek posebnih kurirjev. Med ljudi je prišla nekakšna okrožnica z naslovom »Resnica o Draži«, potem pa še »Četniški vestnik«, ki je z zvečnimi besedami trkal na nacionalno zavest: obe publikaciji pa sta predvsem pozivali k čakanju in varovanju ljudi. (Se nadaljuje)

Ročno bombo so zakotalili skozi vrata... in policisti so bili vsi prepadeni. Eden je hotel seči po orožje, zato so ga ranili. Drugim so pobrali pištole in puške in ne vem, kaj še v. Menda tudi uniforme, da so odnesli žandariji v samih spodnjicah svoje življenje. Ti pravim, burja mačja, pri nas se godijo reči, pri nas se godijo reči...

Zdravko se čudi, kod ima sorodnica toliko podrobnosti. Spraševal pa se je tudi, zakaj prav njemu to pripoveduje.

Zenska je spet začela: — Nate se zanesem, zato ti lahko povem. Ljudem se prekvato dobro zdi, da je Hitlerjance in žandari vedno bolj strah!

Julijsko jutro je bilo svetlo in obetalo vse dobro te sveta in življenjske čare. Ko se je dijak prebudil, se je spomnil, sorodničinah besed od sinoči, da ga bo pustila spati, kakor dolgo mu je ljubo. Sama pa bo šla po opravkih in se bo proti enajsti uri vrnila.

Tako je spal torej nemoteno v zaklenjenem stanovanju. Nihče ni pričakoval, da je kdo v sobi. Ker ni imel ure, niti ni vedel, kako pozno je. Ni mogel več zaspati, pa je vstal in se lotil vsebine svojega kovčka. Nekaj je moral podvzeti. Tako ležati in zijati v strop se mu je zdelo nesmiselno. Skozi okno pa tudi ni bilo videti kaj posebnega.

Perilo in oblačilo je bil poslal domov že nekaj dni pred odhodom iz Kranja. Vsega skupaj je bilo bore malo. Zato je nosil v kovčku v glavnem skrbno napolnjene zvezke, knjige in reči, za katere je imel največje zanimanje. Ko pa je začel odpirati zvezek za zvezkom, se mu je vse skupaj vzbabilo. Ob vsaki vrsti so silile vanj slike iz nevesele preteklosti.

Prvo leto v tujini med tujimi mladci ni bilo nikdar tisto, o čemer je sanjal morda poprej v svoji bujni domišljiji. Seveda je sanjal v najlepših barvah, da je bilo njemu pogodu! Zdaj pa imaš! si je dejal, resnica je vse kaj drugega...

Dijak, učiteljski je bil doma.

VALENTIN POLANŠEK

29

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

Spremenjen je stopil v tesni domek v strmini. Drugačen je lani odšel. Vses neboljen in plah, ves materin in sosedovih dobrotnikov. Zdaj pa je bil večji. Noge so zlezle vidno izpod hlačnic in lehti so silile iz suknjice. Doma se razgleduje: Cisto prenikzi so stropi! Tako pritlikava okna! V dijaškem domu je eno samo višje in širše kot so tukaj doma zunanja večna vrata! In strop pa tako nedosegljivo visok. V spalnici 1. b letnika je sploh posebno visok. Prostor je bil kdaj za časa cesarja Franca Jožefa še kapelica. Gotovo tudi za časa jugoslovanskega kralja Aleksandra in potlej prestolonaslednika kneza Pavla, vse do vpora Nemcev v Kranjske dežele. Vse se je nedopovedljivo razlikovalo od domače skromnosti! Tujina je nudila toliko drugačnega, na prvi pogled boljšega, vabljivega in zmotljivega... Doma pa je bilo vse tako otročje majhno, kot igrače, ki jih je neki nevidni dobrotnik shranil za nekoč, ko se hribovski Zdravko vrne iz tujine in se spet pozabava z njimi. Nezažrto ga je obšlo po nekaj trenutkih občutje domačnosti — in za ničesar na svetu ne bi zamenjal tega gorjanskega doma. Za vse veličine tujine ne! Ob domači postelji, v kateri ga je mati, mlado dekle, še ne osemnajst let staro, porodila, se mu vrača zavest: Kako nalezljivo vpliva tujina s svojimi razkrajajočimi slepili na mladega človeka!

»Ni pomagiva!« bi rekla mati, kakor včasih, kadar je morala odrediti sinčkovim otroškim prošnjam kako željo.

»Ni pomagiva!« si je dejal sam — kakor v dobrohotno uvidno opravičilo — moram se podati v tujino, samo preko tujine bom prišel do svojega cilja: postati učitelj!

Samo preko križevga pota skozi vse hitlerske motnjave gre njegova pot.

Kam pa naj se drugače dene?

Kam?

Kdo bi vedel za nasvet?

Kdo?

Kmečki, ki še vedno rekajo, da »dajejo svojega otroka v šole!«

Dajejo v šole?

Kakor da je prvo denar za študiranje.

Burja mačja, najprvo je glava!

In kadar je glava zrela, tedaj moraš v šolo!

Saj mora tudi bajtarski otrok priti do boljšega kruha.

Kje je pa zapisano, da samo kmečki in hitlerski zmorejajo kaj takega?

Mama je izbrskala iz svežnja pošte, ki se je tekom leta nabrala od učiteljskega, zelenkasto brošurico. Sin je bral začudeno na naslovni strani: »Učiteljske Krainburg... Letno poročilo 1942—43 — Izdal direktor.« Ni poznal brošure. Takoj se je spraševal: Zakaj nam v domu niso kaj takega pokazali?

Osupel je začel brati: »Za uvod... Nič nam ne more oropati ljubezni in vere v naši deželi.« (Poslani smo, da jo obdržimo in oblikujemo). To so iste besede, ki so v gotici buljile vsako jutro pred poukom v mlade učiteljske in tako imenovani slavnostni dvorani v drugem nadstropju učiteljskega. In kolikokrat so jo peli kot »Pesem gibanja« v raskavi mešanici deških in mutacijskih glasov. Melodija je bila nekaj lesenega, vendar je posiljevala in osvajala, le dregala je, ogrevala in navduševala pa sploh ni. Dijak je to opazil zlasti pri tistih sodijakih, ki so bili izborni pevci.

Brundači pa so itak vsako reč brezizrazno brundali. (se nadaljuje)

MIROSLAV NIKOLIČ

9

ŽELEZARNA PRED 50 LETI

(FRAGMENTARNI PODATKI PO SPOMINU)

Predsednik KID Avgust Westen se je enkrat v naši družbi samec v Kazini šalil, da je bil najbolj lojalni in požrtvovalni samec v Jugoslaviji, saj je krepko plačeval samski davek ves čas, dokler ni bil oproščen. Tedaj pa se je oženil, 60 let star!

Po prihodu novega tehničnega direktorja dr. H. Klinerja je bila, menim, po iniciativi njegove soproge Kazina okusno predelana in opremljena. Postala je res reprezentančni dom železarne KID, ki so jo uporabljali tudi za maloštevilne delovne sestanke. V njej smo vsak četrtek zvečer imeli kolegij pod vodstvom tehničnega direktorja dr. Klinerja, na katerem so bila rešena vsa tekoča vprašanja, tudi s področja priprave dela, za naslednji teden. Zapisnik je bil za vse obvezen.

Po vojni je Kazina postala reprezentančni dom kolektiva Železarne in je kmalu dobila stari pomen. Vsi skupaj smo tam jedli, se šajali in tudi zabavali. V njej, kot tudi v »rdečem kotičku« pri Jelenu, je bilo mimogrede rešeno veliko vprašanj proizvodnega in splošnega značaja.

Sedaj je v Kazini zopet zelo živahno. Zelo mnogo vseh močujočih programskih sestankov, toda zelo malo spontanosti, neformalnih v prostem času, na katerih se mimogrede in v miru plodno obravnavajo v prijetnem prijateljskem vzdušju tudi resni problemi vseh vrst.

Kolektiv Železarne je bil v letih 1939/40 večji kot sedaj. Tudi število inženirjev in tehnikov je bilo veliko. Toda mi smo se tedaj vsi poznali med seboj, kar ni bilo v škodo podjetja. In sedaj? »Moderni časi« je lahko odgovor. Oddaljena stanovanja, formalni sestanki, funkcije, televizija! Vse to je res. Toda z »dobro voljo in z dinamitom gre vse«, je rekel stari Joža Čop!

KONEC

FRANC GORNIK

1

BLEJSKO GOSPOSTVO IN RAZVOJ FUŽINARSTVA NA GORENJSKEM

(Odlomek iz knjige »BLED V FEVDALNI DOBI«)

UVOD

Iz zgodovine železarstva na Gorenjskem, ki sega, vsaj kolikor nam je znano, že v prvo stoletje našega štetja, vemo, da so po našem rudnem bogastvu segali in se ga polasčali tujci. Imena lastnikov in gospodarjev veleposestev in fužin nam to lepo izpričujejo. Tudi vsa oblast so imeli v rokah tujerodci Nemci. Med njimi je bilo tudi precej Italijanov, ki so prihajali iz Bergama v Italiji.

Po večini so bili obrtniki-kovači, ki so znali obdelovati železo in zato znali ceniti naše rudno bogastvo.

Tako sledimo vse do 19. stoletja imena in priimke lastnikov: Esel, Dittrichstein, Tollhopf, Waldmann, Kreighi in Italijani: Della Grotta, Bucellini, Coronini, Locatelli in Zoisi ter končno koncem 17. stoletja družino Ruardov.

Seveda so bili vsi urbarji, takratni zapisi in pogodbe pisane v nemškem jeziku. Tako je bil tudi občevelni jezik nemški. S

tem je dobivala naša dežela močan nemški izgled, saj je bila del staronemške Avstro-Ogrske monarhije. Zato ni čudno, da je Hitler ob prihodu v Maribor leta 1941 naročil, naj naredijo deželo zopet nemško. Naš slovenski človek je praktično pomenil samo zelo ceneno delovno silo brez najosnovnejših človeških pravic. Tako je kmet moral svojemu gospodarju poleg tlake dajati še desetino in se je le borno prebijal s svojo družino skozi življenje, še bolj pa delavec, ki je za malenkostni zaslužek garal svojem gospodarju, bogatemu fužinarju. V tistih fevdalnih časih je namreč veliko pomenilo imeti velika posestva, donosne fužine in tako priti do plemiških naslovov grofov in baronov.

V takih razmerah je pretila velika nevarnost, da Slovenci utonemo kakor Lužički Srbi v nemškem morju. Vendar sta splet okoliščin in trdoživost slovenskega kmeta in delavca omogočila, da je slovenski živelj vzdržal vse te napore in tudi ponižanja ter ostal na svoji zemlji.

Jože Rozman

1. POLOŽAJ DO LETA 1575

Mimo kraljevskega Triglava, romantičnega Bohinja in ljubkega Bleda so tudi Jesenice kot središče železarske industrije pomembna značilnost tega dela Gorenjske. Kako različna je zunanja podoba Bleda in Jesenic: Bled napravljata vtis lahkega, Jesenice pa trdega, s težkim delom obremenjenega življenja. In vendar sta bili mesti v preteklosti tesno povezani. Korenine gorenjskega fužinarstva so pognale odvisno od blejskega gospostva ter se razvile v močno industrijo ravno v zvezi z večstoletnim sodelovanjem z Bledom. Sodelovanje je potekalo včasih v najlepši slogi, kdaj pa kdaj so ga spremljali veliki spori.

Leta 1004 je podelil cesar Henrik II. briksenškim škofom na Bledu med drugim tudi tele pravice: njim pripada vse bogastvo, tako tisto, ke je že odkrito, ugotovljeno, kakor tudi tisto, ki ga je treba še najti (Quaesitis et inquirendis). Med te smemo šteti rudne zaklade, ki jih je zemlja krila. Pozneje sta jim potrdila rudarsko pravico na njihovem posestvu še cesarja Friderik I. leta 1189 in Friderik II. leta 1217.

(se nadaljuje)

NOVICE IZ RADOVLJSKE OBČINE

Letošnjega 14. srečanja gorenjskih aktivistov OF in nekdanjih borcev gorenjskih partizanskih enot v nedeljo, 6. junija, na Mežakli se je udeležilo več sto aktivistov, borcev, mladine in občanov radovljjske občine. Zanje so občinske družbenopolitične organizacije poskrbele posebne avtobusne prevoze iz vseh krajev občine.

Izvršni svet OS Radovljica je na šesti seji 1. junija sklenil, da predloži zboru krajevnih skupnosti na zasedanju občinske skupščine sklep o oštevilčenju hiš v naselju Posavec. Obravnaval je finančne zadeve in sklenil, da se iz sredstev tekoče proračunske rezerve nameni za sofinanciranje ceste Kropa - Dražgoše 600.000 din, za ureditvena dela in zaokroženje zemljiškega kompleksa na turističnem območju kampa Šobec 373.000 din, za preventivna cepljenja ter veterinarske preiskave v 1982. letu 140.000 din, za pokritje stroškov letošnjih volitev dodatnih 148.000 din ter za sofinanciranje, po medobčinskem dogovoru, slovesnosti ob poimenovanju karavle pod Ljubeljem v karavlo »Maršal Tito« 10.000 din. Izvršni svet je v zvezi s pripravo gradiv za seje skupščine SRS sklenil, da bo zagotavljal sodelovanje in pomoč delavcev državnih in upravnih organov skupini delegatov za obdelavo teh gradiv za zboro skupščine SRS. Na seji so razen tega kritično spregovorili o preskrbi z mesom in o problematiki cen.

Na peti seji predsedstva komiteja OK ZKS Radovljica 8. junija so obravnavali predlog kadrovske komisije za izvolitev članov komisij in drugih delovnih teles pri OK in komiteju ZK Radovljica. Predlog bo podan komiteju, potrdila pa ga bo občinska konferenca ZK na prvi prihodnji seji. Na seji so člani predsedstva presojali program usposabljanja komunistov v letu 1982/83 ter se dogovorili o izhodiščih za kadrovanje slušateljev v vse oblike izobraževanja. Dogovorili so se tudi o pripravi gradiv in sklicu tretje seje komiteja.

Prejšnji teden je po sklepu komiteja OK ZK Radovljica sekretar komiteja Branko Čop sklical sekretarje 14 osnovnih organizacij ZK iz delovnih organizacij in krajevnih skupnosti na razgovor o odpravljanju slabosti v delu njihovih osnovnih organizacij. Od teh jih je manjkalo pet. Gre za osnovne organizacije, ki zaradi slabe kadrovske zasedbe, organiziranosti in nezadovoljive idejnopolitične dejavnosti ne izpolnjujejo statutarnih in programskih določil, oziroma sploh niso dejavne. Na razgovoru so določili naloge, ki jih morajo do sredine junija opraviti v vseh osnovnih organizacijah, predvsem v temeljiti presoji dejavnosti osnovne organizacije in vsakega člana ZK.

Tradicionalno srečanje preživelih borcev II. brigade VDV bo letos v soboto, 19. junija, v Bohinjski Bistrici. Zborovanje se bo pričelo dopoldne v domu Joža Azmana po posameznih skupnostih bataljonov, nato pa bo sledila otvoritev razstave orožja JLA, dokumentov o zgodovinskem razvoju II. brigade VDV ter vaja posebne enote republiškega sekretariata za notranje zadeve. Osrednja slovesnost bo v dvorani doma opoldne, ko bo navzočim udeležencem slavlja spregovoril republiški sekretar za notranje zadeve Tomaž Ertl.

Predsedstvo in sekretariat OK ZSMS Radovljica je na junijski seji obravnavalo gradivo za drugo sejo družbenopolitičnega zbora občinske skupščine in kritično presojalo izvedbo prireditve v mesecu mladosti. Dogovorili so se o kadrovski in organizacijskih pripravah seminarja za vodstva osnovnih organizacij ZSMS, o kadrovski popolnitvi mladinske delovne brigade Stane Žagar, o evidentiranju prostovoljk za obrambno usposabljanje in o oblikah in vsebini predkongresnih dejavnosti.

V nedeljo, 6. junija je bil pred osrednjim srečanjem gorenjskih aktivistov na Mežakli pri domu kovinarjev dopoldne zbor skupnosti preživelih borcev Jeseniško-bohinjskega odreda. Udeleženci zbora so sprejeli pravilnik o nalogah, organiziranosti in poslovanju skupnosti borcev Jeseniško-bohinjskega odreda in izvolili vodstvo svoje skupnosti.

Do 20. junija se bodo zvrstile druge seje skupščin vseh SIS družbenih dejavnosti v radovljjski občini. Zbori uporabnikov in izvajalcev bodo potrjevali periodične obračune, sprejemali letni plan dela skupščine, anekse k samoupravnemu sporazumu o temeljnih planov ter urejali in odločali o kadrovskih in drugih vprašanjih za delo posamezne SIS.

V večnamenskem prostoru osnovne šole v Radovljici so 8. junija na četrti seji zbora delegatov zveze kulturnih organizacij Radovljica obravnavali poročilo o delu izvršnega odbora ZKO in delovno poročilo ZKO in njenih organov ter organizacij in društev za leto 1981. Obravnavali so tudi zaključni račun, na katerega je bilo največ pripomb glede na poročilo nadzornega odbora. Delegati so nato sprejeli program dela za leto 1982 in spregovorili o tekočih problemih dejavnosti ljubiteljske kulture in društev.

Komite za urbanizem, gradbene in komunalne zadeve pri OS Radovljica je na zadnji seji obravnaval manjši odmik pri zazidalnem načrtu Bled-Jarše, lokacijsko dovoljenje za prizidek hotela Krim na Bledu, gradnjo apartmajskih objektov v Bohinjski Bistrici in izjemne lokacije.

Od 1. januarja do 30. aprila 1982 se je steklo v proračun občine Radovljica skupaj 49.121.144 din prihodkov, kar je 28,8 % letnega plana prihodkov. V istem razdobju je bilo razporejeno iz občinskega proračuna 40.288.721 din, kar je 23 % letnega plana odhodkov. Od planiranih sredstev proračuna za dejavnost skupščine in izvršnega sveta občine Radovljica 8.211.500 dinarjev, je bilo v štirih mesecih porabljen 2.533.128 din ali 30,8 % letnega plana.

Temeljna organizacija Trgovina v Elanu Begunje je imela od vseh TOZD v prvem četrtletju 1982 najvišjo rast celotnega prihodka v primerjavi z letom 1981. Letni načrt prometa je namreč ustvarila v višini 27,1 %, v primerjavi z lanskimi podatki pa je porasel dohodek za 52,1 %.

Konec prejšnjega tedna so v prostorih republiškega izobraževalnega centra zveze sindikatov Slovenije v Radovljici zasedali na rednem obnem zboru socialni delavci iz vse Slovenije. Obravnavali so dosedanja dejavnost društva socialnih delavcev v preteklem letu, problematiko svoje dejavnosti in sprejeli programske usmeritve.

Na občinskem tekmovanju ekip prve pomoči, ki so ga v maju organizirali občinski štab civilne zaštite, sekretariat za ljudsko obrambo in občinski odbor Rdečega križa Radovljica, je sodelovalo 45 ekip. To je nekaj manj kot sicer, vendar so pokazale vse nastopajoče ekipe zelo dobro znanje in usposobljenost. Najuspešnejša je bila ekipa SGP Gorenje Radovljica, 2. do 3. mesto delita ekipi Vezene Bled in KS Ljubno II., 4. mesto Zito Lesce in 5. mesto KS Stara Fužina.

Naselje Posavec v krajevni skupnosti Ljubno sestavlja 90 stanovanjskih hiš, strnjanih ali delno raztresenih tik ob stari cesti Radovljica - Kranj. Zaradi 40 delno že zgrajenih in še precej predvidenih hiš bodo morali oštevilčiti še 50 hiš. To bodo opravili že v prihodnjih tednih.

1. junija je odšlo z dvema avtobusoma 70 predšolskih otrok iz radovljjske občine na 14-dnevno letovanje v gorenjsko počitniško kolonijo pri Novigradu v Istri. Letovanje je omogočila vzgojno-varstvena organizacija in skupnost otroškega varstva Radovljica.

Indok center občine Radovljica je konec maja začel izdajati tedenske informacije o dogodkih, ki se bodo zvrstili v prihodnjem tednu v občini s podrobnim pregledom sklicanih in napovedanih sestankov ter drugih akcij, ki jih pripravljajo udeleženci dogovora o nalogah in vlogi INDOK centra. Upati je, da bo ta oblika tekočega obveščanja ostala trajna, predvsem pa koristna za boljše usklajevanje dela posameznih organov skupščine in vseh SIS, družbenopolitičnih organizacij in društev.

Občinski svet ZSS Radovljica in svet KS Radovljica sta se dogovorila o možnosti koriščenja bazena z ogrevano vodo na letnem kopališču v Radovljici s 40 % popustom za vse člane sindikata. Sezonska karta stane 500 din, mesečna pa 300 din, za družinske člane pa doplačajo za sezonsko karto 250, za mesečno pa 200 din.

V maju je Turistično društvo Bled izdalo v knjižni obliki turistične podatke za leto 1982 v slovensčini in v treh tujih jezikih. Letošnja naklada Informacij 1982 je 40.000 izvodov. Razen osnovnih zgodovinskih, geografskih in drugih podatkov o Bledu ter o bližnji in širši okolici na 60 straneh, prinašajo Informacije vse prireditve, ki se bodo zvrstile v turistični sezoni na Bledu, cenik gostinskih, turističnih in prometnih storitev in reklamne oglase. Informacije brezplačno delijo potovalnim predstavništvom, turističnim agencijam in posameznim turistom.

V prvem četrtletju 1982 si je ogledalo Muzej talcev v Begunjah 1.303 obiskovalcev, od teh domačih 981 in tujih 322. V primerjavi z enakim obdobjem lani je bilo veliko več tujih obiskovalcev kot lani. V skupnem seštevku je obisk narasel za dva odstotka. V čebelaškem muzeju v Radovljici je bil v tem času 1201 obiskovalec ali 126 % več, v kovaškem muzeju v Kropi pa le 485, kar je za tretjino manj kot lani.

Zadnje majsko nedeljo je na povabilo slovenskega kulturnega društva Drabosnjak s Kostanj nad Vrbo na Koroškem obiskalo v organizaciji DPD Svoboda Rudi Jedretič Ribno z avtobusom 42 članov in drugih krajanov veliko slovensko dramsko prireditev Pasion. Članom domačega društva na skrajnem slovenskem etničnem prostoru na Koroškem so Ribnjani podelili lepo knjižno in spominsko darilo v znak prijateljstva in nedavno začete tesnega sodelovanja.

V Boštanju so v maju ob proslavi 75-letnice kulturnega društva Anton Umek-Okiški gostili delegacijo KS, SZDL in DPD Svobode iz Ribnega, s katerimi že poldrugo leto tesno sodelujejo. Ob tej priložnosti so podpisali listino o pobračenju med obema kulturnima društvoma ter o trajnem sodelovanju.

V sindikalnem izobraževalnem centru v Radovljici je bil od 31. maja do 5. junija seminar za kulturne animatorje v delovnih organizacijah, ki sta ga organizirala Zveza sindikatov Slovenije s sodelovanjem ZKO Slovenije. Ta oblika usposabljanja je bila namenjena razen organizatorjem v delovnih organizacijah tudi organizatorjem v krajevnih skupnostih.

Fotokino klub Radovljica je v svoji letos odprti fotogaleriji v pritličju radovljjske graščine pripravil razstavo fotografij 12 najuspešnejših članov fotokluba A. Prešeren z Jesenic. Razstavo so odprli 21. maja, na ogled pa bo še ves mesec junij.

Prvo junijsko soboto zvečer je bila v športni dvorani na Bledu zanimiva in nadvse privlačna prireditev »Pri Elanu se dobimo«. Pred okoli tisoč obiskovalci, predvsem delavci Elana, so se predstavili vsi nekdanji in sedanji smučarski reprezentanti, športni novinarji in ansambli Planšarji, Dvanajsto nadstropje, »Moped show« in Andrej Šifrer. Najbolj zanimivi so bili seveda razgovori z nekdanjimi tekmovalci in našimi najboljšimi smučarji in smučarkami, ki bodo nastopili na sarajevskih olimpijskih igrah.

SREČANJE MLADIH VZRŽEVALCEV PRI OKROGELSKI JAMI

V sredo, 2. junija, je Ljubljanska banka - temeljna banka Gorenjske, organizirala srečanje mladih varčevalcev in delavcev v pionirskih in mladinskih hranilnicah na Okroglem pri Kranju. Iz osnovne šole Polde Stražisar se je srečanja udeležilo pet varčevalcev in mentorica pionirske hranilnice.

Zborno mesto za vse udeležence srečanja je bilo v Naklem ob skladiščih. Tam nas je pričakala dijakinja kranjske gimnazije, ki je vsakemu izmed nas dala značko pikapolonice, vodji skupine pa tekmovalni kartonček za tekmovanje. Nato smo odšli na pot proti spomeniku padlim borcem Kokrške čete pri Okrogelski jami. Med potjo je vsak od nas moral na posamezni kontrolni postaji opraviti naslednje naloge:

- oceniti je bilo treba debelino petih dreves,
- ustreliti z zračno puško v tarčo,
- skakati 20 sekund s kolebnico,
- pihati balonček in ga v določeno časovno počiti,
- vreči kamen z določenega mesta v tri različne velike kroge,
- vsi naenkrat z zvezanimi nogami doseči cilj (drevo),
- v določenem času prešteti raztresene kovance različne vrednosti.

Vsako opravljeno nalogo so dijakinje točkovale. Če skupina za opravljeno nalogo ni dobila nobene točke, je dobila tolažilno praktično nagrado Ljubljanske banke. Na cilju pri spomeniku padlim borcem Kokrške čete smo se okrepčali, nato pa smo z zanimanjem poslušali Ivana Jana, ki nam je pripovedoval o tragediji v Okrogelski jami. Naj na kratko povzamem opis dogodka izpred 40 let, ki dokazuje izredne junaške in človeške vrline trinajstih partizanov Kokrške čete:

V aprilu 1942. leta so Nemci blizu Kranja izvedli obsežno hajko proti partizanom Kokrške čete, ki je štela dobrih 50 borcev. Četo so takrat Nemci razbili v dve skupini. Večja skupina borcev se je rešila na Kranjsko polje brez strela, manjša skupina petnajstih borcev pa se je umikala proti Okrogelski jami, kjer naj bi se začasno prikrili in poiskali zvezo s preostalom večjim delom čete. Tej skupini se je bilo težko umikati, ker je imela dva ranjenca - Staneta Žagarja ml., ki je bil hudo ranjen v nogo in Janeza Perka, ki je bil zadet v roko. Zato so Staneta Žagarja ml. med potjo pustili pri krznarju Zupanu v Dupljah, Perko pa se je sam zatekel v neko skrivališče.

19. aprila je trinajstera po večurnem iskanju le našla Okrogelsko jamo. Vendar z njo niso bili zadovoljni, ker jim kljub dvema odprtinama ni omogočala dobrega umika. Sklenili so, da bodo odšli iz nje že naslednji dan, ko se bodo odpočili in vzpostavili zveze. Takoj nato so vzpostavili zvezo s Pavlom Kernom z Okroglega. Zgodaj zjutraj 20. aprila je pridrsal v votlino k tovarišem izmučen in vročičen Stane Žagar ml. Tovariši so mu povedali o zvezi s Pavlom Kernom, s katerim naj bi se zaradi rane na nogi sestel popoldne blizu Okroglega. Zaradi razbolele noge pa Stane Žagar ni mogel sam na zvezo. To pa je bilo usodno! Kerna so morali pripeljati v votlino. Zgovorni Pavle

Kern je prinesel s seboj nekaj okrepčil, za silo obvezal Stanetovo nogo in obljubil, da bo našel zdravnika - nato pa odšel, vendar ne po zdravnika, ampak naravnost na gestapo.

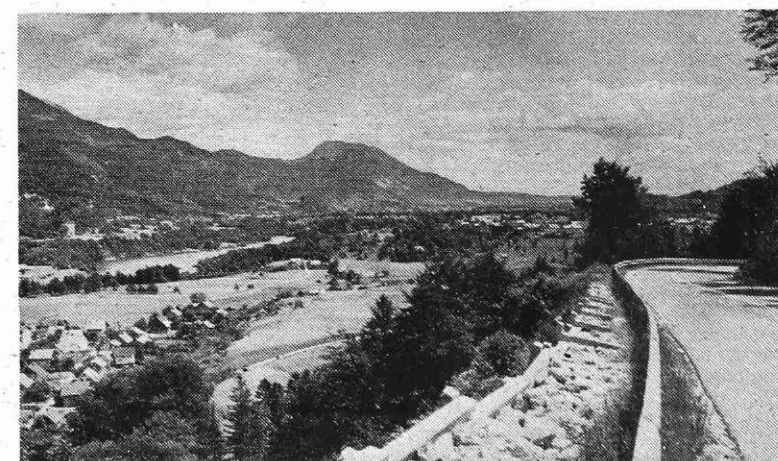
In še pred dnem 21. aprila, ko sta se dva borca odplazila iz jame po vodo, je zaropotalo. Eden je bil ranjen v roko in se je brž spustil nazaj v jamo, drugi (Perač) pa se je pogнал čez več metrov visoko skalo in se med grmovjem spazil do Save, da bi jo preplaval in prišel do jedra čete ter ga obvestil o napadu. Vendar se je prej zdanilo in da ga Nemci ne bi opazili, se je stisnil pod večjo skalo in tam čepel v ledeno mrzli vodi. Na skali nad njim pa so Nemci postavili mitraljeze, iz katerih se je vsul kovinski dež. Toda krogle niso dosegale borcev, ker je bil vhod v votlino pod previsom in ščitila ga je kamnita stena. Po srditem streljanju so partizani v jami spoznali, da so obkoljeni in da so morali biti izdani. »Torej - Kern! Zato jih je prejšnji dan tako podrobno spraševal!« so spoznali partizani.

Bledi, redkobesedni so zrlji drug v drugega in čakali, kaj jim bo prinesel naslednji trenutek ter ugibali, ali se

jim bo uspelo izvleči iz zagate tudi tokrat, ali bo votlina njihov zadnji dom. Zunaj jih je nekdo v slabi slovenščini pozval, naj se predajo. Vendar o predaji slovenski partizani niso hoteli slišati.

Dva dneva se je potem trinajstera junaško upirala Nemcem. K predaji jih niso prisilili niti mitraljezi, niti oklopniki, niti top, niti zažgana slama pred vhodom v jamo, niti ujeti partizan Bradeško, ki so ga Nemci po vrvi spustili pred votlino z nalogo, da partizane prepriča, da se predajo. Šele, ko so zaslišali nad seboj vrtnanje v skalo s svetri in ko so začeli spuščati v jamo plin, so spoznali, da nimajo nič upanja na rešitev. Še enkrat so jim Nemci dali možnost, da se predajo, vendar so jim partizani odgovorili s petjem pesmi o svobodi, o ljubezni do svoje domovine, o boju, o pravici in življenju, nato pa so se oglasili revolverski strel in šest partizanov je nepremično obležalo v zakajeni jami, ostali pa so izgubili zavest, še preden so lahko sami končali zadnje dejanje.

Po partizane v Okrogelsko jamo so Nemci prišli z zaporniki iz

Lipe, v ozadju Završnica in vasi pod gorami (Foto I. Kučina)

Begunj, kajti še mrtvih junakov so se bali. Šele ko so videli, da se v jami nihče več ne gane, so trupla začeli nositi na vrh brega nad jamo. Pet še živih, a omamljenih od plina, so odpeljali v begunjske zapore, kjer so jih med zaslišanjem hudo mučili. Dva sta tam umrla od mučenja, dva so ustrelili kot talca, Stanka Mlakarja pa so izpustili, ker je navidezno in premeteno »pristal«, da bo izdal sorce. Stanko pa je takoj odšel v partizane, jim vse to opisal in spet se je oglašal s svojo strojnico in maščeval padle tovariše vse do septembra 1942, ko si je v brezizhodnem boju z Nemci vzel življenje sam. Tako je tudi Stanko izpolnil besedo, ki so si jo dali takrat v jami: Živih ne bodo dobili!

Partizan Perač je cela dva dneva pretičal v vodi, kajti Nemcev okoli njega je bilo toliko, da ni mogel nikamor. Ves premočen in premražen se je končno, ko so Nemci odšli, rešil.

Vsi pretreseni od pripovedovanja smo si nato ogledali Okrogelsko jamo, kjer se je odvijala dvodnevna herojska tragedija v aprilu 1942. leta.

Nato smo odšli proti domu slepih na Okroglem, kjer smo se zopet okrepčali, mladinci iz gimnazije Kranj in šolskega centra Radovljica pa so nam pripravili zabavni del srečanja s skeči, petjem in igranjem na kitaro. V tem delu srečanja je predstavnik Ljubljanske banke razglasil rezultate tekmovanja. Prva je bila ekipa varčevalcev iz OS Tone Čufar Jesenice. Ekipa, ki so se uvrstile do petega mesta, so dobile praktične nagrade.

Prijetno razpoloženi smo se okoli 14. ure odpravili peš do Naklega in se ob 15. uri odpeljali z avtobusom na Jesenice.

Varčevalka pionirske hranilnice OS Polde Stražisar
Vlasta Stancar

NA SEMINARJU ZA VODJE DELEGACIJ 263 UDELEŽENCEV

V sredo, 9. junija, se je končal zadnji, osmi seminar za vodje delegacij in njihove namestnike, ki jih je od 13. aprila dalje organiziral jeseniški klub samoupravljalcev, izvajala pa delavska univerza Viktor Strazišar.

Ko smo pri klubu samoupravljalcev te seminarje načrtovali, smo se zavedali, da je izobraževanje za delegate potrebno pripraviti čimprej po volitvah in da je za vodje delegacij še posebej pomembno metodično znanje. Obisk na seminarjih je pokazal, da je bila odločitev pravilna. Vseh udeležencev je bilo 263, torej v povprečju 33 na seminar.

Od osmih seminarjev so bili trije namenjeni vodjem delegacij za zbor združenega dela, na ostalih pet pa so bili vabljeni vodje delegacije za zbor krajevnih skupnosti in desetih samoupravnih interesnih skupnosti.

OBISK NA SEMINARJIH

datum	štev. udel.	žensk
13. in 14. aprila	52	9
2. in 21. aprila	13	5
4. in 5. maja	16	9
11. in 12. maja	36	15
18. in 19. maja	48	33
25. in 26. maja	28	14
1. in 2. junija	40	20
8. in 9. junija	30	11
SKUPAJ:	263	116

Največ udeležencev je bilo iz TOZD in delovnih skupnosti Železarne, sledijo Gradbinec, VIZ, Golica, Iskra, ostali pa so poslali na seminar manj kot deset udeležencev. Iz večjih krajevnih skupnosti je bilo vodij delegacij od dveh do sedem, nikogar pa ni bilo iz krajevnih skupnosti Rateče in Planina pod Golico. Po enega vodja delegacije so poslale krajevske skupnosti Mojstrana, Blejska Dobrava in Žirovnica.

PROGRAM IN DELO NA SEMINARJIH

Model seminarja je obsegal deset pedagoških ur in naslednje štiri teme:

1. Delegatski sistem in delegatski odnosi;
 2. Informiranje v delegatskem sistemu;
 3. Metodika delovanja delegatov in delegacij;
 4. Priprava in vodenje sestankov.
- Osnovno mesto so še vedno zavzemala predavanja, vendar so predavatelji posebno pozornost namenili razgovorom in izmenjavi izkušenj med novimi vodji delegacij in njihovimi izkušnejšimi tovariši. V razgovorih smo opozorili na naslednje:
- Gradiva so še vedno ocenjena kot neustrezna, preobširna in prestrokovna, čeprav smo omenjali tudi izjeme.
 - V praksi se vodje delegacij različno znajdejo pri notranji delitvi dela v delegaciji. So taki, ki celotno delo opravijo sami in tudi taki, ki pritegnejo k delu vse delegate.
 - Zelo malo udeležencev pozna samoupravne akte, ki urejajo delo delegatov.
 - Veliko smo govorili o povezovanju delegacij v konference delegacij, o njihovem načinu dela in o nesklepnosti.

Govor je bil seveda še o drugih problemih, vendar so ti osrednji.

Tudi udeleženci so izmenjavo izkušenj ocenili ugodno in veliko jih je predlagalo v razgovorih in kasneje pri izpolnjevanju vprašalnika, da se vodje delegacij ponovno zberejo čez eno leto in izmenjajo izkušnje, ki si jih bodo pridobili v tem času.

UDELEŽENCI OCENJUJEJO SEMINARJE UGODNO

Zadnji dan so seminaristi izpolnjevali vprašalnik, s katerim smo hoteli ugotoviti, ali so z izobraževalno obliko zadovoljni, kako so bili obveščeni o seminarjih in kakšne izboljšave predlagajo. Takle je povzetek rezultatov:

Obveščenost je bila pravočasna in dobra, saj je (od 155 vprašancev) le eden dobil vabilo prepozno. 85 % jih odgovarja, da so pravi čas dobili pisno vabilo, ostali pa so se za obisk dogovorili na sestanku samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij ali delegacij.

Pripravljeni delati v skupinah: Le devet odstotkov udeležencev se ni izreklo za skupinsko delo, ostali odgovarjajo, da so pripravljeni delati v skupinah, če bo zagotovljeno dobro vodenje skupin in če bodo gradivo dobili vnaprej.

Večina zadovoljna z vsemi predavanji: Udeleženci so ocenjevali le prva tri predavanja, ker so vprašalnik izpolnjevali med odmorom drugega dne. Večina jih je zadovoljna z vsemi predavanji, najugodnejše pa so ocenili prvo predavanje (delegatski sistem in delegatski odnosi), sledi tretje predavanje (metodika delovanja delegatov in delegacij) in nato drugo predavanje (informiranje v delegatskem sistemu).

13 % udeležencev je po eno predavanje ocenilo negativno, odločitev pa utemeljujejo z naslednjim:

- predavanje je preveč teoretično in neuporabno v praksi,
- predavatelj je bil slabo pripravljen.

- predavanje je bilo prestrokovno in zato nezanimivo,
- predavatelj je le ugotavljal stanje,
- predavatelj je bil preveč monoton.

Čeprav so to le posamična mnenja, jih bomo upoštevali in očitano poskušali odpraviti.

80 % udeležencev meni, da je bil časovni obseg seminarja ustrezen in temo pravilno izbrano. Trije odstotki vprašanih menijo, da je bil preobširen, ostali niso odgovorili. Konkretnih predlogov za izboljšanje programa ni, le eno osamljeno mnenje, naj črtamo prvo,

uvodno temo.

Za nadaljnje izobraževanje predlagajo nekateri udeleženci naslednje teme:

- o delu inšpekcijskih služb,
- o gospodarskem položaju občine,
- o turizmu v Gornjesavski dolini,
- o metodah dela konferenc delegacij.

Se enkrat lahko ponovimo, kar potrjujejo tudi odgovori na vprašalnik, da je jeseniški klub samoupravljalcev izbral pravi program za izobraževanje vodij delegacij in ga tudi izvedel ob pravem času. Metode dela in mnenja udeležencev pa bodo v pomoč pri nadaljnjem načrtovanju izobraževalnih oblik.

M. V. — M.

PLAVŽARJI ZA TRI KRAJEVNE SKUPNOSTI

Prebivalci krajevske skupnosti Plavž so se v nedeljo, 13. junija, na referendumu odločili, da sedanjo krajevno skupnost preoblikujejo v tri manjše in s tem ustvarijo boljše pogoje za kar najbolj neposredno udeležbo občanov pri uresničevanju svojih ustavnih pravic in dolžnosti.

Od 5.704 volilnih upravičencev se je referendumu udeležilo 4.596 upravičencev ali 80,6 %. Že delitev sedanje krajevske skupnosti na tri manjše se je opredelilo 3.820 prebivalcev ali 67 %. Proti so bili 703 prebivalci ali 12,3 %, 73 glasovnic ali 1,6 % pa je bilo neveljavnih. Na posameznih glasovalnih mestih se je udeležba gibala od 72 % (volišče 29) do 90,3 % (volišče 19).

Čeprav je rezultat nedeljskega referenduma relativno dober, na posameznih voliščih pa celo zelo dober, pa vendarle kaže, da je še nekaj takih, ki se še ne zavedajo svojih ustavnih pravic in dolžnosti, da bi sodelovali pri upravljanju družbenih zadev in odločanju o vprašanih skupnega pomena v svoji krajevni skupnosti pa tudi v širših družbenopolitičnih skupnostih, ker se na referendum sploh niso odzvali. Pri tem moramo reči, da je bila priprava na referendum oziroma na preoblikovanje sedanje krajevske skupnosti dolgotrajna, dosti poglobljena, pa tudi obveščeno prebivalcev ne bi mogla biti boljša.

Vsekakor pa sta neudeležba na referendumu pa tudi nesoglasnost za preoblikovanje krajevske skupnosti na manjše samoupravne enote tudi posledica sedanje preobsežne krajevske skupnosti, v kateri dejansko ni bilo mogoče dosegati večjega neposrednega političnega ali samoupravnega stika s prebivalci. Najbrž pa tudi posledica precejšnje heterogenosti prebivalstva. To pa samo še bolj potrjuje nujnost preoblikovanja

sedanje krajevske skupnosti na tri manjše, kar bo vsekakor zagotavljalo možnosti za večje neposredno politično in samoupravno delovanje prebivalcev. To pa je potrdil tudi nedeljski referendum.

Seveda so s tem šele dani pogoji za hitrejšo ustavno preoblikovanje in samoupravno organiziranje novih treh krajevnih skupnosti na Plavžu. Nedeljski uspešni referendum tako tudi obvezuje sedanje organe, predvsem pa socialistično zvezo v krajevnih skupnosti, da novim trem krajevnim skupnostim dajo tudi ustavno vsebino.

Tako se bo po ugodnem izidu nedeljskega referenduma sedanja krajevska skupnost Plavž s skoraj 9.000 prebivalci preoblikovala v:

— KRAJEVNO SKUPNOST STANETA BOKALA s 3.148 prebivalci,

— KRAJEVNO SKUPNOST CIRILA TAVČARJA s 4.321 prebivalci in

— KRAJEVNO SKUPNOST MIRKA ROGLJA-PETKA s 1.435 prebivalci, katerih število pa se bo z dograditvijo »centra II« povečalo za 500 do 600 prebivalcev.

Z nedeljskim uspešnim referendumom pa se je tudi število krajevnih skupnosti v jeseniški občini povečalo iz sedanjih enajst na trinajst krajevnih skupnosti. Seveda pa bodo potrebna še velika politična prizadevanja, da tako novooblikovanam, kakor tudi ostalim krajevnim skupnostim, damo tudi ustavno vsebino.

SLOVESNOST KURIRJEV V RADOVNI OB ODKRITJU SPOMINSKE PLOŠČE

V nedeljo, 13. junija, so na Lipovčevi hiši v Zgornji Radovni odkrili spominsko ploščo kurirski postaji G-8, ki je med NOB delovala na tem območju. Na proslavi so se zbrali nekdanji kurirji te in drugih postaj, borci, predstavniki družbenopolitičnih organizacij, krajevske skupnosti Dovje-Mojstrana in prebivalci Radovne. Zbrane je najprej pozdravil Ivko Klančnik, predsednik skupščine krajevske skupnosti Dovje-Mojstrana, slavnostni govornik pa je bil nekdanji kurir na postaji G-8 Justin Taler-Tobi.

Najprej je govoril o pomenu in delovanju releskih kurirskih postaj pri nas, v nadaljevanju pa je podrobno opisal delo kurirske postaje G-8, ki je bila ustanovljena avgusta leta 1943. Kurirji so morali večkrat premestiti postajo zaradi nemških hajk. 12. februarja leta 1945, ko je bila postaja v bunkerju na spodnjem Kozjeku, so jo Nemci odkrili in obkolili. Padel je kuhar Ivan Sitar, ostali pa so se rešili iz sovražnikovega obročja. Zatem so postavili postajo v skalah Jerebikoveca, ki so jo imenovali Jastrebovo gnezdo.

Justin Taler-Tobi je posebno poudaril, da so kurirji v partizanski Radovni pri Psnakovi mami in očetu, Lojzku, Požrvovih, Gogalovih, Biščkovih, Urbankovih in drugih dobili vso pomoč. Ta spominska plošča bo priča poznejšim rodovom, da so med NOB na tem območju delovali partizanski kurirji postaje G-8, svojo nalogo pa so še posebno uspešno izvajali predvsem zato, ker so jim pri tem pomagali napredni ljudje Radovne.

Ploščo na Lipovčevi hiši je odkril nekdanji kurir te postaje Ivan Mazi-Martin, zanj pa bodo skrbeli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana. V imenu šole se je na proslavi zahvalil učenec Tomaž Pšenica.

V nadaljevanju so na proslavi podelili tudi tri priznanja kurirjem iz jeseniške občine. Franc Taler-Stefko in Stanko Koblar-Stefko s kurirske postaje G-28 sta prejela zlato značko, Ivan Mazi-Martin, komandir postaje G-8, pa je prejel zlato plaketo z zlatim vencem.

Kljub slabemu vremenu so pripravili tudi prijetni kulturni program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

DOPIŠUJTE V ŽELEZARJA

Teritorialna enota pri čiščenju orožja (Foto Rajko Peterne)

PREDAVANJE: AKTUALNI PROBLEMI GOSPODARSTVA V LETU 1982

Družbenoekonomska situacija v svetu postavlja pred sodobnega človeka vrsto vprašanj, ki so posledica nasprotij na svetovnem trgu. Tudi Jugoslavijo pestijo številni problemi, ki so le navidezno zgolj notranjepolitičnega značaja. Kajti gospodarstvo, ki je v neprestani borbi za prodor na svetovni trg, zastavlja pred našega delovnega človeka in ostale subjektivne sile predvsem pogoj aktivnega sodelovanja na organizirani ravni. Spoprijeti se s težavami in najti temeljitejša rešitve, je nemogoče brez poznavanja situacije.

Ob tem tudi klub študentov jeseniške občine ne ostaja križem rok in v ta namen organizira predavanje JANEZA ŠKERJANCA, profesorja ljubljanske univerze in predavatelja na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo.

Predavatelj vas bo v petek, 18. junija, ob 18. uri v spodnjih prostorih Kazine seznanil z AKTUALNIMI PROBLEMI GOSPODARSTVA V LETU 1982.

Na predavanje vabimo poleg mladih tudi gospodarstvenike in druge občane.

Med skupščino domicilnega odbora Jeseniško-bohinjskega odreda na Mežakli (Foto I. Kučina)

TURISTIČNO DRUŠTVO JESENICE PROSI ...

Na seji komisije za izvajanje akcije »lepe rože in varstvo okolice« pri Turističnem društvu Jesenice je bilo rečeno, naj se čimvečkrat objavi v časopisih o prizadevanjih, da bi bile Jesenice z okolico čim lepše. Ob tem naj povemo, da so doslej imele vse šole očiščevalne akcije, v osnovni šoli Prežihov Voranc pa jo bodo imeli predvidoma še pred koncem šolskega leta. Zelo lepo poročilo o akciji je poslala osnovna šola Karavanskih kurirjev NOB Koroška Bela.

Pobude za akcije čiščenja okrog blokov je pisno dala krajevska skupnost Plavž. Vsekakor je to pripomoglo, da so pri nekaterih stanovanjskih zgradbah uredili okolico in da stalno skrbijo za red in snago, bodisi prizadevni hišniki, ali pa za posamezna dela in področja zadolženi stanovalci. Žal pa posebno ob praznikih delavci Kovinarja ne odpeljejo smetnjakov, zato se začno okrog nabirati smeti, ki jih raznaša še veter. To pa negativno vpliva na prebivalce, ki jim postaja vseeno, kje ležijo smeti. Zato je potrebno redno odvažati smeti za vsako ceno.

Kako pa drugod! Med nami je žal nekaj objestnežev, ki so ob cesti v Planino pod Golico razbili dve skoraj novi občestni parabolični ogledali. Svojo moč so kazali celo nad avtobusnim postajališčem pri Erлахu. Podrli so ograjo na Plavžu, da ne omenjamo razbitih steklenic piva po pločnikih in druge nesnage, ki jo gledamo, ko gremo zjutraj na

delo. Žal so bile potrgane tudi rože v javnih okrasnih nasadih. Znesli so se celo nad občestnimi napisi in kilometrskimi številkami, obrnili občestne prometne znake. Razveseljivo je, da je takšnih, ki to počno, malo! Žal pa je več takšnih, ki vžigalico, čik, ovojni papir in podobno odvržejo tam, kjer so. Zato imamo zjutraj povsod polno čikov in smeti, recimo na avtobusnih postajah pri Čufarju, pred sodiščem, pred supermarketom Union, železniško postajo, pri Železarni, na Javorniku itd. Kako lepo bi bilo, če bi vsi vse to metali v koše za smeti! In da bi opleli javne nasade, poti okrog blokov, da ne bi leplili plakatov kjerkoli, da ne bi na klopih sedeli tako, da imamo noge na sedalih in podobno. Se pravi, da bi vsi sodelovali pri skrbi za čisto mesto! Turistično društvo prosi, da bi to bilo res! Hvala za razumevanje!

B. B.

USPEŠEN ZAKLJUČEK VOJAŠKEGA USPOSABLJANJA

Kot smo že pisali, je v tem mesecu v centru obrambne vzgoje potekalo večdnevno usposabljanje pripadnikov teritorialne obrambe jeseniške občine, in sicer dela enote Stane Žagar. Po končanem usposabljanju so pri štabu teritorialne obrambe občine Jesenice pripravili analizo in oceno poteka večdnevnega usposabljanja.

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili, je vaja povsem uspešna, saj so izvršili načrtani program, ki so ga izvedli učenci osnovne šole 16. december Mojstrana in KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana.

Drugi del nedeljskega programa, in sicer kulturno-turistično prireditev Radovna v encijan, so zaradi slabega in deževnega vremena morali preložiti na poznejši datum.

J. Rabič

Kot so ocenili

PRED LETNO DELOVNO KONFERENCO DU JAVORNIK – KOROŠKA BELA

V soboto, 19. junija, bo druga delovna konferenca Društva upokojencev Javornik-Koroška Bela po običnem zboru, ki je bil v maju 1980. Na tem običnem zboru so člani izvolili nov dvajsetčlanski upravni odbor društva. V odbor so bili izvoljeni mlajši upokojenci, ki so bili pripravljeni, da v društvo vnesejo več delovanja v korist vseh članov društva. Seveda je bilo to mogoče le ob pomoči ostalih članov društva in z večjo finančno pomočjo.

Upravni odbor je že na svoji konstituantni seji sklenil, da mora več sredstev, s katerimi razpolaga društvo, nameniti članom društva. Že isto leto je bil organiziran piknik, na katerem je vsak član dobil brezplačno porcijo čevapčičev. Odbor je tudi sklenil, da se vsakemu članu letos omogoči brezplačen prevoz za en izlet. Ob tem smo bili deležni že prvih očitkov, da bomo težko zbrali denar prejšnjih odborov kaj kmalu razmetali. Toda ta očitki nam ni preprečili, da ne bi izvedli zastavljenih ciljev, ki so bili potrjeni na članskem sestanku. Na sestankih smo tudi stalno obveščali članstvo s stanjem finančnih sredstev.

Prišli smo tudi z izboljšavo domskih prostorov in smo v teh dveh letih vse spodnje prostore obložili z lesom, ker so člani tožili, da je zid mrzel. V točilnici smo postavili novo točilno mizo.

V maju 1981 smo organizirali obisk Hiše cvetja v Beogradu, ogled Beograda in Avale. Tudi ta izlet smo sofinancirali z denarjem društva.

V jesenskih in zimskih mesecih smo sestanke članstva popestrili s kulturnimi programi, predavanji, igrami in tako sestanke naredili bolj privlačne in povečali število članov, ki se redno udeležujejo članskih sestankov. Ti so v bistvu parlament društva, kajti vsi predlogi odbora dobijo na sestankih dokončno potrditev.

Tudi v letu 1982 smo nadaljevali s tako zastavljeno politiko in regresirali izlet »ob spomenikih revolucije« z 20 % za tiste člane, ki so že bili na izletu in s 30 % za tiste, ki še niso koristili brezplačnega izleta.

V letu 1980 smo se pobratili z DU Nova Gorica in se masovno udeležili srečanja upokojencev na Lokvah. Vsi udeleženci tega srečanja so imeli brezplačno vožnjo.

V letu 1980 se je piknika udeležilo okrog 120 članov, v letu 1981 pa je število že preseglo 200 članov.

Kot sem že omenil, so naše delo nekateri kritizirali in nam očitali zapravljjanje težko zbranega denarja. Tisti, ki nam to očitajo, ne vedo, da nismo delili novoletnih nagrad, katere so prej delili le nekaterim; skromne honorarje dobivajo le nekateri najbolj delovni člani odbora za opravljanje del, te nagrade pa so imeli člani odbora že vsa leta nazaj. Seveda se nagrade povečujejo tako, kot nam raste tudi pokojnina.

Naše društvo ima tudi svojo točilnico, v kateri točimo alkoholne in brezalkoholne pijače. Tudi zaradi točilnice doživljamo različne očitke. Ob tem bi rad pripomnil, da po obračunu vseh dajatev, kot so nagrada točajki, odvisna od prometa, obvezne dajatve, čiščenja prostorov, ogrevanja in elektrike, ostane tako majhen čist dohodek, da se sprašujemo, ali se nam ta trud sploh izplača ali ne? Društvo pa nima toliko denarja, da bi regresiralo še pijačo. Prav gotovo nam mora točilnica prinesiti nekaj viška, katerega pa ne namenjamo posameznikom, kot nam to očitajo, ampak je denar namenjen vsem tistim članom, ki se vključujejo v dejavnost društva.

V dveh letih se je udeležilo izletov skoraj četrtnina članov brezplačno. O tem se vodi natančna evidenca, seveda pa te ugodnosti ne morejo koristiti tisti člani, ki pridejo v dom samo takrat, ko plačajo članarino, čeprav jih pogosto vabimo, da se vključijo v katero od dejavnosti.

POČITNIŠKI DOM UPOKOJENCEV SLOVENIJE V IZOLI VSE LETO ODPRT

Republiška zveza društev upokojencev Slovenije je že pred začetkom obratovanja počitniškega doma v Izoli napravila na osnovi števila upokojencev po občinah tudi razdelilnik za koriščenje doma.

Občina Jesenice je za 4.663 upokojencev, kolikor jih je v občini, dobila 144 mest v domu, razdeljenih po posameznih terminih. V maju, to je v predsezoni, smo imeli na razpolago 18 mest, od tega smo jih koristili le 13, torej pet manj. V sezoni od 1. junija do 30. septembra imamo 72, rezervirani smo jih že 64, za sedem mest pa čakamo na odobritev, tako da bodo vsa mesta zasedena. V posezoni, to je od 1. oktobra do 31. decembra imamo na razpolago 54 mest, rezerviranih je že 19, ostane jih še 35.

Polna cena za upokojence v oktobru je 380,00 din, regres je 80,00 din, v novembru in decembru pa je polna cena za upokojence prav tako 380,00 din, regres pa je za ta dva meseca kar 100,00 din.

Ker je dom centralno ogrevan in ima tudi ogrevan bazen, so ti meseci

Tako predsedniku društva, kakor tudi ostalim članom odbora, je zelo težko, ko moramo vse prepogosto poslušati razne očitke, vse delo v društvu pa moramo opraviti sami, tudi fizična dela, če so potrebna.

V soboto se bomo na konferenci o vsem tem pogovorili. Vsi tisti, ki smo danes v odboru društva, se bomo radi umaknili tistim, ki nam danes očitajo marsikaj, če so le pripravljeni prevzeti odgovornosti v odboru društva. Ne bomo pa dopustili, da bi bili stalne tarče kritiziranj in godrnjačev.

Stane Torkar

namenjeni tistim, ki ne morejo prenašati vročine, to je predvsem starejšim upokojencem in njihovim vnukom, ki še ne hodijo v šolo. Otroci pod deset let starosti imajo namreč 30 % popusta na polno ceno. Starejši upokojenci, razmislite, ali ne bi vašemu zdravju koristili dnevi, prebiti v domu v mesecu oktobru, novembru in decembru. Cena celodnevne oskrbe je zelo vabljiva, mesta so prosta, prijavit se v vaših društvih upokojencev.

Uprava doma nas je obvestila, da moramo opozoriti vse tiste, ki želijo imeti sobe z eno posteljo, da morajo doplačati 20 % cene, to je v maju in oktobru 80,00 din na dan, v mesecih junij, julij, avgust in september pa 96,00 din na dan.

Za koordinacijski odbor DU občine Jesenice:
Stane Torkar

VTISI Z LETOŠNJIH TEKMOVANJ

Mrzlično učenje pred razrednimi, šolskimi in občinskimi tekmovanji iz raznih tem je povsem normalen pojav. Kakšni pa so moji vtisi iz letošnjih tekmovanj?

Prvo tekmovanje letos je bilo preverjanje znanja iz Vesele šole. To priručno in veselo tekmovanje je mnogo učencev vzelo predvsem kot zabavo. »V kateri dobi je že živel Bach? Kako se imenuje kraj nekje v Afriki? itd.«, vse to se sliši pred tekmovanjem. Naloge so bile res prav veselošolske in marsikateri smo se nasmejali, prav tako pa tudi svojim napakam, ko smo preverjali rezultate.

Teden dni po tem tekmovanju nam je tovarišica Černutova razdelila gradivo za tekmovanje TITO-REVOLUCIJA-MIR. Predvsem iz zanimanja sem vzela to gradivo. Treba se je bilo naučiti odgovore na stoosemdeset vprašanj. Ob pogledu na vse gradivo se mi je kar zameglilo pred očmi. Do šolskega tekmovanja je bilo samo štirinajst dni. Ko sem doma pregledala gradivo in ugotovila, da mi gre kar hitro v glavo, sem sklenila, da se bom za to tekmovanje dobro pripravila. Čez štirinajst dni je na šolskem stenčasu pisalo: Jutri šolsko tekmovanje TITO-REVOLUCIJA-MIR. Naslednji dan smo ob grizenju svinčnikov že reševali osemnajst vprašanj iz Titovega ob-

dobja. Kako te je razjezilo, če nisi vedel kaj takega, kar si doma kar stresel iz rokava. Sedmi in osmi razredi smo tekmovali skupaj. Že uro kasneje sem izvedela, da sem dobro opravila in da grem na občinsko tekmovanje, ki je bilo takoj naslednji dan na naši šoli.

Kaj pa matematika? Kmalu za tekmovanjem TITO-REVOLUCIJA-MIR je bilo na naši šoli šolsko tekmovanje iz matematike. To je bilo tekmovanje za bronasto Vegovo priznanje. Pred tekmovanjem smo hodili v matematični krožek, kjer smo reševali naloge. Koliko trikotnikov, enačb, spremenljivk se je znašlo v naših zvezkih. Na šolskem tekmovanju smo reševali pet nalog, ki niso bile preveč lahke. Mučili smo se lahko dve uri, seveda pa si naloge lahko oddal že pred iztekom časa. Občinskega tekmovanja se je iz sedmih razredov udeležilo šest učencev. Tovariš nam je razložil še nekaj nalog, potem pa smo v soboto, 17. aprila, že stali pred osnovno šolo 16. december v Mojstrani. Ko smo naloge zagledali, so se nam zdele zelo težke, toda ko smo začeli premišljevat, se nam je počasi začelo svitati. Posebno dobro so to tekmovanje za srebrno Vegovo priznanje opravili učenci osmih razredov.

Tudi po tem tekmovanju ni bilo počitka. Saj se je vedno bolj približevalo tekmovanje iz kemije. Nekajkrat smo se s tovarišico Pavličkovo učili po pouku, saj smo lažje osvojili znanje s pomočjo razlage. Še preden smo dobro utrdili znanje o elektrolitih in podobnem, je prišel dan tekmovanja. Tekmovanje je potekalo v osnovni šoli Tone Čufar na Plavžu. Kar veliko tekmovalcev je bilo. Naloge niso bile preveč lahke, zato smo morali kar precej napenjati svoje možgane. »Ali je pravilen odgovor A ali C«, smo se spraševali, saj so si bili odgovori večkrat tako zelo podobni, da so se razlikovali le malenkostno.

Zadnje letošnje tekmovanje je bilo tekmovanje za Cankarjevo nagrado. Prebrati smo morali nekaj Jurčičevih knjig, ki so bile prav zanimive. Tekmovanja v Radovljici so se udeležile Tanja Radež, Katarina Bregant in Mateja Faletič. Prebranje knjig nikomur ni škodovalo. Nasprotno! Še bolj smo spoznali in izpopolnili svoj besedni zaklad in spoznali junake Jurčičevih del. Kljub tremi, ki se pojavijo pred tekmovanjem, pa je vsako tekmovanje le zanimiv dogodek, le premajhno število učencev se jih udeležuje.

Irina Vauhnik, 7. c
OŠ Prežihov Voranc

TINETU LUZNARJU V SPOMIN

Po težki in dolgotrajni bolezni je 28. aprila prenehalo biti srce dolgoletnemu učitelju praktičnega pouka v železarskem izobraževalnem centru Tinetu LUZNARJU. Ni pomagalo prizadevanje zdravnikov, čeprav so poizkušali vse, da bi mu rešili življenje. Končala se mu je življenjska pot, ko je komaj dopolnil 54 let in bil še poln načrtov, kaj vse bo potrebno narediti, da bo delo z učenci pri praktičnem pouku boljše in še bolj privlačno za mladino, ki si pridobiva strokovno znanje v naših delavnicah.

Kot najstarejši sin desetčlanske družine je odrasčal v skromnih razmerah, kjer je bil kos kruha velika poslastica, kjer nihče ni rekel, tega ne bom jedel, saj je bilo še veliko ust, ki so hitro pospravila namesto njega. Že od rane mladosti je vsekoli vedel, kako je potrebno delati, da si zasluži za svoj vsakdan. Prvi je bil, ki je moral od doma. Prišel je na Jesenice, kjer se je izučil za strojnega ključavničarja. Da je razbremenil družino, je moral stanovati v domu učencev.

Življenje in delo sta ga kalila v poštenega državljana in tako je bil še zelo mlad fant, še ne šestnajst let star, že povezan z narodnoosvobodilnim gibanjem. Kot učenec je sodeloval v več akcijah. Pred koncem okupacije pa se je tudi aktivno vključil in sodeloval v borbah za osvoboditev naše domovine. Za to je prejel tudi odlikovanja.

Po vrnitvi iz vojske je dokončal šolanje in ostal kot dober učenec v šoli, da je pomagal vzgajati in učiti nove generacije poklicnih delavcev. Temu poslanstvu se ni odpovedal vse do konca. Da je imel delo z učenci rad, dokazuje tudi

to, da je vztrajal, čeprav je že dolgo časa preden smo ga odpeljali v bolnico, čutili, da z njegovim zdravjem nekaj ni v redu.

V 35 letih dela z učenci in delavci je dokazal, da je bil sposoben učitelj. To dokazujejo številni strokovni delavci-varilci, ki so si pridobili znanje pod njegovim vodstvom.

Spomnili se ga bodo tudi številni Zeničani, saj je bil on tisti, ki je postavljal temelje sedanji strokovni šoli v njihovi železarni. Pod njegovim vodstvom so se vzgajali prvi učitelji praktičnega pouka, ki so pozneje dvignili njihovo šolo na sedanji nivo.

Pri tem pa ni pozabil na svoje lastno izpopolnjevanje. Ob delu se je došolal in opravil vse potrebne izpite za učitelja praktičnega pouka. Pri vsem tem pa je bil še zelo dober športnik in večkratni zmagovalac v številnih strelskih tekmovanjih. Kot dober odbojkar je sodeloval v moštvi, ki je doseglo v republiškem merilu najboljše rezultate.

Prosti čas, kolikor mu ga je še ostalo, je v celoti posvetil svojim čebelam, ki jih je gojil vse od svoje mladosti in na katere ni pozabil niti v najtežjih urah svojega življenja. Ni mu bilo dano, da bi uresničil zamisel, da bi zase in zanje ustvaril dom, ki bi mu bil v veselje in ponos. Delo je ostalo na pol poti. Taka je pač usoda vseh nas, ki vemo za začetek, za konec, ki je za vsakogar neizbežen, pa na srečo ne.

Dolžnost naslednikov je, da dokončajo njegova začetna dela in s teh ohranijo spomin nanj, ki bo vsekoli vzgajal v temelje razvoja našega centra. To pa bo tudi najlepši spomin nanj – sodelavca.

Sodelavci železarskega izobraževalnega centra

OGLEDALI SMO SI TISKARNO GORENJSKI TISK V KRANJU

V sredo, 9. junija, smo si člani novinarskega krožka COŠ Tone Čufar Jesenice ogledali tiskarno Gorenjski tisk v Kranju. Želeli smo spoznati, kako nastaja glasilo Železar, v katerega radi dopisujemo. Prav tako nas je zanimalo, kakšna je sodobno opremljena tiskarna.

Pred obiskom v tiskarno smo povabili glavnega in odgovornega urednika Železarja Joža Varla, da bi nas seznanil z novinarskim delom in s tem, kako nastane Železar. Tovariš Varl nam je najprej spregovoril o komunikacijskem krogu, ki zajema vir informacije, oblikovanje informacije in sprejemanje informacije. Vloga novinarja v tem krogu je zelo pomembna, bralca mora prepričati tako z vsebino sporočila kakor tudi z obliko.

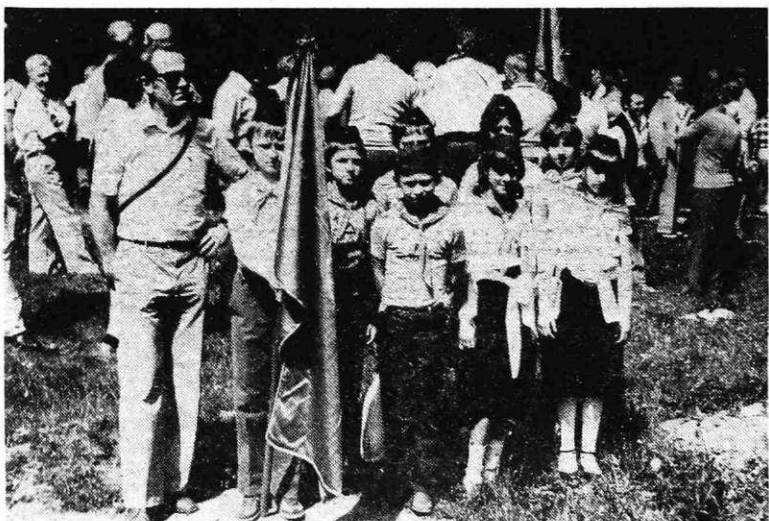
Pri urejanju časopisa pa je še posebej pomembno, da so vsa sporočila primerno oblikovana in vsebinsko usklajena. Zato mora urednik skrbno izbrati velikost črk in pretehtati zgradbo vsake časopisne strani. Ves časopis je treba natisniti zelo hitro, da sporočila ne zastarijo. Prav zato je tiskarska tehnologija vedno sledila napredku. Svoje predavanje je tov. Varl obogatil s slikovnim materialom.

Zelo radovedni smo se odpravili na pot, da bi končno le spoznali nekaj skrivnosti tiskarske tehnike. V tiskarno nas je sprejel tov. Logar, ki nas je vodil in razkazal vse obrate tiskarne. Videli smo, kako preprost in učinkovit je proces fotostavka, ki je izpopolnil stare tiskarske stroje. Rokopisni članki so zelo hitro dobivali podobo, kakršno jim je določil urednik. Stroj, ki je opravljal to delo, sploh ni izgledal tako mogočen. Ogromnejši, predvsem pa glasnejši, so bili stroji za barvni tisk. Tu se nismo mogli načuditi, kako je mogoče izdelati v tako kratkem času fotografije v toliko barvnih odtenkih. Vodič nas je zato popeljal še v poseben obrat, kjer s pomočjo računalnikov in laserja vsako fotografijo

razstavijo v osnovne barve, hkrati pa določijo tudi gostoto barve. Za vsako barvo izdelajo posebno ploščo, ki jih potem vložijo v tiskarski stroj. Tam se po posebnih kemijskih postopkih barve natančno nanesejo na papir. Ogledali smo si tudi obrat, kjer so zlagali tiskarske pole in jih sestavljali v knjige.

Celotna tiskarna je naredila na nas močan vtis. Bilo nam je kar nerodno, ker vsega sploh nismo doumeli. Še zdaleč si nismo predstavljali, koliko znanja je potrebno, da se natisnejo raznovrstna sporočila od umetniške fotografije do kratke vesti. Veseli smo zapustili tiskarno, saj smo spoznali veliko novega. Zato se tov. Logarju, ki nas je vodil po tiskarno in tov. Varlu, ki nam je pomagal, da smo si lahko ogledali tiskarno, še posebej zahvaljujemo.

Novinarski krožek
COŠ Tone Čufar Jesenice

V osnovni šoli v Srednji vasi že več let uspešno deluje pionirski »Jeseniško-bohinjski odred«. Njegov mentor je učitelj Bogdan Župan, starešina odreda pa je Peter Gašperin. Pionirji tega odreda prizadevajo in uspešno negujejo tradicije NOB. Večkrat jih je obiskal Ivan Leban, nekdanji komandant odreda. On in Draga Ulčar-Nada sta jim pripovedovala o delovanju odreda, slednja pa jim je brala tudi svoje partizanske pesmi. Pionirski odred skrbi tudi za okoliško spominskih obeležij v kraju. S svojo zastavo se udeležujejo raznih spominskih prireditev in svečanosti. Pred kratkim so na Mežakli na letni skupščini borcev Jeseniško-bohinjskega odreda toplo pozdravili vse navzoče. Borci NOV so bili prijetno presenečeni in veseli, da mladi tako aktivno nadaljujejo njihove tradicije. Na sliki: delegacija pionirskega Jeseniško-bohinjskega odreda iz Srednje vasi. (Foto B. Blenkuš)

»MENE SO Z DRUŽINO IZGNALI V SRBIJO, V MOJO HIŠO SE JE NASTANIL GESTAPOVEC ZWICK IN ODPELJAL POHIŠTVO V CELOVEC«

SPOMINI RAVNATELJA
MEŠČANSKE ŠOLE
NA JESENICAH
FRANJA KLAVORE

Družina ravnatelja meščanske šole na Jesenicah Franja Klavore je kosila, ko je 1. maja 1941 v kuhinjo vstopil policist in ravnatelj v slovenskem jeziku rekel, naj gre za trenutek ven, ker ga pred hišo nekdo čaka. Žena, mož in sin so se malce začudeno spogledali, nato pa so se zazrli v policista.

»Naj pride noter,« reče Klavora, kajti vlijudnost in gostoljubnost sta mu bila prirojena.

»Ne, ven morate,« reče policist z značilnim policijskim poudarkom. Prvemu presenečenju je sledilo drugo. Pred hišo je Klavoro čakal nemški policist, morda gestapovec. Kdo se je v prvem mesecu okupacije spoznal na vse te različne uniforme?

»Z menoj morate na policijo. Na nekaj vprašanj boste morali odgovoriti, potem se boste lahko takoj vrnili domov,« reče v nemščini.

Franjo Klavora, predvojni ravnatelj jeseniške meščanske šole (Foto J. Vidic)

Odpeljala sta ga v Kovačevo hišo nasproti železarne, v kateri je bila pred vojno jugoslovanska policijska postaja in začasni zapor.

Vprašanja so bila res navadna: kako se piše, od kod je doma, kako dolgo je že na Jesenicah, kateri stranki pripada in podobno. Vse je teklo lepo uglasjeno, spodobno.

»Se malo boste počakali v sosednji sobi.«

»Policist mi je rekel, da se bom lahko takoj vrnil domov.«

»Že, že, malo boste pa še potrpeli.«

Ko je policist zaklenil vrata, ga je spreletelo tretje presenečenje in četrto, ko ga je čez pol ure odpeljal v klet in ga zaprl v neko zamačeno in zatohlo sobo.

Danes je prvi maj, leta 1941, je pomislil. Če bom preživel vojno, tega dne ne bom nikoli pozabil.

Osem dni so v sobo tlačili nove in nove zapornike, med njimi je bil tudi jeseniški odvetnik dr. Štampilhar. Nobena zaslusanja ni bilo več, nihče jih ni smel obiskati. Ničesar niso imeli: ne brisače, ne ščetke za zobe, v žepu le robček in kakšen dinar drobiža.

Po osmih dneh so jih odpeljali v begunjsko graščino, kjer so bile v tistih prvih dneh boljše razmere kot v jeseniškem zaporu. Žena in sin sta ga obiskala, prinesla sta mu tudi najnujnejšo opremo. Čez mesec dni so mnoge, med njimi tudi Klavora, odpeljali v prostore škofove gimnazije v Šentvid pri Ljubljani. Tu so imeli Nemci zbirni center za Slovence, ki so bili določeni za izgnanstvo iz Slovenije. Zanimivo je, da so Nemci maja 1941. leta imeli begunjsko graščino le kot prehodni center za izgnance oziroma za bolj nevarne le kot prehodne zapore. Šele z razvojem OF in NOB se je spremenil njen namen, s tem pa tudi zaporniški režim.

»V Begunjah smo hodili zasipati strelske järke, ki so jih izkopali vojaki jugoslovanske vojske v okolici Begunj. V enem razredu v Begunjah nas je bilo šestdeset, med njimi se spominjam dr. Miha Potočnika, alpinista Joža Čopa, bilo je veliko duhovnikov in učiteljev,« se spominja Franjo Klavora.

»Nekega dne so nas v Šentvidu naložili v avtobuse, druge na tovornjake in odpeljali v razne kraje. Naš tovornjak se je ustavil na Jesenicah. Ze sem mislil, da je najhujše za nami, toda policist, ki me je spremljal, mi je odsekano dejal, da imam le 20 minut časa, da vzamemo najnujnejše na pot. V Šentvid smo se vrnili z družinami.

Nismo vedeli, kdaj in kam nas bodo pregnali, toda nekega dne so nas enega za drugim klicali in nas temeljito preiskali, tudi otroke. Vzeli so nam denar, prstane, obeske, vse vredne stvari, pustili so nam le nekaj drobiža. Meni so vzeli zlatnik, ki mi je bil drag spomin na očeta.

Prvi transport s 522 izgnanci z Gorenjske je odpeljal s šentvidske železniške postaje 6. junija 1941 devet minut pred polnočjo. Sin Vasja je bil star šele pet let in pol. Zdjaj je kirurg v šentpeterski bolnišnici pri Novi Gorici in predsednik slovenskega zdravniškega društva.

Prvo nepričakovano, toda prijetno presenečenje smo doživeli že po petnajstminutni vožnji. Bila je polnoč od sobote na nedeljo, na ljubljanskem kolodvoru pa se je kar trlo ljudi. Aktivisti Osvobodilne fronte, ki so od železničarjev zvedeli za prihod transporta s prvimi izgnanci, so organizirali množično manifestacijo in demonstracijo. Manifestacija za nas, demonstracijo proti okupatorju. Skozi okna so nam dajali hrano, pijačo in razne potrebščine. Zmerjali so nemške policiste, ki so nas spremljali, tako da so italijanski in nemški policisti začeli razganjati množico. Nismo se mogli načuditi njihovi hrabrosti, ki nam je bila prva znanilka upanja na boljše dni na tej žalostni poti.

V Slavonskem Brodu so nas nagnali z vlaka, nam dali neko črbo, potem pa smo šli peš do pristanišča in z ladjo čez Savo. V Bosanskem Brodu so nas natlačili v živinske vagone, potem pa smo se peljali skozi Sarajevo, Višegrad, Užice in Gornji Milanovac do Lajkovca. Mislili smo, da bomo nadaljevali vožnjo proti Beogradu, toda peljali smo se proti Valjevu, kamor smo po treh ali štirih dneh vožnje prispeli ob devetih zvečer.

Spet novo presenečenje. Pričakalo nas je na tisoče ljudi. Medtem ko so v Ljubljani vsi kričali, so bili Valjevci tihi kot na pogrebu. Bilo nam je hudo, ker si nismo znali razložiti molka. Vendar je kmalu završalo. Pomešali so se med nas in nam pomagali nositi kovčke in drugo opremo, tudi utrujene otroke in onemogle do vozov, ki so nas že čakali na cesti pred postajo. Odpeljali so nas v staro vojašnico, ki je bila na hribčku, zgradili pa so jo še za časa Obrenovičev. Razdelili so nas po sobah, v katerih so bile stare vojaške železne postelje s slamnjakami. Tu so bili roji stenic, ki so nam pile kri in prebadale kožo. Stranišča so bila obupna. Vsi smo jokali.

Naslednjega dne so prinesli kotle, v katerih so nam kuhali enolončnice. Prišle so tudi valjevске žene in nam ponudile, da bi bili naši otroci čez dan pri njih doma na hrani in v bolji zdravem okolju.

Z Jesenic se spominjam še družine Ogrin. V tej vojašnici smo bili mesec dni. Od tam so nas premestili v prostore srednje tehniške šole. Takrat se je začelo pravo tovarništvo med nami in Valjevci. Dovolili so nam, da smo si sami poiskali stanovanja in službe. Meni so dobri domačini preskrbeli stanovanje, v katerem je bilo prej šolsko skladišče. Sosedje so nam prinesli postelje, stole in mizo, pa staro omarico, nekaj posode in majhen štedilnik. Zadovoljni smo bili s sobico in kuhinjo. Poučeval sem na meščanski šoli v Valjevu, po osvoboditvi mesta 18. septembra 1944. leta pa sem delal na socialnem oddelku občine in v okrožnem odboru Rdečega križa, ki ga je zelo uspešno in pošteno vodil pop Jova. V Valjevu smo doživeli marsikaj lepega in mnogo prijetnih uric v pogovoru z domačini. Hvala jim. Še zdaj me Valjevci obiskujejo, ko sva čez poletje z ženo Nado, Jeseničanko, tudi učiteljico, v naši hiši v Bovcu. Doživeli in videli pa smo tudi marsikaj žalostnega. Naj omenim le tri dogodke.

Novembra 1941. leta so skozi Valjevo peljali 360 zvezanih ujetih partizanov proti vojašnici, v kateri smo bili mi mesec dni. Ujetniki so bili vsi do zadnjega bosi, pa po takem mrazu in zmraznjeni zemlji! Pri vojašnici so vse postrelili. Po osvoboditvi mesta sem srečal moža, ki mi je povedal, da je bil med tistimi nesrečniki. Ranjen se je potuhnil med mrličji. Samo on je ostal živ.

Drugi pretresljiv prizor je bil, ko so 22. maja 1942. leta ob enajstih

dopoldne na valjevski tržnici obesili politkomisarja Mačvanjsko-podrinjskega partizanskega odreda Stjepana Filipovića-Steva. Bil je izučen električar in ključavničar, star 23 let. Doma je bil iz Opuzena pri Metkoviću v Hercegovini. Po navodilu partije je po okupaciji prišel v kragujevski, nato pa v valjevski okraj. Ujeli so ga četniki in izročili Nemcem. Ko so mu že natakili zanko, je dvignil roke s stisnjenimi pestmi in kričal: »Dol s Hitlerjem, smrt fašizmu, zmaga bo naša!« Bil je razglašen za narodnega heroja. Njegova slika z dvignjenimi rokami in z zanko na vratu je bila velikokrat objavljena v raznih časopisih, tudi v Sloveniji, na značkah, lepakih, večkrat pa smo jo videli tudi na televiziji.

Septembra 1944. leta je na Valjevo padlo nekaj granat. Nemci so se umaknili iz mesta proti vojašnici »petega polka«, kakor so jo imenovali in v kateri smo bili v začetku tudi mi, kot sem že povedal. Partizani so vpadli v mesto, ulovili nekaj Nemcev in aretirali vse njihove sodelavce.

Drugi dan so Nemci dobili pomoč in so s tanki prisilili partizane k umiku. Tedaj pa so Nemce napadla zavezniška letala in strla nemško moč. Nemci so se začeli urno umikati proti Beogradu in Valjevo je bilo dokončno osvobodeno.

V prvih dneh avgusta 1945. leta smo se pripravili za vrnitev. Na tisoče Valjevcev nas je spremljalo na železniško postajo. Bilo je solza, naših zahval, obljub, da jim dobrote nikoli ne bomo pozabili. Že vnaprej smo jih vabili na obisk na naše domove. Vožnja je bila silno prijetna, nič utrudljiva, narava se nam je zdela prerajena, dišeča, čudovita, domovina na novo rojena.

Bolj žalostno je bilo, ko smo na Jesenicah vstopili v našo hišo. Vse sobe so bile prazne. Nikjer nobene postelje, nobene opreme. Le na okenski polici je bila neka knjiga. Vzajem jo v roke, se zamislim, pa rečem ženi: »Nada, pogledaj, kako so bili dobri, ki so v teh letih tu stanovali. V spomin so nama pustili Hitlerjev Mein Kampf.«

V tistih dneh so vabili primorske emigrante, učitelje, naj se vrnejo na Primorsko, kjer je bilo veliko pomanjkanje prosvetnega kadra. Z veseljem sem se prvo leto odšel v Tolmin za ravnatelja tolminske gimnazije, spomladi 1947. leta pa tudi žena Nada s sinom Vasjo. Tudi žena je takoj začela poučevati.

...

S Klavoro se pozna že 30 let in sva se velikokrat pogovarjala, toda vse do letos nisem vedel, da je bil tudi on med izgnanci. Pred nekaj dnevi me je v njegovo stanovanje v Tolminu prignala pisateljska strast ali slast, kakor hočete. Že več let sem namreč vedel, da so se v njegovo hišo na današnji Tomšičevi cesti št. 4 (pred vojno je bila to Slomškova cesta) na Jesenicah že poleti 1941. leta vselili gestapovci. Nisem vedel, kako je bilo z njegovim pohištvom, katerega mu je odpeljal Zwick. Ta zanimiva zgodba je potegnila za seboj še zapisane Klavorine spomine.

Že Antonija Jamšek, kateri so moža ustrelili na Belem polju, mi je povedala, da jo je tri dni po streljanju na Belem polju aretirali Zwick s sinovoma. Odpeljal jo je v neko pisarno blizu gimnazije. Ni vedela, v katero hišo. V sobi je bilo še več ljudi. Nikogar niso zaslusovali, le tiho so morali biti. Čez nekaj časa je prišel avtobus in vse odpeljal v Begunje. Šele zdaj vem, da si je Zwick uredil v Klavorini hiši stanovanje, pisarno za zaslusovanje, v kleti pa prostore za prehodne zapornike.

Pravi lastnik te hiše pa pravzaprav ni bil Klavora, ampak zidarski mojster Ivan Markič iz Bovca, ki je imel na Jesenicah vložen denar. Bovec je bil med minulima vojnoma pod Italijo in ker je fašizem zatiral Slovence in »nepokornim« jemal

Hiša, v kateri je stanovala družina Franja Klavore (Foto J. Vidic)

možnost zaslužka, so za vsak primer iz varnosti nekaterih iz Soške doline vlagali denar v banko na Jesenicah. In to ne pod svojim imenom, ampak so ga tu dajali znancem ali prijateljem, ki so ga vložili na svoje ime.

Franjo Klavora je iz Bovca, rojen 1899. leta. Na učiteljske je hodil v Gorico. Pa je prišla vojna in nam vsem dobro znana soška fronta, ko so po vseh hribih nad Bovcem, Kobaridom in tja do Gorice, Dobrodo, pa vse do morja izvrtali številne rove, si zgradili močne utrdbe in si nagradili orožja in streliva ter se več kot dve leti obstrlevali in umirali, da je »Soča krvava tekla«. Pred začetkom vojnih operacij so iz doline Soče preselili prebivalce v zaledje. Klavorovi in še nekatere bovske družine so prišle v Kranjsko goro. Tu je Franjo dozorel za vojaka in ker je bil šolan, so ga poslali v avstroogorsko oficirsko šolo. Ob razpadajoči monarhiji je dobil oficirski čin, smodnika pa mu k sreči ni bilo treba povohati. Vsaj na fronti ne.

Po rappsalski mirovni pogodbi so države zmagovalke podarile Italiji v zahvalo za udeležbo v vojni slovensko Primorje z Istro in Reko. Nova državna meja je za dvajset let razdelila Bovec in Kranjsko goro. Klavorini starši in sin Jože so se vrnili v Bovec, Franjo in brat Ado, tudi učitelj (nazadnje je bil ravnatelj trgovske šole v Kranju, umrl je 1980. leta) pa sta ostala na Gorenjskem. Vedela sta, da Italiji niso potrebni slovenski učitelji.

Po prvi svetovni vojni je Franjo učil na šoli v Kranjski gori, nato pa v Radovljici. 1925. leta je odšel na pedagoško akademijo v Zagreb, obenem pa je na oddelku te akademije za igralstvo in režijo opravil vse potrebne izpite. Po zaključenem študiju se je vrnil na Jesenice in postal ravnatelj meščanske šole. Deset let življenja je posvetil jeseniškemu gledališču kot režiser in igralec.

Vrnimo se spet v leto 1945. Klavorovi so imeli izredno srečo. Srečali so

šoferja, ki jim je povedal, da je jeseni 1942. leta odpeljal njihovo pohištvo v Celovec v novo Zwickovo stanovanje. Zapomnil si je naslov.

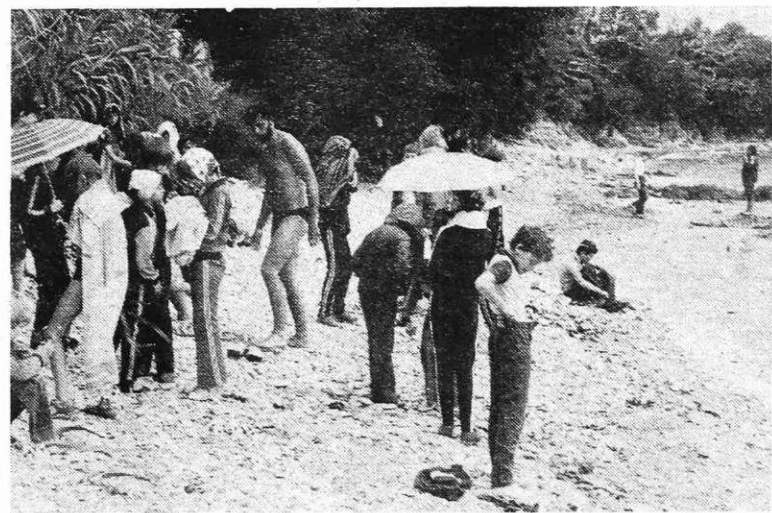
Medtem ko je bil Franjo že v Tolminu, je njegova žena na Jesenicah napisala spisek odpeljane pohištva in druge opreme. Pisno zahtevo za vrnitev pohištva je naslovila na komisijo za reparacijo pri vladi FLRJ v Beogradu. Ta je imela svoje predstavništvo na Dunaju. Filip Zwick je bil tedaj v angleškem taborišču na Koroskem. Kmalu je od svoje žene Karoline zvedel, da jo je v spremstvu Angležev obiskala neka jugoslovanska komisija, ki si je ogledala pohištvo. Ne zahtevajo pa samo pohištva, ampak tudi njega kot vojnega zločinca.

Nekaj dni za tem se je Zwick v taborišču ustrelil. Nastal je direndaj, kako je bilo mogoče, da je bil interniranec oborožen ob tolikih osebnih pregledih. Je imel vseskozi pri sebi pištolo ali pa mu jo je pretihotapila žena ob obiskih?

Tri leta po vojni je iz Celovca prišel na Jesenice vagon, naslovljen na Franja Klavora. Brez posebnih zapletov so železničarji vagon odpremili do Mosta na Soči. Sobno pohištvo, ki sta ga zakonca kupila na ljubljanskem velesejmu 1933. leta, kjer je bilo razstavljeno kot posebna mojstrovina ljubljanskega mizarja, je bilo nepoškodovano, toda na vseh kosih je bil vtisnjen žig z imenom Karolina Zwick. Verjetno je gestapovec Zwick to pohištvo za kak rojstni dan podaril ženi. Na masivni okrogli mizi iz kavkaškega oreha žig še zdaj ni zbrisan. Kuhinjsko pohištvo je bilo izrabljeno in delno poškodovano. Pohištvo iz druge sobe pa je v Nemčijo odpeljal neki drugi gestapovec, vendar Klavora ni mogel ugotoviti, kdo in kam.

Mislim, da je to edini primer na Jesenicah, da je nekdo dobil nekaj nazaj, kar so jeseniški gestapovci pokradli svojim žrtvam.

Jože Vidic

PRVA IZMENA ŠOLE V NARAVI V NOVIGRADU – V dneh od 8. do 15. junija je v otroškem letovišču v Novigradu potekala prva izmena šole v naravi osnovnih šol jeseniške občine. V izmeni je bilo 113 učencev tretjih razredov osnovnih šol Jeseniško-bohinjski odred Kranjska gora in Karavanških kurirjev NOB Koroška Bela. Učnovzgojni program v naravnem okolju ob morju so uspešno izpeljali, učenci so se zanimali za morski svet in obalo, ogledali so si razne zanimivosti, prizadevno so se učili plavanja, prosti čas pa so izkoristili za športne in družabne igre. Na sliki: Čeprav je nekajkrat ponagajalo slabo vreme, so se učenci kljub temu prizadevno učili plavanja v zelo topli morski vodi. (Tekst in foto J. Rabič)

IZLET UČENCEV PIONIRSKÉ HRANILNICE

V osnovni šoli Prežihov Voranc delujejo poleg krožkov in drugih dejavnosti tudi pionirska hranilnica. Delo v hranilnici opravljajo učenci sami pod vodstvom mentorice Metke Rojnik. Pri delu moramo biti vedno natančni in vestni, da se zneski ujemajo. Hranilnica je odprta dvakrat v tednu. Takrat lahko šolarji vlagajo in dvigajo svoje prihranke. Denar vedno odnesemo v Ljubljansko banko. Za pridno opravljanje teh dolžnosti nas je Ljubljanska banka nagradila z enodnevним izletom v Okroglo pri Naklem.

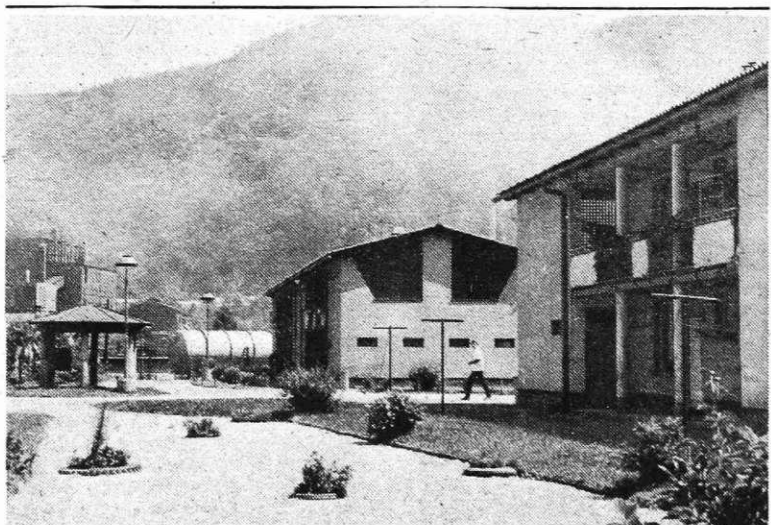
To ni bil samo izlet, temveč tudi srečanje z delavci pionirskih hranilnic z drugih šol. V Naklem so nas

prisrčno sprejeli z zabavnimi tekmovanjem. Po vsaki opravljeni nalogi smo prejeli nagrado Ljubljanske banke, ob koncu tekmovanja pa izdatno malico. Zaradi iger smo bili že pošteno lačni.

Po počitku smo si ogledali Okrogelsko jamo, ki leži v visoki pečini nad Savo, v kateri se je odigrala junaška tragedija trinajstih partizanov.

Po ogledu jame smo peš odšli do doma slepih, kjer smo dobili kosilo. Po kosilu so razglasili rezultate. Prva je bila ekipa osnovne šole Tone Cufar, naša ekipa pa je bila med dvaintridesetimi dvajseta.

Nika Stražisar, 6. b
OŠ Prežihov Voranc Jesenice

Novije stanovanjsko naselje v Podmežakli (Foto I. Kučina)

PO KRVAVIH POTEH, KI SO VODILE V SVOBODO

Noben dogodek na naši poti ni mogel dati toliko simbolike krajem, koder smo potovali, kot spontano zapete slovenske partizanske pesmi na ploščadi pred mladinskim domom na Tjentištu. Petje ni bilo v našem načrtu, pa smo se pri večerji dogovorili, da brez pevovodje, brez intonacije poskušamo zapeti o nečem, kar nam je tudi na Tjentištu sveto. Glasovi izpod Zelengore so odmevali tja do pobotij Volujaka. Edinstven mir nad počivališči tisočih padlih je poudaril v pianu izveden kratek program.

Do Tjentišta smo se člani Društva upokoencev Javornik-Koroška Bela pripeljali po dolgi in naporni vožnji. Že veliko prej je bilo dogovorjeno, da v krožni vožnji obiščemo najpomembnejša prizorišča naše narodno-osvobodilne borbe, si ogledamo pomnike o junaških borbah, ki so padali v neenakih pogojih v borbah s številnimi in bolje opremljenimi okupatorjevimi vojskami. Prijazen sofer M4 je odpeljal izpred Cufarja 4. maja natančno ob dogovorjenem času, udeležence pa je pobiral vse do Zirovnice. Načrt tridnevnega izleta je natančno izdelal Kompas. Štefki Bergantovi gre zasluga za uspel izlet, kajti na njenih ramah je slo-nelo vse delo. Kompas ni dal svojega vodiča, zato je sama pripravila raz-lago znamenitosti krajev, koder smo potovali.

Do prvega postanka na Čatežu smo poslušali opisovanje prijaznih dolenskih gričev, zvedeli marsikate-ro zanimivosti iz minulih, pa tudi da-nasnjih dni. Po ravnem Krškem polju skozi Krakovski gozd je bila vožnja prijetna, ker nam kljub lepe-mu sončnemu vremenu v avtobusu ni bilo prevroče. Prečkanje Bregane je bil znak, da smo že na Hrvaškem. Zadnji obronki Gorjancev so ostali za nami, pred nami pa široka savska ravan. Izredno praktično je urejena južna zagrebska obvoznica s števil-nimi priključki, nadvozi, podvozi, omogoča hitrejši pretok vozil brez zastojev. Pri Dugem selu smo se vključili v gostejši promet iz Zagre-ba, zraven sedanjega cestišča pa že gradijo sporedno, enako široko ces-tišče. Že od Ivanič grada smo opazovali črpanje nafte v neposred-ni bližini ceste do Kutine. Vmes so bile velike površine neobdelanih njiv, ki jih zarašča plevel. Pred Nov-sko smo zavili na cesto proti Bosni. Na koncu razvečene vasi je bil že viden sredi polja spomenik v obliki razcvetenega tulipana, spomenik žrtvam največjega bratovernega klanja zaradi verskega prepričanja. Mimo taborišča tekoča Sava s pri-tokom Uno je lahko požirala tisoče iznakaženih trupel. Slikovni ma-terial v muzeju zanika trditve, da je človek vzvišen nad živalmi. Časi med ustaško strahovlado potrjujejo nasprotno.

Pod vtisi, kar smo videli in slišali je vožnja proti Kozari minevala v tišini, ustaški Auschwitz je bil za nas grozovit. Bosanska Dubica in Prijedor sta bila hitro za nami in že smo se vzpenjali po mojstrski spe-ljani cesti do Mrakovice, kjer je na obsežnem platuju zgrajen kompleks spominskih obeležij z ogromnim spo-menikom v sredini. Krožna cesta povezuje ves kompleks spomenikov, gostinskih objektov in rekreacijskih naprav. Dostop do osrednjega objek-ta omogočajo stopnišča, zaradi katerih pa niso podrli vseh starih košatih smrek, nemih prič preteklo-sti. Spust z razčlenjene Kozare je hiter in kmalu smo se približali Banji Luki. Sledov potresa ni več opaziti, vidne pa so moderne stavbe na obrobju mesta.

Od tod vodi cesta po slikoviti doli-ni Vrbasa, zelene čiste reke. Dolina se zoži v pravi kanjon, pogled v glo-boko strugo je kar srljiv. Moč Vrbasa je že precej izkoriščena, gra-dijo pa še nove centrale. Zaradi gra-denj so morali umakniti cesto visoko v skalnati hrib. Jajce, rojstno mesto nove Jugoslavije, se je prikazalo iznenada kot gnezdo nad globoko strugo, prilepljeno na strmo skalov-je, ki ga na eni strani obliva Pliva in na koncu v visokem slapu pada glo-boko v Vrbas. Najprej smo si ogledali poslopje, kjer je bilo drugo zasedanje AVNOJ. Notranjost z opremo je taka, kot je bila v času zasedanja. Zanimive so tudi kata-kombe visoko nad mestom pod trdnjavs-kim obzidjem.

Pri Donjem Vakufu zavije cesta proti severovzhodu prek razvodja v dolino Lašve, ki nas spremlja do Travnika. Prva postaja, kjer bomo prenočevali v hotelu. Mesto ima sta-rinski izgled, včasih je bilo sedež bo-sanskega pašaluka. O teh časih pričajo grobovi paš tik pred hotelom, kjer smo se nastanili. Pred večerjo smo šli v mesto, ki se proti večeru spreminja v sprehajališče mladih. To je »korzo«, kjer ni prostora za avto-mobile, čeprav je cesta glavna mesta-na arterija. Po dolgi vožnji se je pri-legel tuš (čeprav mrzel), še bolj pa postelja.

Takoj po zajtrku smo naslednji dan nadaljevali vožnjo do Sarajeva. Ob precej umazani reki Bosni se

vrstijo mesta z industrijo, kot so Ili-jaš, Visoko, Busovača, Semizovac in še prej rudnik Kakanj. Zenice nismo videli, ker cesta prej zavije proti Sa-rajevu. Kmalu smo uzrli prve obrise novega škatalastega naselja, s še ne-urejenimi cestnimi priključki. Do-govorjeno je bilo, da nas bo pri Prin-cipovem mostu čakal vodič, pa ni prišel. Zato smo se razšli po svoje, najprej k prizorišču atentata na Franca Ferdinanda. Med potjo v staro Baščaršijo smo si ogledali Huzrevbegovo džamijo iz začetka 16. stoletja. Zelo razgledan vodič je pripovedoval o načinu gradnje te slovite, arhitektonsko čudovite stav-be, zraven je seveda povedal še kaj o islamu. Tla so v prednjem delu pre-krita z dragocnimi preprogami, ki so jih ob obisku džamije podarili bogati državniki iz muslimanskega sveta, najdražja je dar Reze Pahlav-ija, vredna 300 milijonov din. Na-serjeva je nekaj skromnejša.

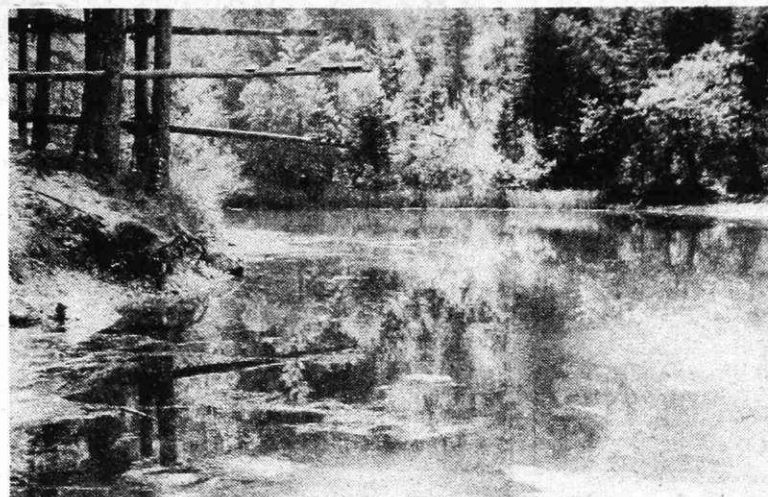
Za tuje je stari del mesta Baš-čaršija paša za oči, tudi mi nismo mogli ravnodušno ogledovati razno-likosti ročnih izdelkov, ki pa niso tako poceni. Originalne ulične nizke trgovnice, tudi delavnice so vmes, v katerih spretni obrtniki izdelujejo različne predmete, privabljajo tuje, ki radi slikajo to sarajevsko posebnost. Komaj smo našli vhod v origi-nalno urejeno turško restavracijo. Rezbarije in citati iz korana krasijo stene.

Zapustili smo Sarajevo, cesta je vodila mimo zgodovinske planine Igman na desni in Jahorine na levi strani. Nekaj km pod Fočo smo zapeljali na cesto ob Drini. Po ovin-kastih vzponih smo zagledali zeleno preprogo Tjentišta z vsemi obeležji iz slavne bitke na Sutjeski. Ob vznožju Zelengore teče rečica Sutjes-ka, ki je bila v tistih težkih časih

najbolj krvava reka. V muzeju so predvajali dokumentarni film, se-stavljen iz Nemcem zaplenjenih fil-mov, ki pričajo o grozotah podivja-nih »nadjudi«. Iz spoštovanja do padlih na tem kosu zemlje psi ne smejo v ves predel, ki je proglašen za zgodovinski narodni park. Dolina je precej dolga in se razteza skoraj do pragozda Peručica v smeri gore Maglič. Tretji spomenik žrtvam zad-nje vojne pretresljivo priča nam in naj bi tudi bodočim rodovom, koliko krvi je bilo prelite za naš danes.

Naslednji dan smo nadaljevali pot do Foče. Tudi v tem mestu je bogat muzej s predmeti iz skoraj vseh bo-jišč Jugoslavije, posebno je bogato gradivo iz časov, ko je tudi deloval Vrhovni štab in je Moša Pijade snoval znamenite fočanske predpise, ki naj bi bili pozneje osnova za usta-vo FLRJ. Obiskali smo tudi grob Julke Pibernik, ki je na žalost zapu-ščen, pokopana je v skupnem grobu z drugimi, ki niso vzdržali naporov igmanskega marša. Julkinega imena ni na obeležju. Od tu nas je reka Drina spremljala vse do Višegrada.

V drugi polovici 16. stoletja je dal Mehmed paša Sokolović zgraditi 180 m dolg kamniti most prek Drine, ki zaradi svoje veličine privablja turiste od vsepovsod. Gradili so ga šest let iz klesanega kamna. Od tod je bila speljana železnica prek sliko-vitega Sarganta skozi mnogo predor-ov do Titovega Užica. Opuščen na-sip se zgublja v predore, neme priče nekdanjih dni. Del ceste in stare proge poteka po planini Zlatibor. Po strmem spustu smo prispeli v mesto, ki leži v kotlini. Nastanili smo se v novem modernem hotelu Zlatibor, ki je razkošno opremljen, cena pa temu primerno visoka. Postregli so nas v srbskem slogu z izdatnim kosilom, nakar smo se odpeljali v 14 km od-daljeno Kadinjačo. To je spomenik velikih razsežnosti, zadnji med veli-kimi, katerih ogled je bil v našem programu. Prostor spomenika ni iz-bran slučajno, ampak so s teh polo-žajev branili pristop proti Užicu, od-koder se je moral Vrhovni štab umakniti. Slabo oboroženi mladi de-

»Tarzanovo bivališče« — jezercje Kreda nad Mojstrano (Foto. J. Jekler)

lavci so uspešno zadrževali prodor močnejših in izurjenih nemških enot, padli so do zadnjega, Titu in Vrhovnemu štabu pa je uspelo za-pustiti mesto in se umakniti. Spo-menik predstavlja na prvi pogled zaključeno celoto, detajli pa kažejo časovne in terenske pomembnosti te bitke. Od vseh pomnikov, kar smo jih videli, predstavlja Kadinjača nekaj izjemnega po svoji izdelavi in dominaciji nad krajino, od koder se vidi daleč na vse štiri strani. Tudi okolica je skrbneje urejena kot drugje.

Težko smo se ločili od presenet-ljivih lepot, toda urnik nas je prega-njal. Odpeljali smo se na Zlatibor, 27 km od Titovega Užica, kjer je zgrajeno turistično naselje, ki tudi najbolj izbirljivemu turistu nudi vse po njegovem okusu in zahtevi, rekel bi celo, da je prava turistična indu-strija, ki je mi v Sloveniji ne pozna-mo. Naselje ni nikjer vrisano v naše karte, imenuje se »Partizanske vode«, leži v višini nad 1000 m sredi obširnih borovih gozdov. Baje se nad tem področjem mešajo mediteranski in celinski vetrovi, duh borove smole visi v zraku. Te okoliščine uvrščajo to naravno klimatsko zdravilišče med prve v Evropi, obiskano je vse leto, tudi pozimi, ker je razvito tudi smučanje. Ob posebnih prilikah, kot je bil naš obisk, servirajo večerjo, ki pa je za naše pojme pravi obred. Stregli so v narodnih nošah jedi, za

katero ne vem imena, vem le to, da bi količinsko zadostovala za tri po-prečne ljudi. Več kot dve uri smo se basali, vmes pa nam je igral instru-mentalni trio, ki je menda nam na čast izvajal same slovenske pesmi, ki pa kljub zavzetosti niso izdajale slo-venskega melosa. Po prisrčnem slovesu smo odšli na zadnji počitek pred vrnitvijo domov. Odločili smo se za pot prek Valjeva in Šabca na avtocesto. Vožnja preko planine Tare, ki ni znana le zaradi čistega in zdravega zraka, ampak je svetovno znana po omoriki, ki raste edino tu. Preko Poveljena doseže cesta višino 1200 m, od koder se spušča proti Va-ljevu, kjer se nismo zadrževali, čeprav bi nas Valjevci sprejeli kot goste. Valovita pokrajina nas je spremljala do Šabca, nato pa pusta ravnina do Zagreba. Na severni stra-ni so bili vidni obrisi Fruške gore, na jugozahodu pa je na srbski strani planina Cer, znana iz bitk v prvi sve-tovni vojni. Zadnje kosilo je bilo v motelu blizu Rume. Tokrat je Kompas ali pa njegov posrednik za-tajil, saj niso vedeli za naš prihod, vendar smo bili zelo hitro postreženi z vsem, kar so pač v naglici pripra-vili. Ravinski del vožnje nas je utrujal. Do Čateža smo bili že kar naveličani vožnje, pa tudi ta je minila. Še pred polnočjo smo se doma razšli veseli, polni nepozabnih vtisov, ki jih v tem sestavku ni moč opisati.

Simon Turšič

IX. SREČANJE PIHALNIH ORKESTROV TOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

V ŠIVČEVI HIŠI V RADOVLJICI DO 20. JUNIJA RAZSTAVLJA AKAD. KIPAR-MEDALJER STANE DREMELJ

V petek, 8. maja, so v Šivčevi hiši odprli razstavo del Staneta Dremelja. Obiskovalci so do zadnjega kotička napolnili galerijski prostor, kvartet mladih harmonikarjev Glasbene šole Radovljica pa je pod vodstvom Jožeta Ažmana zaigral dve skladbi.

Znani slovenski medaljer Stane Dremelj je lansko leto za 75-letnico rojstva in 50-letnico umetniškega ustvarjanja razstavljaval v Ljubljani. Narodni muzej mu je pripravil razstavo v Arkadah skupaj z arheološko razstavo Most na Soči, saj se Dremeljeva umetniška tvorbnost že desetletja povezuje z arheologijo.

Ker je tretja umetnikova predstavitev v Radovljici praznovanja prenos njegove lanske letošnje razstave iz Ljubljane, so bile na otvoritvi prebrane besede kustosinje narodnega muzeja Hanke Štularjeve, ki je napisala:

»Medalja, po svojih dimenzijah intimna izpoved, pa naj nosi na licu in hrbtu alegorijo, simbol, portret ali besedo, je monument. Pomnik dogodka, častiljive obletnice ali osebnosti. Tako kot je njeno likovno poslanstvo že dolga stoletja navzoče in v določenem smislu nepogrešljivo, pa so medaljerji prej redko kot gosti sejani. V renesansi, zlati dobi medaljerstva, in hkrati v veliki dobi univerzalnih umetnikov, srečujemo umetnike, ki so se osredotočili na oblikovanje medalj. A tudi med velikimi mojstri tega obdobja, med tistimi, ki so gradili palače, slikali veličastne podobe in oblikovali monumentalne skulpture, naletimo na osebnosti, ki so ustvarjale medalje, kot da bi hotele izmeriti svojo umetniško moč tudi v tej veji likovnega ustvarjanja.

Slovenci se lahko ponašamo v vrsto medaljerjev. Spomnimo se le Zege, Dolinarja, Severja in Štovička in posebno Staneta Dremelja, ki mu je posvečena ta razstava. Ob trideset letih dolgo življenjski poti in pol stoletja umetniškega ustvarjanja bi želeli predstaviti javnosti izbor njegove bogate opus: njegove podobe velikih in zaslužnih ljudi, pa tudi podobe ljudi iz njegove bližnje okolice.

V Dremeljevem delu se odražata dve osnovni potezi dobrega medaljerja: oko za detajl in smisel za redukcijo. Iz jasnih, izčiščenih stvari seva njegov ostri pogled za tiste bistvene nadrobnosti, ki vdahnejo njegovim likom individualnost in življenje, po drugi strani pa je v dolgih letih iskanja zrasel v mojstra discipliniranega opuščanja.

Ob iskanju umetniškega izraza so ga zmeraj zaposlovali tudi dosežki minulih dob, še zlasti je pronicljivo dojel situacije umetnosti, prastare torevtične umetnine, ki so pred tisočletjem nastajale na naših tleh. Ravnatelj Narodnega muzeja Slovenije je ob tej razstavi napisal:

V več desetletjih intenzivnega opazovanja zgodovinske in antične umetniške zgodovine v tanjeni kovini je Stane Dremelj dobrodušno spoznal soodvisnost vseh komponent za nastanek drobne občutene umetnine. Zato smo menili, da je ob njegovih življenjskih jubilejih primeren tre-

nutek, da pokažemo njegovo delo, njegova iskanja v zgodovini naše žlahtne in izvirne umetniške dediščine in njegove samonikle raziskovalne poskuse k tehnologiji in nastajanju teh spomenikov.

Naj zaključim z besedami o umetniški sedanjosti Staneta Dremelja, ki jih je zapisal prof. Stane Mikuž: Kasna Dremeljeva dela odlikuje likovna jasnost, preprostost in duhovna poglobljenost. Kdor pozna organsko rast Dremeljeve kiparske umetnosti, se takemu stanju sedanjega kiparjevega ustvarjanja ne bo čudil. Zanimi nas seveda umetnikova nadaljnja pot ter nadaljnje meje in cilji, ki jih bo dosegel Dremelj na svojih ustvarjalnih postajah v bližnji prihodnosti.

USPEŠNO ZAKLJUČEN PRVI DEL LIKOVNEGA TEČAJA

V petek, 11. junija, so z otvoritvijo razstave risb in skic udeležencev likovnega tečaja, ki ga je organiziral likovni klub DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice, zaključili prvi del tečaja, ki sta ga v zadovoljstvo vseh udeležencev in organizatorjev izredno uspešno vodila akad. slikar Jaka Torkar in likovni pedagog Jože Dakskofler.

Odziv na natečaj je bil izjemen, saj se je prijavilo kar 35 kandidatov, zaradi česar so se morali tudi preselečiti iz klubskega prostora v Delavskem domu v likovno učilnico osnovne šole Prežihov Voranc, ki jo je vodstvo šole ljubeznivo enkrat tedensko odstopilo v brezplačno uporabo. Seveda so organizatorji, kakor tudi oba izvajalca, pričakovali določen osip, še posebno, ker je prvi del tečaja vseboval usmerjeno skupinsko skiciranje oziroma risanje, to je osnovno znanje, ki ga mora obvladati vsakdo, ki se hoče kolikor toliko uspešno vključiti v likovno ustvarjanje.

Zaključek prvega dela pa je vse prijetno presenetil, tako po številu tistih, ki so vztrajali, kakor tudi po napredku, ki so pokazali tečajniki in ki je nazorno viden tudi na razstavi. Glede na to, da je večina tečajnikov zaposlenih ali dijakov srednjih šol, poleg drugih družbenih in domačih obveznosti, je podatek, da jih je 20, med njimi kar 12 žensk, absolviralo več kot polovico trinajstih dvehurnih

tečajev. Stirje so bili prisotni na vseh, šest na dvanajstih, stirje na enajstih itd. tečajih. Med ostalimi petnajstimi tečajniki se le dva prijavljena nista udeležila niti enega tečaja, eden le enega, pet dveh, trije treh, dva štirih, in po eden petih oziroma šestih tečajev. Objektivno lahko pričakujemo, da bo v jeseni drugi del tečaja obiskovalo najmanj 20 tečajnikov, kar je nedvomno lep uspeh in prispevek pomlajevanju in osvežitvi likovnega kluba DOLIK in s tem nadaljevanja 36-letne bogate likovno ustvarjalne in likovno razstavne tradicije v jeseniški občini, še posebno, če upoštevamo, da je povprečna starost tečajnikov okrog 27 let in da je tudi izobrazbena struktura izredno ugodna.

Poleg risanja in skiciranja na tečaj so tečajniki vzporedno s tem morali narediti tudi ustrezne domače naloge. Prvi del tečaja je s predavanjem obogatil tudi prof. akademik Jaka Torkar, ki je v svojem predavanju tudi potrdil pravilno programsko usmerjenost obeh izvajalcev tečaja. Prav gotovo gre največja zasluga za uspeh prvega dela tečaja vodju tečaja akad. slikarju Jaku Torkarju, ki je s svojim ustvarjalnemu ugledu dodal vedrino, potrpežljivost in spodbudno zaupanje v slehernega tečajnika ter njegovemu asistentu, likovnemu pedagogu Jožu Dakskoflerju, ki je s svojo bogato pedagoško prakso pomagal do uspeha. Redno je nad tečajem bedel predsednik likovnega kluba DOLIK Branko Čušin.

Prvemu »suhoparnemu« delu tečaja bo v jeseni sledil drugi del, v katerem bodo tečajniki »opustili« svinčnik in prešli k slikanju, pri čemer bo večji poudarek na individualnem likovnem izrazu in različnih likovnih tehnikah. Srečali pa se bodo tudi s slikanjem v naravi.

Razstava risb in skic udeležencev prvega dela likovnega tečaja bo odprta v razstavnih prostorih Delavskega doma na Jesenicah do vključno 23. junija vsak dan, razen nedelje, od 16. do 19. ure in v ponedeljkih, sredah in petkih od 9. do 12. ure.

AMATERSKE MELODIJE '82

V nedeljo, 30. maja, so se v Krpinu pri Begunjah že četrto leto zapored zbrali godci, ki igrajo na diatonične harmonike. Med okoli trideset nastopajočimi je bil letos najstarejši 77-letni Ignac Radl iz Radovljice, najmlajši pa 23-letni Polde Narat iz Podlublja. Največ jih je bilo iz okolice Bleda in Trčiča, pogrešali pa so harmonikarje iz bohinjskega kota in okolice Škofje Loke. Med moškimi vrstniki sta se našli tudi dve predstavnici nežnega spola.

Pokal »amaterskih melodij« in nagrado kitaro »Melodije« Mengeš je tokrat zaslužen osvojil 35-letni Andrej Pivk iz Bistrice pri Trčiču, drugo mesto je pripadlo Martinu Praprotniku iz Brezj in tretje Francu Fabjanu iz Besnice. Vsi nastopajoči so prejeli praktične nagrade, ki so jih prispevale delovne organizacije in zasebniki.

Z vmesnimi točkami so tekmovalni del popestrili pevci moškega zbora Begunjsčica iz Begunj, folklorna skupina Društva upokojencev z Javornika, recitatorji osnovne šole A. T. Linhart Radovljica, »zabelo« pa sta dodala še upokojenca domačega društva in humorist Nace. Tekmovalni del je dopolnil še nastop petih harmonikarjev, ki zaradi pravil niso mogli nastopiti v konkurenci. Najbolj je vse prisotne navdušil Milan Resnik iz Poljane pri Lukovici, lanskeletni zmagovalec Krpina.

Kot je bilo že večkrat omenjeno, ima krpinsko srečanje harmonikarjev osnovni motiv obujanje tradicije partizanske harmonike in partizanske pesmi nasploh, obeležuje pa tudi obletnico ustanovitve Kokrškega odreda. V tem smislu je izvenel uvodni nagovor nekdanjega komandanta odreda Staneta Prezljaja, prireditev pa je s pesmijo »Bohor je vstal, Bohor žari« otvoril partizanski harmonikar Tonček Triplat.

Po razglasitvi rezultatov se je nadaljeval prosti program, kjer so harmonikarji ob spremljavi ansambla še naprej zabavali gledalce, mnogi od njih pa so sončno popoldne izkoristili za spoznavanje med seboj in izmenjavo izkušenj. Harmonikarji — partizani, tudi letos jih je bilo nekaj med nastopajočimi, pa so imeli priložnost spomine na naš narodnoosvobodilni boj.

— A —

Pogled na gradbišče na Kredarici v lanskem letu (Foto F. Sluga)

POSLUŠALI SMO DVA KVALITETNA PEVSKA ZBORA

Zborovodja Roman Ravnič je učence, ki pojemo v njegovem šolskem zboru, povabil na koncert pevskega zbora iz Celja in Blaž Arnič z Jesenic. Vabilu sem se tudi jaz z veseljem odzvala.

Najprej smo poslušali pevski zbor iz Celja. Gostje so imeli zelo pester spored. Začeli so z Gallusovo pesmijo Gavišunt. Vsi poznamo slovenskega skladatelja Jakoba Petelina-Gallusa. Njegove pesmi so napisane v latinskem jeziku, kar je bilo v njegovem času običajno. Tudi naslednjo skladbo Antona Brucknerja Locus iste je zbor pel v latinščini. Ta pesem je izredno ritmična in glasna, vendar z mračno tematiko. Potem nas je zbor popeljal na Hrvaško in zapel Vozbranoj skladatelja Mokranjca. Prepletanje višjega in nižjega glasu je spremljala značilna hrvaška melodija. Bilo je zelo lepo.

Vse naslednje pesmi so bile narodne, vendar v priredbah različnih skladateljev. Prva je bila skladatelj Kramolca Sem se rajtov ženiti. Nato smo občutili Prekmurje v pesmi Venci beji Franceta Marolta. Ob tej pesmi si lahko predstavljamo otožno prekmursko pokrajino. Verjetno je to najlepša prekmurska pesem, morda zaradi vsebine, morda zaradi prelepe melodije. Tudi naslednja pesem istega skladatelja Teče mi vodica, izvira iz Prekmurja. Za konec so gostje zapeli dve hudomušni in veseli skladbi, da nas je minila otožnost prejšnjih pesmi. To sta bili Ženka mi v gore gre in Ptičja svatba. Bili smo navdušeni in zboru nismo mogli nehati plaskati. Zato so nam zapeli še eno. Pesem je bila zelo zanimiva, kajti posamezni pevci so oponašali določena glasbila. Potem so se vsi glasovi združili in skladba je čudovito izvenela. Res prijeten zaključek koncerta celjskega pevskega zbora.

V drugem delu koncerta je nastopil naš zbor Blaž Arnič. Tudi oni so začeli z Gallusom. Pesem Si vox est je hitra, vesela in lahkotna. Mojstra Bacha so predstavili v skladbi Psalite deo nostro, kjer je bil

izrazit višji glas. Sledila je Mozartova Ave verum corpus, tiha, nežna in me je spominjala na skladatelja samega, kajti Mozart je bil izredno čustven človek. Iz Nemčije smo za hipec odpotovali v Francijo k Paulu Hindemithu, francoskemu skladatelju. Poslušali smo njegovo La biche, kratko, vendar izredno zahtevno pesem. Potem smo se vrnili v domovino k domačim pesnikom in skladateljem, najprej k Srečku Kosovelu in njegovim Borom. Pevci so zelo doživeto in zlahka sem si predstavljala kras in bore, ki kljubujejo burji. Potem smo slišali Slovensko besedo in takoj nato smo se odpravili v prihodnost s skladbo A M 65. Pevci so nam opisali vesolje, leto 2001 in prihodnost nasploh. Iz znanstvene fantastike smo se znašli spet v sedanjosti. Zbor nam je zapel Da vušnejša ja ni in potem še o pomladi, ki se nam rojeva vsako leto, pesem Luba vrged se rodi. Posebnost te skladbe je solo, ki je izzvenel zelo sveže in »pomladno«. Da ne bi ostali preveč »vigredni«, je zbor svoj spored zaključil z živahno belokranjsko poskočnico skladatelja Jakoba Ježa Igraj kolce. Seveda nas je tudi naš zbor navdušil in priploskali smo si še pesem Rasti rožmarin, katere žalostna vsebina nam ni vzel dobro volje in navdušenja nad obema zboroma.

Spet smo preživeli lep večer ob poslušanju dveh kvalitetnih mladinskih pevskega zbora. Morda se bo kdo spraševal, kakaj zbora nista pela le slovenskih skladb. Toda vsak dober pevski zbor mora imeti širok repertoar in se ne sme zapirati v ozek krog slovenske narodne in umetne pesmi. Izredno pohvalno je, da zbora enako dobro pojeta tudi tuje in domače skladbe. Bilo mi je zelo všeč in uživala sem ob vsaki pesmi.

Mateja Faletič, 7. b.
OŠ Prežihov Voranc

14. REPUBLIŠKE ŠPORTNE IGRE OSNOVNIH ŠOL S PRILAGOJENIM PROGRAMOM V MARIBORU

Maribor je bil 11. in 12. junija gostitelj učencev osnovnih šol s prilagojenim programom iz vse Slovenije. Nastopilo je 190 učencev v atletiki, plavanju in igrah z žogo. Pokrovitelj iger je bilo gradbeno podjetje Stavbar Maribor v sodelovanju z republikanskim centrom SSD v Ljubljani.

Mariborčani so nas gostili že v petek. Ta dan je bil dan spoznavanja med učenci in učitelji. Obiskali smo spomenik Džura Džakoviča pri sv. Duhu na Ostrem vrhu. Tam so granicarji pripravili kulturni program. Po vrnitvi v Maribor so učence prevzele družine v varstvo in prenočišče.

V soboto je bila slavnostna otvoritev iger na stadionu Ljudski vrt. Po pozdravnem govoru predsednika občine in pokrovitelja iger so se pričela tekmovanja v naslednjih panogah: tek na 60 m za pionirje in pionirke; tek 300 m za pionirje in pionirke; skok v daljino za pionirje in pionirke; tek 600 m za pionirke; tek 800 metrov za pionirje; plavanje 25 m za pionirje in pionirke; nogomet za pionirje; roketni tek za pionirke.

Nastopilo je 190 učencev iz mariborske, celjske, dolnjske, goriške, koperske, pomurske, ljubljanske in gorenjske regije. Gorenjsko ekipo so sestavljali učenci naslednjih šol: OŠ Helena Puhar (21 udeležencev), OŠ Blaž Ostrovrhar (5 udeležencev), OŠ Polde Strazišar (10 udeležencev) in zavod Matevža Langusa (9 udeležencev). Iz jeseniške šole so nastopili: v atletiki Andrej Kopavnik, v plavanju Miladin Šakić, Jože Stancar in Marko Girandon ter rokometne igralce: Milena in Erika Čerin, Zoja Beriša, Cvetka Vesek in Sabina Lović.

Največ uspeha so imeli učenci mariborskega območja, saj so zmagali v atletiki pri pionirjih in pionirkah, nogometu in

roketu. Gorenjska ekipa je v skupnem seštevku zasedla šesto mesto.

Gorenjsko ekipo v roketu so sestavljale učence OŠ Polde Strazišar, šol iz Kranja in Kamne gorice. Po predhodnih kvalifikacijah, kjer so osvojili prvo mesto, smo upali na visoko uvrstitev tudi v Mariboru, toda zgodilo se je ravno obratno. Tekmovalke so tekmovalje vzele premalo resno. Na igrišču so prišle brez prave volje do iger, prišlo je tudi do nesporazuma med trenerjem in tekmovalkami. Bilo je še nekaj objektivnih vzrokov.

Nastopile so štiri ekipe: Maribor, Celje, Gorica in Gorenjska. Prvo tekmo so igrale s Celjankami in izgubile 16:10. Tekma je bila nezanemljiva, saj naše tekmovalke niso vedele, kaj hočejo. Zastreljale so tudi pet kazenskih strelcev, kar je vplivalo na njihovo igro — postale so nesigurne. V drugi tekmi z Goriko so pokazale pravo vrednost in zmagale z rezultatom 17:5, žal je bilo prepozno za višjo uvrstitev. Vrstni red: 1. Maribor, 2. Celje, 3. Gorenjska, 4. Gorica.

Kljub temu, da v Mariboru nismo dosegli več, moram povedati, da so učence OŠ Polde Strazišar dosegle maksimum v enem letu. Pred letom dni smo pričeli šele s sistematičnim delom in treningi ter organizacijo SSD. Če primerjamo pretekle rezultate, je to leto leto uspehov za šolo, za kar gre tudi zahvala ostalim učiteljem. Rokometnice so dosegle izreden uspeh; od 14 tekem so izgubile samo eno tekmo in to s Celjem. Bile so gorenjske prvakinja, prvakinja zahodne skupine, občinske prvakinja in tretje na mariborskih športnih igrah. Za njihove športne uspehe in prizadevanja jim iskreno čestitamo.

Brane Dvoršak

GORJANSKI GODBENIKI BODO SLAVILI 75-LETNICO

Nobenega dvoma ni, da je gorjanski pihalni orkester v zadnjih petih letih kvaliteto izredno napredoval pod strokovnim vodstvom profesorja Lojzeta Velkavrhja, ki je glasbeno akademijo dokončal v Ljubljani. Njegov predhodnik, Julij Sorgo z Javornika, je gorjanske godbenike vodil polnih 16 let, vendar se je zaradi starosti leta 1977 umaknil, godbenikom iz Gorij pa je uspelo pridobiti odličnega glasbenega pedagoga tovariša Velkavrhja, ki poučuje tudi v glasbeni šoli v Radovljici in v oddelku te šole v Gorjah, odkoder dobiva tudi gorjanska godba mladi šolani kader.

V pihalni orkester je vključenih 38 godbenikov, ki delujejo povsem ljubiteljsko. Ker je večina zaposlena in delajo v več izmenah, so le redkokdaj vsi prisotni na vajah. Po kroniki, ki jo hranijo, godba deluje 75 let, vendar pa po ustnih izročilih deluje dalj časa. Kot je povedal že pokojni Anton Kocjančič — Durginov oče iz Krnice pri Gorjah, je gorjanska godba igrala že pri otvoritvi železnice Ljubljana — Trbiž, to pa je bilo 14. decembra 1870. leta, to se pravi pred 112 leti.

Da so gorjanski godbeniki res marljivi in prizadevni, dokazujejo številne vaje in nastopi doma in v tujini. V letu 1981 so imeli kar 118 vaj in 74 nastopov (od tega 37 pogrebno). Nastopajo v paradih oblekah ali v gorenjskih narodnih nošah, zaradi česar je godba še posebno atraktivna. Dvorano za vaje so si uredili v gasilskem domu v Gorjah, v predlanskem letu pa so s pomočjo organizacij združenega dela kupili nova glasbila, ker so bila stara že dotrajana in neenotna. Leta 1944 so namreč svoje instrumente oddali partizanom na Primorsko, ker so tudi godbeniki-partizani iz Gorij, igrali v sestavi XXXI. divizije.

Svoj jubilej bodo gorjanski godbeniki praznovali z naslednjim sporedom:

v soboto, 19. junija, bo ob 20. uri jubilejni koncert v dvorani TVD Partizan v Gorjah;

v petek, 2. julija, bo ob 20. uri v festivalni dvorani na Bledu skupni nastop godbe na pihala Gorje in godbe na pihala iz Rutesheima iz ZR Nemčije, s katero so gorjanski godbeniki pobrateni;

DELOVNO RAZMERJE ZA DOLOČEN ČAS ZA UČENCE ŠOL

V Železarni smo začeli sklepati delovna razmerja za določen čas z učenci srednjih, višjih in visokih šol. Večina delovnih nalog se bo opravljala v eno ali dvoizmenskem delovnem času, nekatere pa tudi v nočnem času.

Za fizično zelo slabotne kandidate opravljanje delovnih nalog ni primerno, ker gre predvsem za dela v TOZD materialne proizvodnje, kjer so težji pogoji dela.

Delovno razmerje bomo sklepali za najmanj en mesec neprekinjenega dela. Če ta pogoj ne bo izpolnjen, bo kandidat moral ob izplačilu osebnega dohodka povrniti osnovne stroške sprejemnega postopka in zaščitnih sredstev za delo.

Kandidati, ki morajo v času počitnic opravljati počitniško prakso ali proizvodno delo, pa jim učni program šole dopušča za te namene opravljanje takih del, lahko za ta čas pod pogojem predhodnega odobritve sklenejo delovno razmerje. Ob zaključku dela jim bo izstavljeno ustrezno potrdilo.

Sprejemni postopek za kandidate je vsak ponedeljek od 14. junija 1982 dalje na kadrovskem sektorju od 6. do 8. ure.

Pri sprejemu je potrebno predložiti naslednje dokumente:

- delovno knjižico,
- osebno izkaznico (kdor jo že ima),
- zadnje šolsko spričevalo.

Na katere delovne naloge bo kandidat razporejen, bo odvisno od trenutnih kadrovskih potreb oziroma od fizičnih sposobnosti kandidata.

Komisija za delovna razmerja in samoupravno delitev DO TOZD OŠ Karavanskih kurirjev NOB Koroška Bela objavlja prosta dela in naloge

HIŠNIKA s polnim delovnim časom za nedoločen čas od 1. septembra 1982 dalje

Pogoj: KV ključavničar, mizar ali električar.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izobrazbi v 15 dneh od objave na naslov TOZD Osnovna šola Karavanskih kurirjev NOB Koroška Bela - komisija za delovna razmerja in samoupravno delitev OD.

ZAHVALE

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega

MARJANA ZUPANA

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem, znanec, sosedom in vsem, ki so nam ob težkih trenutkih slovesa stali ob strani, izrekli sožalje, podarili cvetje in ga spremili na njegovi zadnji poti.

Posebno zahvalo smo dolžni dr. Grošlju in osebju onkološkega inštituta v Ljubljani za nesebično pomoč in nego med njegovo boleznijo.

Vsi njegovi

ZAHVALA

Ob prerani smrti našega dragega

VALENTINA-TINETA LUZNAJA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste z izrazi sožalja, cvetjem in navzočnostjo na zadnjem slovesu izrazili čustva in pozornost. Posebno zahvalo smo dolžni dr. Resmanu in dr. Zaletelu iz obratne ambulante Železarne, govornikom tov. Brčetu - ZB NOV in tov. Golmajerju - ŽIC Jesenice za tople poslovilne besede, moškemu pevskemu zboru iz Kroke in pihalnemu orkestru Verige Lesce.

Vsem še enkrat iskrena hvala.

Zalujoci vsi njegovi

Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela se iskreno zahvaljujem za prejeto čestitko ob mojem življenjskem prazniku. Zelo sem vesel, da ste se spomnili tudi mene.

Anton Vovk

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem TOZD Elektrode L.2 za darila in jim želim mnogo zdravja in medsebojnega razumevanja.

Emil Žagar

Ob upokojitvi se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem TOZD Žičarna, ki so mi s svojo prisotnostjo zaželeli na poslovilnem srečanju zdravja in zadovoljstva in mi poklonili dragocena darila, ki mi bodo v trajen spomin.

Vsem želim še veliko uspehov.

Ivan Gašperčič

Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela se najlepše zahvaljujem za prejeto čestitko in dobre želje ob mojem 81. rojstnem dnevu. Enako želim tudi jaz Društvu mnogo uspehov pri njihovem nadaljnjem delu.

Magdalena Logar

ZAHVALA

Ob smrti dragega moža, očeta, brata in starega očeta

FRANCA RABIČA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znanec za izkazano pozornost in sočustvovanje ter podarjene vence in cvetje. Posebno se zahvaljujem govorniku Janezu Svobodu in pevci za zapete žalostinke. Hvala tudi vsem, ki ste ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti.

Zalujoci: žena Ana, sinova Miha in Franci, sestra Rezka in Minca, brat Miha in ostalo sorodstvo

Vsem sodelavcem in sodelavkam raziskovalnega oddelka Železarne se ob odhodu v pokoj najiskrenejše zahvaljujem za prisrčen, nepozaben poslovilni večer in dragocena darila ter zares lepe poslovilne besede vodilnih sodelavcev.

Vera Dolenc

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 19. junija, bosta na Jesenicah od 7. do 19. ure odprti trgovini: Delikatesa - poslovalnica 7, Titova 7 in Delikatesa - Kašta 4 na Plavžu, Tavčarjeva 6.

DEŽURNA LEKARNA

V mesecu juniju bo za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna na Jesenicah.

DRUŠTVO V AVTOMEHANIČNIH DELAH NA JESENICAH

V soboto, 19. junija: Anton PONGRAČIČ, Jesenice, Kidričeva 6.

ČLANOM DU JAVORNIK- KOROŠKA BELA

Društvo upokojencev Javornik-Koroška Bela obvešča vse svoje člane, da bo v soboto, 19. junija, ob 16. uri redna delovna konferenca društva. Na tej konferenci bomo razpravljali o delu društva med obema konferencama in o nadaljnjem programu dela.

Vabimo člane, da se delovne konference društva v čim večjem številu udeležijo in s svojimi predlogi pomagajo društvu k še bolj uspešnemu delu.

ČLANOM ZB NOV JAVORNIK- KOROŠKA BELA

Krajevna organizacija ZB NOV Javornik-Koroška Bela prireja praznovanje 4. julija - dneva borca, v Javorniškem rovtu na postaji G-22. Vabimo vse člane naše organizacije in vse ostale občane, da se praznovanja udeležijo v čim večjem številu.

Ob slabem vremenu praznovanja na G-22 ne bo.

Kupim ali vzamem v najem rabljen pianino. Naslov v uredništvu Železarja.

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO

19. in 20. junija zahodnonemški barvni erot. film RESNICNE ZGODBE - 7. del; režija Walter Boos, v glavni vlogi fantje in dekleta, učenci srednjih šol, njihovi starši in predavatelji, ob 17. in 19. uri. Ogled filma ni dovoljen mladini do dopolnjenega 15. leta starosti.

21. in 22. junija ameriški barvni ljub. film ALI JE PROSTOR ZA LJUBEZEN; režija Joel Oliansky, v glavni vlogi Richard Dreyfus, ob 17. in 19. uri.

23. junija hong. barvni karate film ČLOVEK Z IMENOM TIGER; režija Lo Wei, v glavni vlogi Jimmy Wang-Ju, ob 17. in 19. uri.

25. junija domača barv. drama SEZONA MIRU V PARIZU, režija Predrag Golubović, glavni vlogi Dragan Nikolić, ob 17. in 19. uri.

26. junija ameriški barvni katastrof. film PLAZ; režija Kori Alen, v glavni vlogi Rock Hudson, ob 17. in 19. uri.

KINO PLAVŽ

19. in 20. junija ameriški barvni ljubezenski film ALI JE PROSTOR ZA LJUBEZEN ob 18. in 20. uri.

21. in 22. junija zahodnonemški barvni seks. film RESNICNE

ZGODBE - 7. del, ob 18. in 20. uri. 24. junija hong. barvni karate film ČLOVEK Z IMENOM TIGER ob 18. in 20. uri.

25. junija domača barvna vojna drama PADEC ITALIJE ob 18. in 20. uri.

26. in 27. junija ameriški barvni karate film OKTAGON ob 18. in 20. uri.

KINO KRANJSKA GORA

19. junija hong. barvni karate film PETELINOV UDAREC ob 20. uri.

23. junija ameriški barvni ljubezenski film ALI JE PROSTOR ZA LJUBEZEN ob 20. uri.

26. junija zahodnonemški barvni erotični film RESNICNE ZGODBE - 7. del, ob 20. uri.

30. junija ameriški barvni karate film OKTAGON ob 20. uri.

KINO DOVJE

19. junija ameriški barvni thriller ULICE NASILJA ob 19.30.

20. junija hongkonški barvni karate film PETELINOV UDAREC ob 19.30.

26. junija ameriški barvni ljubezenski film ALI JE PROSTOR ZA LJUBEZEN ob 19.30.

27. junija zahodnonemški erotični film RESNICNE ZGODBE - 7. del ob 19.30.

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem vsem sodelavcem in sodelavkam za lepo slovo in spominska darila, ki nam bodo drag spomin na delo v Livarni. Posebno se zahvaljujem vodju TOZD Livarna Jožetu Osvaldu za poslovilne besede, kakor tudi predsedniku sindikata Livarne.

Vsem sodelavcem želimo nadaljnjih uspehov in medsebojnega razumevanja.

Upokojenci TOZD Livarna

ZAHVALA

Sindikalni organizaciji TOZD Plavž se zahvaljujem za denarno pomoč v času moje bolezni.

Osmam Rak

ZAHVALA

Krajevni skupnosti Podmežakla se zahvaljujem za denarno nagrado, ki sem jo prejel za pomoč v pripravah na volitve.

Milosav Blagojevič

ZAHVALA

Vsem sodelavkam in sodelavcem, gladilcem votlic v Žičarni in Hladni valjarni, se lepo zahvaljujem za prejeto darila ob odhodu v pokoj. Vsem želim še veliko delovnih uspehov in medsebojnega razumevanja.

Cilka Šorl

ZAHVALA

Cenjenim gostom restavracije Kazina se iskreno zahvaljujem za lepa darila in pozornost ob mojem odhodu v pokoj.

Kristina Kraljić

ZAHVALA

Vsem sodelavkam in sodelavcem obrata RTA iskrena hvala za darila in pozornost ob moji upokojitvi.

Vsem želim veliko medsebojnega razumevanja in uspehov pri delu.

Stane Koprivec

ZAHVALA

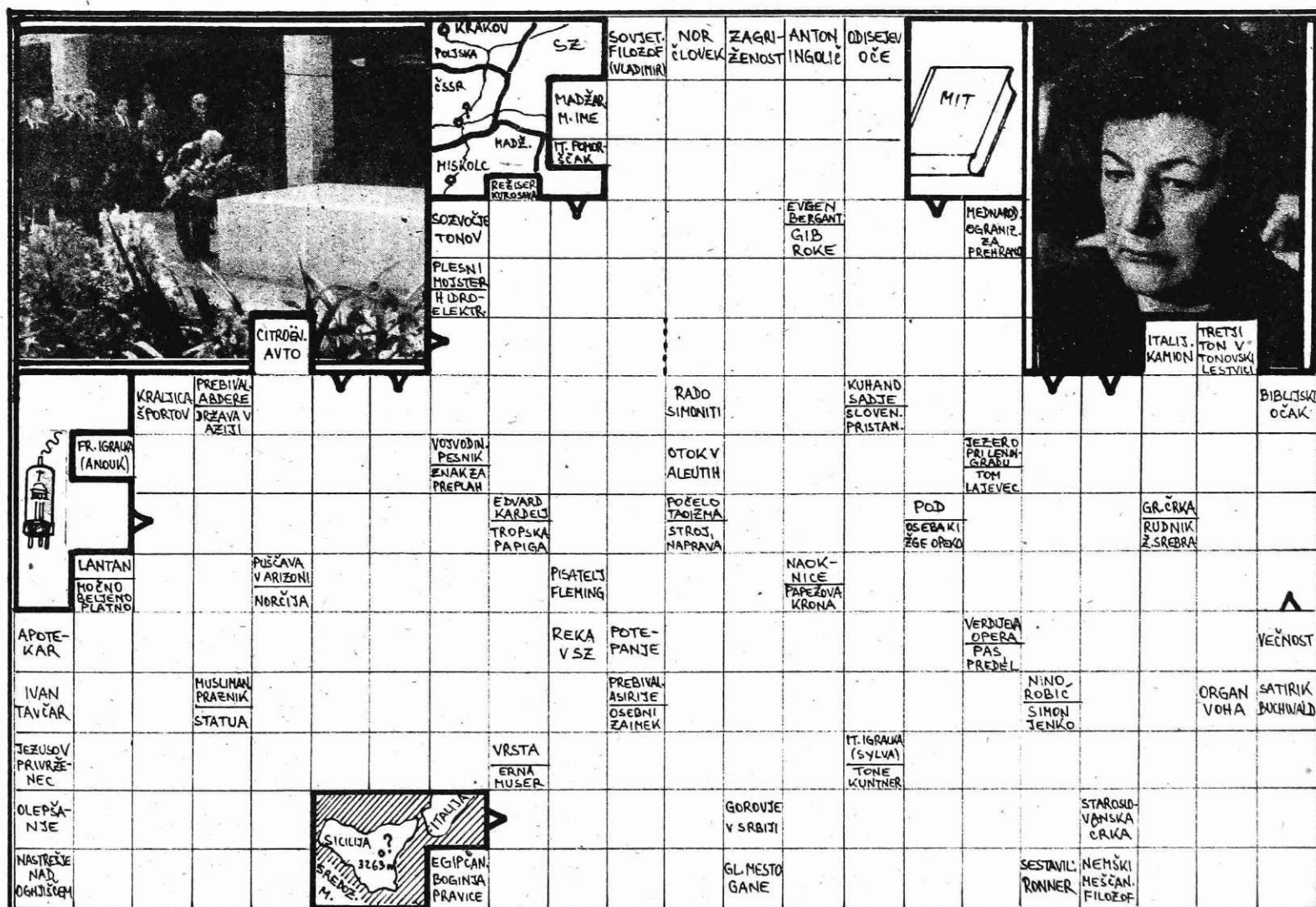
Ob upokojitvi se zahvaljujem svojim sodelavcem oddelka starega železa TOZD Jeklarna za prijeten poslovilni večer in lepa darila, ki me bodo še dolgo spominjala na vas.

Obenem želim vsem ožjim sodelavcem in kolektivu TOZD Jeklarna čimboljših uspehov pri nadaljnjem težkem delu.

Karol Baloh

REŠITEV KRIŽANKE IZ 22. ŠTEVILKE ZELEZARJA:

stopnišče, pantomima, aktiv, brk, vrtač, del, Azi, faktor, vonj, Leoš, ora, Ami, Iri, Tom, polo, par, Keops, koral, Esad, en, čir, LO, os, Julija, mrcina, rak, Menart, rake, drevo, iver, Oto, Maina, Nicole, Žirje, salo, AP, zebu, Evert, atek, Iran, kanta, raca, nona.

VIŠINA

V gorah nastopijo težave tudi zaradi višine. Ko hodimo na višini 1500 m nad morjem, občutimo že po uri ali dveh hoje utrujenost in niti ne pomislimo, da to ni samo od hoje. Dejansko deluje redkejši zrak že na tej višini in povzroča sprva samo nekaj hitrejši občutek utrujenosti, kot bi ga imeli pri istem naporu v dolini. Na višini 2000 m se pokaže negativni vpliv višine na človeški organizem že precej bolj občutno. Hoditi moramo že bolj počasi, nekaj hitrejših korakov že povzroči zadahnanost in skokovito povečanje utrip srca. Od 2000 m naprej je vpliv višine postopoma vse bolj občuten.

Toda pozor! ne za vse ljudi enako. Od tisoč ljudi se jih nekaj sprosti prilagodi višini eden pa se morda višini sploh ne prilagodi, ali pa se prilagodi sila počasi. Tisti redki, ki se sprosti, že med hojo popolnoma prilagodijo višini, gredo lahko v enem dnevu do višine 4.000 m in tudi 5000 m brez vsakih težav in posledic, tisti posamezniki med tisoč ali več tisoč primeri, ki je na višino neprilagodljiv, pa brezpogojno umreže na višini 3000 m. Zato moramo obravnavati vsak primer višinske bolezni, ki kaže težje simptome, sila resno.

Navedli smo oba skrajna primera, ki obsegata med tisoč ljudmi samo nekaj posameznikov, vsi ostali pa so več ali manj prilagodljivi.

Znaki težav so sledeči:

- prva, najlažja stopnja: zadahnanost, hiter puls, občutek utrujenosti,
- druga stopnja: zelo hiter puls, glavobol, bruhanje,
- tretja stopnja: zelo močan glavobol, izgubljanje zavesti, bruhanje krvi. Tretja stopnja pomeni tudi konec. Ob pojavu druge stopnje je treba takoj ukrepati. Nastopi navadno na višini prek 3.000 m, kar pa ni pravilo. Če ne upoštevamo skrajnih primerov prilagodljivosti, potem bodo imeli nekateri težave že pri 2.500 m višine, drugi že pri 4.000 m. 4000 m je približna skrajna meja, na kateri prvi dan dostopa občuti težave skoraj vsakdo. Znano je tudi, da isti gornik ne občuti začetnih težav stalno pri isti višini. Tudi navedenih stopenj je lahko več, omenjene so najbolj tipične in se pri posamezniku lahko pokažejo z manjšimi odstopanji od opisa, v glavnem pa drže.

Bolnik s simptomi druge stopnje mora v spremstvu takoj v dolino, ali vsaj tisoč metrov nižje od višine, kjer je zbolel. Zdravilo, ki v mnogih primerih učinkovito pomaga, je aspirin in dodatno še C vitamini. Do tretje stopnje ne sme priti. Ukrepati moramo nujno že pri drugi stopnji znakov višinske bolezni.

Poglejmo, kaj pravi o vplivih višine dr. Biba Klinar: Človek se lahko vsaj do neke mere prilagodi na zmanjšani tlak kisika v vdihnem zraku. Prva reakcija na pomanjkanje kisika je pospešeno dihanje. To pa postane učinkovito le, če se kljub hitrejšemu odzračevanju ogljikovega dioksida iz krvi ohrani ustrezna sestava ionov v telesnih tekočinah, še posebej v okolici centra za dihanje v možganih. Zgodnji mehanizmi za urejanje spremene ionske sestave krvi zaradi hitrejšega dihanja se vzpostavijo približno v enem dnevu, dokončno pa se uredijo razmere šele po enem do treh tednih. V tem času se tudi že začne povečavati število rdečih krvničk, prenašalcev kisika v krvi. Povečana količina krvi pomeni tudi boljše preskrbo organizma s kisikom kljub temu, da je količina kisika v zraku zmanjšana. Od učinkovitosti vseh naštetih mehanizmov je odvisna sposobnost prilagajanja organizma na razmere, kakršne so v večjih višinah.

Zadeva torej ni ravno najbolj enostavna. Organizem reagira torej na redkejši zrak najprej tako, da skuša ohraniti normalno vzdržnost dihalnega centra v možganih, kar omogoči hitrejšo in boljše preskrbo s kisikom; prva faza prilagajanja traja en dan, dokončna prilagoditev pa okoli tri tedne, nekateri strokovnjaki navajajo, da tudi pol leta.

En dan je mirovanje priporočljivo na višini tri tisoč metrov in ponovno en dan na višini 4000 m.

Po dosedanjih spoznanjih je možna aklimatizacija do višine 6000 m. Nad to višino človek ne vzdrži dalj časa brez pomoči umetnega dovajanja kisika. Alpinisti si pomagajo tako, da se pred odločilnim naskokom na vrh večkrat vračajo v bazno taborišče, da si opomorejo.

TEKOČINE V VIŠINI

Višinska bolezen ima tudi čisto svoje, rekli bi, popolnoma neločljive navade: prepričan si, ker si že dalj časa na višini, da si že aklimatiziran, pa te na vsem lepem ponovno napade. Ti primeri niso pogosti. Bolj pogosto se zgodi, da se ti aklimatizacija na določeni višini upre in imaš nad tisto višino neopredeljene težave in ni nujno, da je to ravno nad 6000 m.

Kadarkoli bomo delali ture v Centralnih alpih, kjer pridemo tudi nad 4000 m, moramo izvajati aklimatizacijo zelo potrpežljivo in postopoma. Prvi dan je priporočljivo hoditi največ do 2000 m, naslednji dan največ do 3000 m in šele tretji dan preko 4000 m. To je razpored za večjo skupino, v kateri je zanesljivo nekdo, ki je počasi prilagodljiv. Rutinirani gorniki, ki vpliv višine na svoj organizem poznajo že iz izkušenj, ukrepanje izkušnjam primerno.

Sprememba višine ima že en neprijeten vpliv na organizem — izredno jezo. V velikih višinah nad 4000 m je ta vesa hujša kakor v sredogorju, tam okoli 1500 do 2000 m. Na velikih višinah smo prisiljeni popiti dnevno nad štiri litre tekočine; redkejši v suhih zrak, velike temperaturne spremembe in velik napor narode svoje. Dehidracija povzroča zgostitev krvi in to je tudi ena od nevarnosti velikih višin, ki se ji izognemo le z zadostnim nadomestilom tekočine. Dehidracija pospešuje nastop višinske bolezni, če pa ta že obstaja, jo poslabša. Za višinsko bolezen vemo, da nastopi prej, če hitro dospemo na višino, npr. z žičnico z doline do preko 3000 m. Isto velja tudi, če se zelo hitro vzpenjamo peš. Izkušnje starih alpinistov povedo, da se moramo vzpenjati počasi, še posebej, ko se bližamo kritičnim višinam okoli 3000 m, da pri prvih znakih vpliva višine zadosti počivamo, dihamo globoko in hitro in hodimo vse bolj počasi. Vsi znaki višinske bolezni in sploh vplivanja na organizem nastopijo mnogo prej in hitreje pri otrocih, pri bolehnih ljudeh in pri netreniranih ljudeh ter starih nad 60 let. Strokovnjaki so ugotovili da organizem tistih, ki se gibljejo večkrat nad 3000 m višine, nekako računalsko ohrani na podzavestni vse, kar je potrebno za hitrejšo obrambo proti težavam višin.

Znano je, da se človek po določenem času aklimatizira na višino in tudi to je znano, da ta aklimatizacija po določenem času (nekako 7 do 10 dni) življenja v dolini, recimo 500 m nad morjem, zopet popolnoma popusti, toda večina tistih, ki so že bili na višinah, se višini ponovno hitreje privadi, kar pa tudi ni stoddostno pravilo.

Če glavobol in bruhanje po vzetju aspirina in C vitamina prenehata, ni potreben povratek v dolino, sicer je nujen. Višinska bolezen prinese s seboj apatičnost, podcenjevanje težav, precejevanje svojih sposobnosti, z eno besedo nekritičnost, zmanjšano telesno sposobnost. To mora vodja ture vedeti in se po tem ravnati. Zato je že hitrejša dihanje in počasna hoja prvi alarm, ki ga je treba upoštevati. Tistega, ki kaže znake višinske bolezni, ne smemo nikdar pustiti na poti samega, še posebej

ne v nevarnem svetu, ne smemo ga siliti k hitrejši hoji, ravno nasprotno, če ni daleč do koč, naj pogosto počiva in hodi čim bolj počasi. Če je do koč daleč, se mora v spremstvu vrniti; na izpostavljenih mestih mora biti navezan.

Najnovejša dognanja govore, da dosežemo z anaerobično vadbo iste učinke kot z visokogorsko aklimatizacijo. Če npr: tečemo zelo hitro 400 m, potem po določenih metrih teka porabimo iz mišičja ves kisik, ki ga kri sprosti dovaja in preostanek daljave pretečemo s kisikom na dolgo ali v manjku, ki ga organizem nadoknadi čez čas pri počitku. V času, ko smo s kisikom na dolgo, nastanejo približno isti pogoji, isto stanje, kot pri pomanjkanju kisika zaradi višine in tako se organizem privaja na to stanje.

(Se nadaljuje)

9. POKAL JULIJSKIH ALP OSVOJILA ŽENSKA EKIPA JESENIC

Pretekli teden je bilo v italijanskem turističnem mestu GRADEŽ (GRADO) deveto tradicionalno namiznoteniško tekmovalstvo treh dežel: Slovenije, Koroške in Furlanije — Julijske Krajine. To tekmovalstvo poteka izmenoma vsako leto v eni od navedenih dežel. Lansko leto je bilo tekmovalstvo v Novi Gorici, prihodnje leto pa bo na Koroškem. Nastopajo predvsem igralci in igralke obmejnih krajev. Namen tekmovalstva je, poleg športnega merjenja moči, navezovanje prijateljskih vezi med prebivalci sosednjih dežel.

Več kot sto igralcev in igralk ter 23 ekip se je borilo v moški in ženski ekipni konkurenci, posamezno pa so igrali mladinci in mladinke ter člani in članice.

Kljub razmeroma dobri konkurenci so se jeseniški namiznotenišci odrezali kar dobro. Ženska ekipa v postavi Milana Strumbi — Zora Zalokar je najprej osvojila prvo mesto v svoji skupini, zatem v polfinalu premagala koroško ekipo VISA 3:0 in končno v zelo razburljivem in napetem dvoboju ekipo — prvaka Slovenije — Smedelo iz Kopra 3:2. To je bila po devetih letih prva ekipna zmaga Jesenic na pokalu Julijskih Alp.

Ekipa članov v postavi Robert Babič — Jaki Veber je v zagrizenem boju in kljub dobri igri klonila pred ekipo RANGERS iz Udin 3:1 in osvojila drugo mesto v skupini.

V igrah posamezno se je odlikovala pionirka Zalokarjeva, ki je tako v skupini mladink kot članic osvojila tretje mesto. Posebno oster boj je vodila z zmagovalko turnirja pri članicah, z italijansko prva kinjo Sonjo Milič, vendar ji je posla sapa in je morala priznati premoč nasprotnice. Članica Strumblova je osvojila 5.—8. mesto, člana Babič in Veber pa 9.—16. mesto, pri čemer je posebno pomembna zmaga Babiča nad prvim nosilcem Cecchinijem.

Celotna prireditev je zelo dobro uspela. L. S.

EINSENWAGNER RIED : ŽELEZARNA JESENICE 2:5

V soboto, 5. junija, je bilo v Riedu na povabilo Adolfa Wagnerja prijateljsko nogometno srečanje med ekipama Eisenwagner in Železarna. Srečanja se je udeležilo 15 igralcev in sedem gledalcev, ki so bili s sprejemom zelo zadovoljni. Ker je srečanje organiziral sindikat Eisenwagnerja, so bili stroški za naše udeležence minimalni, saj je komisija za šport in rekreacijo vsem sodelujočim povrnila le potne stroške.

Člani sindikata Eisenwagnerja so se zelo zanimali za naš politični sistem in za navezovanje se tesnejših poslovnih stikov. Bili so dobri gostitelji, zato so jih povabili, da septembra vrnejo obisk naši železarji.

Tekma je bila kvalitetna in je potekala v prijateljskem vzdušju, brez grobotov in prekršk. Igralci Železarne so bili boljši in so zasluženo zmagali s 5:2.

Za Železarno so igrali: Tokić, Omanović, Cerkovnik, Novak, Kramar, Komel, Pihler, Kovarčič, Mlakar, Žvab, Panič, Karahodžić, Kuželjica, Preradović, vodja ekipe pa je bil Stanko Sedlar.

Naj na kratko predstavimo še podjetje Eisenwagner in gostoljubno mestec Ried. Eisenwagner je naziv trgovske hiše z železom in gradbenim materialom, ki je velika kot kranjski Merkur. Železarna pa sodeluje s podjetjem že od leta 1970 in lastniku dobavlja hladno oblikovane profile, toplo in hladno valjano pločevino. Letno za to iztržimo do 25 milijonov šilingov.

V tej veletrgovini je zaposlenih okrog 30 delavcev. Poleg trgovine imajo še velika skladišča, kjer nabavljeno blago po naročilu kupca tudi konfekcionirajo in ga dostavljajo z lastnimi prevoznimi sredstvi. Poslovni stiki so zelo trdni, podjetje Eisenwagner pa je tudi zelo dober in zanesljiv plačnik.

Mestec Ried ima razvito drobno industrijo in tudi kmetijstvo, ki je zelo modernizirano. Najbolj znana tovarna je tovarna smuči in smučarske opreme Fischer.

Vsi udeleženci srečanja se zahvaljujejo vsem TOZD, ki so s svojim razumevanjem omogočile to prijateljsko srečanje. L. K.

PRVA ISKRA OLIMPIJA

Pretekli petek, 11. junija, so se na Jesenicah na prijateljskem merjenju moči srečala tri košarkarska moštva: Iskra Olimpija iz Ljubljane, TIMA MTT iz Maribora in domače moštvo.

Po pričakovanju je prvo mesto osvojil ljubljanski prvotlač, ki je z lahkim premagal oba nasprotnika, čeprav je nastopil brez svojih najboljših: Vilfana, ki je na pripravah reprezentance v Poreču, Jelovca, ki se ni prišel vaditi v Subotico, ki prestopa v titograjsko Budućnost.

Za Jesenice smo kot gostje nastopili Vujačić, Bursić, Krusić in Kotnik, ki bi v prvem srečanju proti TIMI MTT skoraj prinesli zmago domačemu moštvu, ki je izgubilo šele po podaljku. V srečanju z Ljubljancami so domači zaigrali v glavnem s svojimi igralci, ki se niso mogli enakovredno meriti z boljšimi gosti.

Domači košarkarji so bili tako tretji, drugo mesto je osvojil mariborski dru-

goligasi, prvi pa so bili ljubljancani. Turnir si je ogledalo okoli dvesto gledalcev.

Rezultati: Jesenice: TIMA MTT Maribor 86:89 (34:40, 77:77), TIMA MTT: Iskra Olimpija 71:89 (39:47), Jesenice: Iskra Olimpija 53:102 (33:55).

Iskra Olimpija: Moffardin, Solc, Brodnik, Merkl, Mičunović, Šantelj, Vujačić, Kompara, Polanec.

TIMA MTT: Bratovšek, Kocbek, Papak, Zorec, Ovič, Vlah, Orešnik, Vidović, Sešerko, Ojsteršek.

Jesenice: Vujačić, Novak, Rizvanović, Jelovčan, Bursić, Bergine, Grzeč, Kotnik, Janjič, Smolej, Krusić, in Domevšek.

Sodili so: Čebulj, Raković, Glogovšek in Kežar, vsi z Jesenic.

TRETJE IN ČETRTO KOLO TRIM LIGE

Rezultati: Žirovnica: Estera 33:21, TVD Partizan Javornik-Koroška Bela: Železar 27:15, Optimisti: Gradbinec 38:28, Estera: Zastreka 42:20, Žirovnica: Železar 37:28, TVD Partizan Javornik-Koroška Bela: Gradbinec 28:35.

Rezultati petega in šestega kola, ki sta bila na sporedu v sredo in leščevje bomo objavili v naslednji številki Železarja.

ZAČETNI TEČAJ PLAVANJA

Zveza telesnokulturnih organizacij Jesenice v poletnih mesecih organizira začetne plavalne tečaje.

Tečaji bodo potekali v popoldanskem času od 17. ure do 18.30 za mladino in od 18.30 do 20. ure za odrasle občane v letnem bazenu Ukova, kjer je voda ogrevana in primerna za učenje plavanja tudi v primeru dežja oziroma slabega vremena.

Za strokovni del tečaja skrbijo vaditelji plavanja. Tečaj bo trajal deset dni po eno uro in pol na dan v naslednjih predvidenih začetnih terminih: 23. junij, 12. julij, 2. avgust in 16. avgust.

Vsi, ki bodo po opravljenem tečaju opravili preizkus znanja, bodo prejeli bronasti znak delfina in diplomo.

Prispevek za tečaj za mladino znaša 150 din, za odrasle pa 200 din in se vplača pri vpisu na kopališče Ukova (blagajničarka) ali na ZTKO Jesenice, Ledarska 4, tel. 81-579.

Prijave bomo pobirali do vsakega pričetka tečaja.

»POHOD 100 ŽELEZARK NA STOL«

V preteklih dveh desetletjih je na področju športne rekreacije v naši železarni storjenega veliko, še posebno na področju planinske rekreacije.

Če pobrskamo po spominih, ugotovimo, da smo že leta 1969 izvedli prvi pohod železarjev na Triglav, katerega so se v začetku udeleževali le delavci železarne Jesenice. Tako je bilo nekaj let, dokler se ta rekreativna dejavnost ni razširila na celotno SOZD Slovenske železarne. Udeležencev na pohodih je bilo vedno več iz vseh krajev Slovenije, obeh spolov in različnih starosti; od desetih pa vse do dvajdvih 70 in več let starosti.

Leta 1979 smo izvedli jubilejni deseti pohod. V vseh teh letih se je na teme našega očaka povzpelo na stotine železarjev in njihovih svojcev. Nekaterim med njimi se še sanjajo na, da bi zmogli strmine Triglava, toda z geslom, »kjer je volja — tam je pote, se je to dalo doseči. Pri vseh teh vzponih so za varnost in dobro počutje skrbeli gorski vodniki in reševalci.

Po sklepu komisije za šport in rekreacijo pri koordinacijskem odboru sindikata Slovenske železarne so se vsi pohodi, ki jih vsako leto organizira jeseniška železarna, poimenovali po Janezu Jenku, rekreatorju naše železarne, ki je umrl 1980. leta. Takrat smo se povzpeli na najvišji vrh Karavank — Stol, naslednje leto pa na razgledno Golico.

To je le bežen pregled dosedanjih dvajsetih planinskih pohodov. Število pohodnikov se je vsako leto večalo, kar je dokaz, da je vedno več ljubiteljev planinskega sveta. Moški bomo morda neradi priznali dejstvo, da če je kje v krogu družine prišlo zaradi domačih obvez do vprašanja, kdo se bo udeležil pohoda: mož ali žena, je prav gotovo največkrat morala ostati doma žena.

Na osnovi te ugotovitve se je pripravljali odbor za pohode, ki deluje pri komisiji za šport in rekreacijo pri konferenci sindikata železarne Jesenice, odločil izvesti pohod na Stol pod naslovom: »100 železark na Stol«. Tega pohoda se lahko udeležijo delavke, zaposlene v TOZD in delovnih

skupnostih in njihove sorodnice (mame, sestre idr.).

Pohoda se lahko udeležijo otroci starejši od deset let, zgornja starostna meja pa ni določena in jo prepuščamo v lastno presojo (glede fizične sposobnosti) posameznic.

Smer pohoda je tudi že določena. Ne glede na vremenske razmere je start pohoda od završniškega jezera do Valvasorjevega doma. Če bo na dan pohoda lepo vreme, bomo nadaljevali pohod z vzponom na Stol po direktni smeri — preko »Prižnice«. Sestop pa bo prek grebena Bevišice do doma na Pristavi. Če pa bo na dan pohoda slabo vreme (odpade vzpon na vrh Stola), bo pohod potekal od Valvasorjevega doma, prek Potoške planine do doma na Pristavi. V obeh primerih bo za naše železark na Pristavi organiziran piknik. Poskrbljeno bo tudi za glasbo, tako da se boste lahko zavrteli, če bo še kaj kondicije v nogah.

Tudi v poletnih mesecih je sprememba vremena hitra, zato udeležence pohoda opozarjamo, da so dobro obute (uhajene čevlje) in primerno oblečene (tudi rezervno perilo). S seboj vzemite vetrovke ali dežne plašte, v nahrbtniku to ne predstavlja posebne teže, v slabih vremenskih spremembah pa pomeni zelo veliko. Za varnejše počutje na pohodu bo skrbelo zadostno število vodnikov in gorskih reševalcev.

Pri pohodu se obnašamo tako, kot veljajo znana planinska pravila: — dober planinec ne trga planinskega cvetja, ker ve, da je to najlepše v okolju, kjer je zraslo, — ob planinski poti ne pušča odpadkov, saj po njej rek, »kjer osel leži, tam dlako pusti, — ne plaši živali, katerim že tako omejujemo življenjski prostor,

na poti proti vrhovom gora bodimo dobri tovariši, pomagajmo drug drugemu, saj bomo tako lažje dosegli svoj cilj.

Ob koncu tega zapisa naj povemo, da bo pohod 3. JULIJA. Razpis pohoda bo objavljen v naslednji številki Železarja. D. P.

NA PRISTAVI JE BILO SREČANJE Z ZAMEJSKIMI PLANINCI

Prejšnjo nedeljo, 13. junija, je bilo na Pristavi v Javorniškem rovtu tradicionalno, tokrat že 11. srečanje z zamejskimi planinci. Organizirali so ga člani koordinacijskega odbora planinskih društev jeseniške občine, za izvedbo pa so poskrbeli člani Planinskega društva Javornik-Koroška Bela. Kljub slabemu in deževnemu vremenu se je na Pristavi zbralo precej planincev, ki so tudi s tem srečanjem še bolj utrdili most prijateljstva in skupnega sodelovanja planincev in ostalih rojakov na mejah treh dežel: Italije, Avstrije in Jugoslavije.

Zbrane je najprej pozdravil Jože Košnek, predsednik koordinacijskega odbora planinskih društev jeseniške občine, slavnostni govornik pa je bil Stanko Ravnik, eden od starost jeseniškega in slovenskega planinstva.

V kulturnem programu so sodelovali pihalni orkester Jeseniških železarjev, pevski zbor Svoboda II iz Trbovelj, oktet delavsko-prosvetnega društva Svoboda France Prešeren Žirovnica-Brezica in člani delavsko-prosvetnega društva France Mencinger Javornik-Koroška Bela. J. R.

OBČINSKO PRVENSTVO OSNOVNIH ŠOL V ROKOMETU

V ponedeljek, 7. junija, so se v rokometu pomerile učence in učenci četrtil razredov osnovnih šol jeseniške občine na igrišču osnovne šole Prežihov Voranc. Letos smo spoznali pravila rokometu. To je bilo prvo tekmovalno, pred katerim so imeli tekmovalci kar malo trene. Ekipa se bile izbrane med učenci vseh četrtil razredov, torej najboljši tekmovalci. K dobri rezultati nam je pomagala učiteljica Greta Samar, ki nas je vztrajno učila pravil rokometu in športnega vedenja.

Doseženi so bili naslednji rezultati:

DEKLICE: 1. OŠ Prežihov Voranc Jesenice, 2. OŠ Gorenjski odred Žirovnica, 3. OŠ Tone Čufar Jesenice, 4. OŠ Jeseniško-bohinjski odred Kranjska gora.

UČENCI: 1. OŠ Prežihov Voranc Jesenice, 2. OŠ Jeseniško-bohinjski odred Kranjska gora, 3. OŠ Tone Čufar Jesenice, 4. OŠ Gorenjski odred Žirovnica.

Tekmovalstvo je potekalo v športnem vzdušju in vsi tekmovalci so se športno obnašali.

Zoran Jovanović, 4. a novinarski krožek OŠ Prežihov Voranc

IZLET K VALVASORJEVEMU DOMU

V soboto, 5. junija, se nas je zbralo pred šolo čez 70 učencev in mladih planincev. Kar štirje vodniki so se pomešali med nas, da so nas krotili že pri hoji po cesti do konca Koroške Bele. Pot se je že kar na začetku začela strmo vzpenjati, da smo takoj slekli srajce in jopice, ker je bilo že zjutraj zelo vroče. Hodili smo večinoma po senci in počasi, da ne bi razmeroma dolge kolone pretirali.

Prvi počitek smo imeli pri spomeniku padlim partizanom, ki so leta 1942 naleteli na nemško zasedo. Odjezali smo se in si malo oddahnili, nato pa spet v koloni nadaljevali pot. Nekateri so že malo opesali, vendar so jih tovarišice potolžile, da se za nas je kuha čaj v Valvasorjevem domu, tako da tudi zadnji niso obupali. Zadnji del ravne poti smo celo peli, dokler nismo zagledali planinskega doma. Po malici smo se lovili, plezali po drevu, se slikali, zigosali knjižice in tudi naše roke. Tovarišica nam je tudi pokazala, kje poteka pot proti Stoli — najvišjemu vrhu Karavank.

Težko se je bilo pripraviti za povratek. Pobratni smo morali vse smeti in pregledati vsa obila. Nato smo spet zapeli, da bi nam pot hitreje minila. Do prvih hiš na Beli smo prišli že precej hripavi, vendar nam bo ta izlet ostal še dolgo v spominu. Marko Rupar

ČETRTI TURNIR V TENISU

Četrti tenis turnir bo na sporedu v nedeljo, 20. junija, s pričetkom ob 7. uri na igriščih v Podmežakli. Pokrovitelji bo Železarna Jesenice. MB